

Ενίσχυση των μαθητών μέσω της
προώθησης της εκπαίδευσης
σχετικά με την ακεραιότητα

Εγχειρίδιο για δασκάλους δημοτικών
σχολείων

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες.....	4
Κατάλογος ακρωνυμίων	6
Κατάλογος πινάκων	7
Κατάλογος πλαισίων.....	7
Βασικοί όροι	8
ΕΝΟΤΗΤΑ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
1.1 Ποιος είναι ο ρόλος της εκπαίδευσης στη δόμηση διαφανών κοινωνιών;.....	11
1.2 Ποιος είναι ο σκοπός του εγχειριδίου;.....	13
1.3 Σε ποιον απευθύνεται το παρόν εγχειρίδιο;	14
ΕΝΟΤΗΤΑ 2: ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΟΝΤΩΝ ΠΟΡΩΝ	16
2.1 Ορισμός αναμενόμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων	16
2.2 Δημιουργία ευνοϊκού κλίματος στην τάξη	23
2.3 Επιλογή διδακτικών πόρων	24
2.4 Προσαρμογή διδακτικών πόρων	25
2.5 Προετοιμασία: Ετοιμότητα δασκάλου	26
Πλαίσιο 1. Πώς μπορούν οι δάσκαλοι και τα σχολεία να ενισχύσουν τη διαφάνεια, την ακεραιότητα, τη λογοδοσία και το κράτος δικαίου;	28
2.6 Εφαρμογή ποικίλων παιδαγωγικών τεχνικών	28
ΕΝΟΤΗΤΑ 3: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ.....	32
3.1 Επισκόπηση πόρων.....	32
3.2 Υλικό για χρήση στην τάξη.....	34
ΣΥΝΤΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ.....	34
ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ.....	52
ΚΕΦΑΛΑΙΑ Ή ΕΡΓΑ.....	68
ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΑ	83
ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΧΡΗΣΗ ΕΚΤΟΣ ΤΑΞΗΣ	96
ΜΕΣΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΜΠΛΟΚΗ ΣΧΟΛΕΙΟΥ-ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ-ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ.....	106
ΕΝΟΤΗΤΑ 4: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ	114
4.1 Τύποι αξιολόγησης	114
4.2 Προσεγγίσεις για αξιολόγηση.....	115
Πλαίσιο 2: Οδηγίες ΟΑΣΕ/ΓΔΘΑΔ για την αξιολόγηση των μαθητών στην εκπαίδευση σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα	117
Παράρτημα: Ιδέες προσαρμογής	118

Πλαίσιο 3.Προσαρμογή σε τάξεις μεγάλου μεγέθους	118
Πλαίσιο 4.Προσαρμογή με βάση τη διαθεσιμότητα υλικών	119
Πλαίσιο 5.Προσαρμογή με βάση την πολιτισμική οικειότητα	119
Πλαίσιο 6.Προσαρμογή με βάση την τοπική συνάφεια	120
Πλαίσιο 7.Προσαρμογή σε διαφορετικούς μαθητές, στυλ μάθησης και ικανότητες	121
Πλαίσιο 8.Προσαρμογή στη γλώσσα.....	122
Ευρετήριο με βάση λέξεις κλειδιά.....	124
Ευρετήριο με βάση τα μαθήματα.....	126
ΑΝΑΦΟΡΕΣ	127

Ευχαριστίες

Το *Ενίσχυση των μαθητών μέσω της προώθησης της εκπαίδευσης σχετικά με την ακεραιότητα: Εγχειρίδιο για δασκάλους δημοτικών σχολείων* καταρτίστηκε στο πλαίσιο του «Έργου για την καταπολέμηση της διαφθοράς στην Ελλάδα», που υλοποιείται από το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος (UNODC) με την οικονομική υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μέσω της Υπηρεσίας Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων (SRSS). Στόχος του έργου είναι η παροχή τεχνικής υποστήριξης στην Ελλάδα στον τομέα της καταπολέμησης της διαφθοράς με σκοπό την εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς (NACAP) σύμφωνα με τις βέλτιστες πρακτικές της ΕΕ.

Το παρόν κιτ μέσων διδασκαλίας αποτελεί μια συγκειμενοποιημένη και προσαρμοσμένη έκδοση του *Εγχειριδίου για δασκάλους δημοτικών σχολείων* που καταρτίστηκε από το UNODC και την Εκπαιδευτική, Επιστημονική και Πολιτιστική Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών (UNESCO) στο πλαίσιο της συνεργασίας UNESCO/UNODC όσον αφορά την Εκπαίδευση για την Παγκόσμια Πολιτότητα για το κράτος δικαίου: Κάνοντας το σωστό. Αυτή η συνεργασία συνενώνει το έργο της UNESCO σχετικά με την Εκπαίδευση για την Παγκόσμια Πολιτότητα και την πρωτοβουλία του UNODC Education for Justice (E4J). Η προσαρμογή του Εγχειριδίου επιτεύχθηκε με τη σύγκληση Συνάντησης Ομάδας Εμπειρογνομόνων (ΣΟΕ) στην οποία συμμετείχαν Έλληνες δάσκαλοι δημοτικών σχολείων και εμπειρογνώμονες από το ελληνικό Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΘ), το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) και την Εθνική Αρχή Διαφάνειας.

Η ΕΑΔ και το ΥΠΘ αναγνωρίζουν με ευγνωμοσύνη τον χρόνο και την προσπάθεια που αφιέρωσαν όσοι συμμετείχαν στην προετοιμασία, τη σύνταξη και τον σχολιασμό αυτής της σημαντικής έκδοσης.

Η παρούσα έκδοση υλοποιήθηκε υπό την επίβλεψη των Alex Petkov, Beatrice Fantacci, Χρήστου Βλάσση, Hanna Fazilova και Πελαγίας Πατσουλέ από το UNODC. Ευχαριστούμε ιδιαίτερα τη Μαρία Κουτσουμπού για τον κεντρικό της ρόλο στην προσαρμογή και επιμέλεια της έκδοσης.

Στην υλοποίηση της έκδοσης συνέβαλε σημαντικά η καθοδήγηση και οι εισηγήσεις εμπειρογνομόνων από το ΥΠΘ, όπως της Βασιλικής Κοτσικοπούλου, από την ΕΑΔ, συμπεριλαμβανομένου του Άγγελου Μπίνη, της Αναστασίας Σωτηροπούλου, της Μαρίας Κωνσταντινίδου, της Σοφίας Μαρόλλα και της Κατερίνας Αδοσίδου και από το ΙΕΠ, συμπεριλαμβανομένης της Σοφίας Γιοβάνογλου, της Ντορέττας Ασέρη, της Αναστασίας Βυθούλκα και της Σοφίας Καραγιάννη από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Οι πληροφορίες, η γνώση, η εμπειρία και ο έλεγχος, ιδιαίτερα από τους συναδέλφους του UNODC, Luísa Asaad και Constantine Palicarsky, έπαιξαν εξαιρετικά σημαντικό ρόλο στην υλοποίηση αυτής της έκδοσης.

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την Elodie Beth Seo, καθώς και τη Martha K. Ferede, για την παροχή πολύτιμων πληροφοριών και καθοδήγησης σχετικά με το Εγχειρίδιο των UNODC-UNESCO. Η υλοποίηση αυτού του έργου θα ήταν αδύνατη χωρίς τη γνήσια συνεισφορά της Bethany Mulimbi, Συντονίστριας Ερευνητικού Έργου για την Ένωση Εκπαιδευτικής Έρευνας

της Μποτσουάνα.

Το UNODC έχει επίσης βοηθηθεί σημαντικά από τις πληροφορίες που μοιράστηκαν οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στη ΣΟΕ (που πραγματοποιήθηκε διαδικτυακά στις 17 Μαρτίου 2021), οι οποίοι συνέβαλαν σε μεγάλο βαθμό στον εμπλουτισμό και την προσαρμογή του εγχειριδίου στο ελληνικό εκπαιδευτικό πλαίσιο. Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε για τη συμβολή τους τη Μαρία Ευαγγελίου, την Όλγα Κουκλιάτη, τη Φρόσω Βαγή, την Ελένη Μαράκη, τη Νατάσα Τζανέλλου, τη Δήμητρα Φούντα, τον Νικόλαο Γαλαρινιώτη, τη Χαρά Μπούτα, την Κατερίνα Εμμανουήλ και τον Φώτη Ασημακόπουλο.

Κατάλογος ακρωνυμίων

ASPnet	Δίκτυο Συνδεδεμένων Σχολείων της UNESCO
ΚΝ	Κουλτούρα Νομιμότητας
ΣΔΠ	Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού
ΑΞΓ	Αγγλική ως Ξένη Γλώσσα
ΕΠΠ	Εκπαίδευση για την Παγκόσμια Πολιτότητα
ΤΠΕ	Τεχνολογία Πληροφορικής και Επικοινωνιών
ΙΕΠ	Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής
ΥΠΘ	Υπουργείο Παιδείας
ΕΑΔ	Εθνική Αρχή Διαφάνειας
ΕΣΑ	Εθνικό Σύστημα Ακεραιότητας
ΚΔ	Κράτος Δικαίου
ΣΒΑ	Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης
ΚΣΜ	Κοινωνικο-συναισθηματική μάθηση
UNESCO	Εκπαιδευτική, Επιστημονική και Πολιτιστική Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών
UNODC	Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας Α.	Τομείς μάθησης ΕΠΠ και αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα	σελ. 16
Πίνακας Β.	Μια ολιστική προσέγγιση για την προώθηση της διαφάνειας και της ακεραιότητας: από το «μαθαίνω για» στο «μαθαίνω να κάνω»	σελ. 17
Πίνακας Γ.	Μαθησιακά αποτελέσματα ΕΠΠ όσον αφορά τη διαφάνεια και την ακεραιότητα στο επίπεδο του δημοτικού σχολείου	σελ. 20
Πίνακας Δ.	Επισκόπηση πόρων	σελ. 32

Κατάλογος πλαισίων

Πλαίσιο 1.	Πώς μπορούν οι δάσκαλοι και τα σχολεία να ενισχύσουν τη διαφάνεια, την ακεραιότητα, τη λογοδοσία και το κράτος δικαίου;	σελ. 28
Πλαίσιο 2.	Οδηγίες ΟΑΣΕ/ΓΔΘΑΔ για την αξιολόγηση των μαθητών στην εκπαίδευση σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα	σελ. 117
Πλαίσιο 3.	Προσαρμογή σε τάξεις μεγάλου μεγέθους	σελ. xxx
Πλαίσιο 4.	Προσαρμογή με βάση τη διαθεσιμότητα υλικών	σελ. xxx
Πλαίσιο 5.	Προσαρμογή με βάση την πολιτισμική οικειότητα	σελ. xxx
Πλαίσιο 6.	Προσαρμογή με βάση την τοπική συνάφεια	σελ. xxx
Πλαίσιο 7.	Προσαρμογή σε διαφορετικούς μαθητές, συλ μάθησης και ικανότητες	σελ. xxx
Πλαίσιο 8.	Προσαρμογή στη γλώσσα	σελ. 122

Βασικοί όροι

Λογοδοσία

Η λογοδοσία αποτελεί βασική αρχή του κράτους δικαίου, σύμφωνα με την οποία κανένας δεν είναι υπεράνω του νόμου. Συνεπάγεται ότι όλα τα άτομα πρέπει να λογοδοτούν για τις πράξεις τους με βάση τις προσδοκίες που επισημοποιούνται μέσω νόμων και κανόνων, είτε ενεργούν υπό την ιδιότητα τους ως δημόσιοι λειτουργοί είτε ως πολίτες.

Διαφθορά

Οι περισσότεροι άνθρωποι γνωρίζουν τον όρο «διαφθορά» και έχουν μια γενική ιδέα για το τι σημαίνει. Οι άνθρωποι συχνά συνδέουν τον όρο με την απληστία, την ανεντιμότητα, τη μυστικότητα και το έγκλημα, που αποτελούν παραδείγματα αντιδεοντολογικής συμπεριφοράς. Ο όρος συνδέεται επίσης με συγκεκριμένες πράξεις, όπως τη δωροδοκία από επιχειρηματίες και τη διακεκριμένη κλοπή δημοσίων πόρων από πολιτικούς. Παρά τους πολλούς ορισμούς και το ευρύ πλαίσιο χρήσης του όρου «διαφθορά», τα περισσότερα λεξικά και νομικά συστήματα συμφωνούν ως προς τη βασική σημασία του. Τα λεξικά Oxford και Merriam-Webster ξεκινούν, αντίστοιχα, με τα εξής: «[α]νέντιμη ή δόλια συμπεριφορά από πρόσωπα που βρίσκονται στην εξουσία» και «ανέντιμη ή παράνομη συμπεριφορά ειδικά από ισχυρά πρόσωπα». Ως εξουσία σε αυτό το πλαίσιο δεν νοείται απαραίτητα η πολιτική εξουσία αλλά η εξουσία λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Συνεπώς, τέτοιου είδους συμπεριφορές μπορούν να επιδείξουν όχι μόνο πολιτικοί ηγέτες, αλλά και δημόσιοι υπάλληλοι ή άτομα που εργάζονται στον ιδιωτικό τομέα. Ο όρος «διαφθορά» καλύπτει διάφορες ενέργειες, όπως: δωροδοκία, υπεξαίρεση, αθέμιτη χρήση επιρροής και κατάχρηση αξιώματος από διάφορους παράγοντες (πολιτικούς, δημόσιους λειτουργούς, υπαλλήλους του ιδιωτικού τομέα και πολίτες).

Κουλτούρα Νομιμότητας

Ο όρος «κουλτούρα νομιμότητας» (KN) αναφέρεται στις πολιτιστικές και κοινωνικές συνθήκες που συντηρούν το κράτος δικαίου και διασφαλίζουν τον σεβασμό, την εφαρμογή και την προώθησή του. Όταν υπάρχει KN, όλα τα μέλη έχουν πρόσβαση στο δικαστικό σύστημα, συμπεριλαμβανομένης της αντιμετώπισης παραπόνων. Οικοδομείται εμπιστοσύνη μεταξύ των πληθυσμών και του δικαστικού συστήματος μέσω επίσημων και ανεπίσημων αλληλεπιδράσεων και διαδικασιών που ανταποκρίνονται σε θετικές προσδοκίες.

Εκπαίδευση για την Παγκόσμια Πολιτότητα

Η Εκπαίδευση για την Παγκόσμια Πολιτότητα (ΕΠΠ) αποσκοπεί στην παροχή σε μαθητές όλων των ηλικιών της δυνατότητας να αναλάβουν ενεργούς ρόλους, τόσο σε τοπικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, όσον αφορά την οικοδόμηση πιο ειρηνικών, ανεκτικών και ασφαλών κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς. Η ΕΠΠ έχει ως άξονες τρεις βασικές αρχές: τον σεβασμό στη διαφορετικότητα, την αλληλεγγύη και το κοινό αίσθημα ανθρωπισμού. Η αρχή της αλληλεγγύης έχει ως βάση τις αξίες της γενναιοδωρίας, της φιλοξενίας, της ενσυναίσθησης και της δίκαιης κοινωνικο-οικονομικής ανάπτυξης. Η ιδέα του σεβασμού στη διαφορετικότητα έγκειται στην έννοια της πολυπολιτισμικότητας, των ειρηνικών κοινωνικών σχέσεων και της ακεραιότητας της πατρίδας. Τέλος, το κοινό αίσθημα ανθρωπισμού έχει να κάνει με την ιδέα της ανθρωπότητας ως αναπόσπαστο μέρος του φυσικού και κοινωνικού περιβάλλοντος. Υπάρχουν παραλλαγές στον τρόπο με τον οποίο αυτές οι έννοιες εφαρμόζονται στην πράξη σε διαφορετικές κοινωνίες, ωστόσο πρόκειται για έννοιες που είναι κοινές παγκοσμίως και συνδέονται άμεσα με την ιδέα της ακεραιότητας. Βοηθούν τους μαθητές να μάθουν για αξίες και συμπεριφορικές στάσεις που είναι απαραίτητες για την καλλιέργεια δεοντολογικής νοοτροπίας και την κατανόηση των εννοιών της λογοδοσίας, της ακεραιότητας και της διαφάνειας. Για παράδειγμα, τα παιδιά σε νεαρή ηλικία δεν μπορούν να κατανοήσουν την αξία της ακεραιότητας χωρίς να μνηθούν στις αξίες της δικαιοσύνης και του σεβασμού. Η ΕΠΠ ανταποκρίνεται στην ανάγκη της σύγχρονης εκπαίδευσης να δημιουργήσει παγκόσμιους πολίτες που έχουν επίγνωση της πολιτικής, οικονομικής, κοινωνικής και πολιτισμικής αλληλεξάρτησης, καθώς και των διασυνδέσεων σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. Η ΕΠΠ καλλιεργεί στάσεις που προάγουν τον κοινωνικό μετασχηματισμό. Αυτό επιτυγχάνεται με την ανάπτυξη της ευρείας κατανόησης του ρόλου του ατόμου ως πολίτη του κόσμου σε σχέση με τους άλλους.

Δημόσια ακεραιότητα

Ο όρος «δημόσια ακεραιότητα» αναφέρεται στη συνεπή ευθυγράμμιση και τήρηση κοινών ηθικών αξιών, αρχών και κανόνων για την προάσπιση και την ιεράρχηση του δημόσιου συμφέροντος έναντι των ιδιωτικών συμφερόντων στον δημόσιο τομέα.¹

¹ Από τον ΟΟΣΑ: <https://www.oecd.org/gov/ethics/recommendation-public-integrity/>

Στην Ελλάδα αυτή η πολιτική εφαρμόζεται μέσω μοντέλων και εργαλείων διακυβέρνησης που παρέχονται στο πλαίσιο του Εθνικού Συστήματος Ακεραιότητας (ΕΣΑ).

Κράτος Δικαίου

Το κράτος δικαίου (ΚΔ) είναι «αρχή διακυβέρνησης σύμφωνα με την οποία όλα τα πρόσωπα, οι φορείς και οι οντότητες, του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, συμπεριλαμβανομένου του ίδιου του Κράτους, είναι υπόλογοι σε νόμους που θεσπίζονται δημόσια, εφαρμόζονται ισότιμα, επικυρώνονται ανεξάρτητα και συνάδουν με διεθνείς κανόνες και πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα» (Ηνωμένα Έθνη, 2004, σελ. 4). Με άλλα λόγια:

1. Κανένας δεν είναι υπεράνω του νόμου (συμπεριλαμβανομένων των κυβερνήσεων). Όλοι είναι υπόλογοι.
2. Οι νόμοι πρέπει να είναι σαφείς, να θεσπίζονται και να εφαρμόζονται δημόσια και να ισχύουν επί ίσοις όροις.
3. Τα δικαστικά συστήματα πρέπει να είναι προσβάσιμα, δίκαια και ανεξάρτητα (αμερόληπτα).
4. Τα νομικά συστήματα και η επιβολή του νόμου θα πρέπει να συνάδουν με τους κανόνες για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Διαφάνεια

«Διαφάνεια» σημαίνει ότι οι πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων δημοσιοποιούνται και μπορούν εύκολα να επαληθευτούν τόσο ως προς τους κανόνες όσο και ως προς την ταυτότητα των υπευθύνων λήψης αποφάσεων. Η διαφάνεια αυξάνει την πιθανότητα εντοπισμού των περιστατικών διαφθοράς, καθώς μειώνει τους φραγμούς όσον αφορά τη γνωστοποίηση των πληροφοριών, επιτρέποντας τον διεξοδικό έλεγχο και την παρακολούθηση. Η διαφάνεια αποτρέπει επίσης τη διαφθορά αυξάνοντας τις πιθανότητες σύλληψης (UNODC, 2019b).

ΕΝΟΤΗΤΑ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Ποιος είναι ο ρόλος της εκπαίδευσης στη δόμηση διαφανών κοινωνιών;

Τα σχολεία διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην κοινωνικοποίηση των παιδιών και στην ανάπτυξη της εκτίμησης που τρέφουν για έννοιες όπως η μοιρασιά, το αίσθημα του δικαίου, ο αμοιβαίος σεβασμός και η συνεργασία. Ως εκ τούτου, καλλιεργούν τις θεμελιώδεις αξίες και ικανότητες που αποτελούν τα δομικά στοιχεία για την κατανόηση εννοιών όπως η δικαιοσύνη, η δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Τα εκπαιδευτικά συστήματα που προάγουν τον σεβασμό για το κράτος δικαίου (ΚΔ) και τη δημόσια ακεραιότητα, σύμφωνα με τα διεθνή ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες, ενισχύουν τη σχέση μεταξύ των μαθητών και των δημόσιων φορέων με απώτερο σκοπό την ενδυνάμωση των νέων ώστε να γίνουν υπέρμαχοι της ειρήνης, της δικαιοσύνης και της ακεραιότητας. Οι δάσκαλοι βρίσκονται συχνά στην πρώτη γραμμή αυτού του έργου και, μαζί με τις οικογένειες, παίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση των αξιών, των στάσεων και των συμπεριφορών των παιδιών.

Το ΚΔ αποτελεί το θεμέλιο των ισχυρών, ειρηνικών και διαφανών κοινωνιών. Ορίζεται ως «αρχή διακυβέρνησης σύμφωνα με την οποία όλα τα πρόσωπα, οι φορείς και οι οντότητες, του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, συμπεριλαμβανομένου του ίδιου του Κράτους, είναι υπόλογοι σε νόμους που θεσπίζονται δημόσια, εφαρμόζονται ισότιμα, επικυρώνονται ανεξάρτητα και συνάδουν με διεθνείς κανόνες και πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα» (United Nations, 2004, p.4). Το ΚΔ έχει ως βάση το γεγονός ότι κάθε πρόσωπο, φορέας και οντότητα απολαμβάνει τα δικαιώματα της προστασίας του νόμου και της πρόσβασης στη δικαιοσύνη, ενώ ταυτόχρονα όλοι είναι υπόλογοι ενώπιον του νόμου (είτε πρόκειται για κυβερνήσεις είτε για εταιρείες ή άτομα).

Η αμοιβαία εμπιστοσύνη και η ενεργή δέσμευση με κανόνες και κώδικες συμπεριφοράς βρίσκονται στο επίκεντρο του ΚΔ. Όπως αναφέρεται στον (2019) οδηγό χάραξης πολιτικής της UNESCO και του UNODC, «Ενίσχυση του κράτους δικαίου μέσω της εκπαίδευσης: Οδηγός για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής»:

Μια κοινωνία που υποστηρίζει το κράτος δικαίου δεν είναι κοινωνία που αποτελείται από άκριτους και πειθήνιους πολίτες. Αντίθετα, είναι μια κοινωνία της οποίας οι πολίτες κατανοούν και σέβονται τους δίκαιους νόμους, γνωρίζουν τη λειτουργία τους, ξέρουν πώς να τους εφαρμόζουν εποικοδομητικά και πώς να τους αμφισβητούν, αν χρειαστεί, στο πλαίσιο των κατάλληλων μηχανισμών και θεσμών (σελ. 9).

Το ΚΔ είναι η απαραίτητη προϋπόθεση για μια πλήρη συνεργατική σχέση μεταξύ του κράτους και της κοινωνίας. Μια συνεργατική σχέση που «...διατηρείται όχι μόνο από καλές

προθέσεις, αλλά από διαρκή, συγκλίνοντα κίνητρα και ισχυρούς θεσμούς» (Johnston, 2001, p. 3). Στην εργασία του με θέμα «Ορθή Διακυβέρνηση: Κράτος Δικαίου, Διαφάνεια και Λογοδοσία» (Good Governance: Rule of Law, Transparency, and Accountability) (2001), ο καθ. Johnston εξηγεί πώς οικοδομείται η εμπιστοσύνη των πολιτών πάνω στη βάση του ΚΔ:

Όταν το κράτος δικαίου είναι ισχυρό, οι άνθρωποι τηρούν τον νόμο όχι από φόβο, αλλά επειδή τους αφορά η αποτελεσματικότητά του. Σε τελική ανάλυση, σχεδόν οποιοδήποτε κράτος μπορεί να θεσπίζει νόμους. Τα διεφθαρμένα και κατασταλτικά καθεστώτα μπορούν να νομοθετούν κατά βούληση. Το γνήσιο κράτος δικαίου, αντίθετα, απαιτεί τη συνεργασία κράτους και κοινωνίας και είναι αποτέλεσμα πολύπλοκων και βαθιά ριζωμένων κοινωνικών διαδικασιών. Οι παραβάτες αντιμετωπίζουν όχι μόνο νομικές ποινές, αλλά και κοινωνικές κυρώσεις, όπως κριτική στα μέσα ενημέρωσης, λαϊκή αποδοκιμασία και τιμωρίες από επαγγελματικές και εμπορικές ενώσεις. Μια προσέγγιση που βασίζεται αποκλειστικά στον εντοπισμό και την τιμωρία μπορεί να λειτουργήσει για κάποιο χρονικό διάστημα, αλλά δεν θα έχει αποτέλεσμα όσον αφορά την ενσωμάτωση νόμων και πολιτικών στις κοινωνικές αξίες ή τη δημιουργία ευρύτερης και βαθύτερης υποστήριξης για το σύστημα (σελ. 2).

Το ΚΔ μπορεί να υπονομευθεί από την έλλειψη διαφάνειας και λογοδοσίας στο πλαίσιο της συνεργατικής σχέσης μεταξύ του κράτους και των πολιτών του. Όταν οι ευκαιρίες και οι πληροφορίες δεν είναι διαθέσιμες σε όλους, όταν οι κανόνες είναι ασαφείς και οι διαδικασίες δεν μπορούν να ελεγχθούν, τότε είναι πιθανό να υπάρξει αύξηση της διαφθοράς και υπονόμηση της χρηστής διακυβέρνησης. Από την άλλη πλευρά, η κοινωνία των πολιτών (πολίτες, ομάδες συμφερόντων, πολιτικά κόμματα κ.λπ.) πρέπει επίσης να επαγρυπνεί και να είναι δραστήρια, απαιτώντας ήθος και ακεραιότητα από αυτούς που κυβερνούν και ακολουθώντας κανόνες και νόμιμες διαδικασίες. Δημιουργώντας αδιάφθορες, διαφανείς και υπεύθυνες κοινωνίες, δημιουργούμε τελικά δίκαιες κοινωνίες.

Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ (2018), οι νέοι είναι πιο πιθανό να απορρίψουν τη διαφθορά και την παράνομη συμπεριφορά όταν εφαρμόζονται προγράμματα αγωγής του πολίτη. Άλλες μελέτες υποστηρίζουν επίσης ότι οι επιτυχημένες προσπάθειες για την ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα περιλαμβάνουν μεγάλη έμφαση στην εκπαίδευση (βλ. π.χ. Johnston 2001). Ο αντίκτυπος αυτών των προγραμμάτων δεν είναι άμεσος αλλά μακροπρόθεσμος, καθώς επιδιώκουν να ενισχύσουν τις προσωπικές αξίες και τα δεοντολογικά πρότυπα των πολιτών.

Με αυτόν τον τρόπο, η εκπαίδευση, με τους δασκάλους στο επίκεντρο, διαδραματίζει βασικό ρόλο στην ανατροφή μελλοντικών γενεών ανθρώπων που δεν είναι μόνο κριτικοί στοχαστές, αλλά και ενημερωμένοι και ικανοί συντελεστές έτοιμοι να οικοδομήσουν ειρηνικές, δίκαιες και ηθικές κοινωνίες χωρίς αποκλεισμούς. Σε αυτό το πλαίσιο, η UNESCO (2018) προτείνει την προσέγγιση της Εκπαίδευσης για την Παγκόσμια Πολιτότητα (ΕΠΠ) με βάση τρεις

κεντρικές έννοιες: τον «σεβασμό στη διαφορετικότητα», την «αλληλεγγύη» και το «κοινό αίσθημα ανθρωπισμού», προκειμένου να δομηθεί μια κοινή αντίληψη των κανόνων στην κοινωνία, καθώς και των δικαιωμάτων και των καθηκόντων που συνδέονται με αυτούς. Αυτές οι βασικές έννοιες βοηθούν τους μαθητές να γίνουν υπεύθυνοι και ενεργοί πολίτες στην τοπική, εθνική ή παγκόσμια κοινωνία της οποίας αποτελούν μέλη. Επιπλέον, η ΕΠΠ συμβάλλει στην ανάπτυξη αισθήματος αλληλεγγύης και αμοιβαίας λογοδοσίας μεταξύ λαού και κυβέρνησης, συντελώντας έτσι στη δημιουργία μιας κουλτούρας διαφάνειας, ακεραιότητας και νομιμότητας.

Η ΕΠΠ παρέχει το γενικό πρίσμα μέσω του οποίου το παρόν εγχειρίδιο εξετάζει τον ρόλο της εκπαίδευσης στην προώθηση της διαφάνειας, της ακεραιότητας και της λογοδοσίας με σκοπό την υποστήριξη του ΚΔ. Η εκπαίδευση έχει τη δύναμη να καλλιεργεί προσωπικές αξίες όπως η ακεραιότητα, η εντιμότητα και η δικαιοσύνη μέσω των ευκαιριών διδασκαλίας και μάθησης. Μέσα από εκπαιδευτικές δραστηριότητες που προάγουν την ευγενή άμιλλα και την τήρηση των κανόνων, καθώς και μέσω μεθόδων διδασκαλίας που προάγουν τη δημοκρατία και τη συμμετοχή όλων, οι μαθητές μας μαθαίνουν να ζουν σε έναν δίκαιο κόσμο. Το παρόν εγχειρίδιο βασίζεται στην εμπειρία από άλλες εκπαιδευτικές διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ειρήνη και τη βιώσιμη ανάπτυξη, με σκοπό να βοηθήσει τους δασκάλους δημοτικών σχολείων στην Ελλάδα να ενισχύσουν την εμπιστοσύνη των νέων στους δημόσιους φορείς και να τους μετατρέψουν σε συντελεστές αλλαγής που είναι σε θέση να συμμετέχουν εποικοδομητικά και υπεύθυνα στην κοινωνία.

1.2 Ποιος είναι ο σκοπός του εγχειριδίου;

Σκοπός του εγχειριδίου είναι:

- Να παρέχει στους εκπαιδευτικούς μια σειρά από σχετικούς και προσβάσιμους εντός και εκτός τάξης εκπαιδευτικούς πόρους (περιλήψεις σύντομων δραστηριοτήτων, μαθήματα, κεφάλαια) που έχουν σκοπό να εμφυσήσουν τις αρχές του ΚΔ, συμπεριλαμβανομένης της ηθικής, της ακεραιότητας και της διαφανούς διακυβέρνησης, στους μαθητές του δημοτικού σχολείου.
- Να βοηθήσει τους δασκάλους στην εφαρμογή των διδακτικών μέσων στα τοπικά εκπαιδευτικά πλαίσια παρέχοντας ιδέες για την προσαρμογή σε ποικίλα περιβάλλοντα μάθησης.

Το παρόν εγχειρίδιο παρέχει:

- Περιλήψεις υφιστάμενων διδακτικών μέσων που έχουν επιλεγεί από υπηρεσίες των Ηνωμένων Εθνών, ΔΜΚΟ, ΜΚΟ, υπουργεία και ανοιχτούς εκπαιδευτικούς πόρους (π.χ. Πανεπιστήμια, Διαδίκτυο) με σκοπό την επίτευξη των μαθησιακών αποτελεσμάτων σχετικά με την ΕΠΠ για δίκαιες και διαφανείς κοινωνίες.

- Γενικές μεθοδολογικές σημειώσεις σχετικά με τον τρόπο ενθάρρυνσης της συζήτησης και της συμμετοχής.
- Συνδέσμους για τις αρχικές πηγές που προσφέρουν πρόσθετες ευκαιρίες μάθησης.
- Συμβουλές και προτάσεις για προσαρμογή, επέκταση και παραπομπές μεταξύ διδακτικών πόρων. Ιδιαίτερα όσον αφορά τις πηγές στα αγγλικά ή σε άλλες γλώσσες, το παρόν εγχειρίδιο παρέχει παραδείγματα για την προσαρμογή στο ελληνικό πλαίσιο/τάξη.
- Προτάσεις για δραστηριότητες που είναι κατάλληλες ειδικά για πολυπολιτισμικές τάξεις ή που ενισχύουν τη διαπολιτισμική γνώση. Αυτό το σημείο μπορεί να είναι χρήσιμο για μαθητές που είναι μετανάστες και πρόσφυγες και τους παιδαγωγούς τους.
- Μελέτες περιπτώσεων και παραδείγματα από το ελληνικό πλαίσιο.
- Προτάσεις για αξιολογήσεις της μάθησης.

1.3 Σε ποιον απευθύνεται το παρόν εγχειρίδιο;

Το παρόν εγχειρίδιο απευθύνεται σε:

- Δασκάλους και εκπαιδευτές δασκάλων σε επίσημα σχολικά περιβάλλοντα σε επίπεδο δημοτικού σχολείου. Ενθαρρύνει τους εκπαιδευτικούς να ενισχύσουν το ΚΔ προάγοντας αξίες και αρχές όπως η διαφάνεια, το ήθος και η δημόσια ακεραιότητα μέσω της εκπαίδευσης, με την ενσωμάτωση σχετικών δραστηριοτήτων στα μαθήματα και τον προγραμματισμό τους.
- Επαγγελματίες που εργάζονται στην άτυπη εκπαίδευση ή ασχολούνται με νέους, για παράδειγμα σε αθλητικές ενώσεις, κοινοτικές οργανώσεις, κοινωνικές υπηρεσίες και στον τομέα της δικαιοσύνης.
- Γονείς που επιδιώκουν να μεγαλώσουν δυναμικούς νέους πολίτες που συνεισφέρουν ενεργά στη διαφύλαξη της ειρήνης και της δικαιοσύνης.

Οι εκπαιδευτικοί επηρεάζουν καθοριστικά τη ζωή των νέων και, ως εκ τούτου, έχουν κεντρικό ρόλο όσον αφορά την ανάπτυξη των γνώσεων, των στάσεων και των δεξιοτήτων των μαθητών και τη διδασκαλία του τρόπου με τον οποίο μπορούν να συμμετέχουν στην κοινωνία εποικοδομητικά και υπεύθυνα. Αυτό γίνεται μέσα από το περιεχόμενο αυτού που διδάσκουν (πρόγραμμα μαθημάτων) και τον τρόπο που το κάνουν (παιδαγωγική).

Οι τελικοί αποδέκτες του παρόντος εγχειριδίου είναι οι μαθητές του δημοτικού σχολείου. Τα παιδιά αρχίζουν να αναπτύσσουν γνώσεις, αξίες, δεξιότητες και συμπεριφορές από νεαρή ηλικία, κυρίως στο σπίτι και στο σχολείο. Το σχολείο παίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην κοινωνικοποίηση των παιδιών, καθώς εκεί βρίσκονται μαζί με άλλα παιδιά και ενήλικες εκτός της οικογένειας και του στενού κύκλου της κοινότητάς τους. Στα σχολεία, τα παιδιά μαθαίνουν να κοινωνικοποιούνται, να αναπτύσσουν φιλίες, να δείχνουν ενσυναίσθηση και να τηρούν κανόνες και ρουτίνες στο πλαίσιο μιας ομάδας. Κατά τη διάρκεια αυτού του

σταδίου διαμόρφωσης, οι δάσκαλοι μπορούν να υποστηρίξουν τους μαθητές του δημοτικού σχολείου ώστε να εξελιχθούν σε υπέρμαχους της δικαιοσύνης και της ειρήνης, προβάλλοντας θετικές δράσεις και χρησιμοποιώντας παιχνίδια, μαθήματα και δραστηριότητες που προάγουν την ευγενή άμιλλα, την ακεραιότητα, το ΚΔ και μια ΚΝ.

«Όλοι όσοι σκέφτονται την τέχνη της διαχείρισης ανθρώπων είναι πεπεισμένοι ότι η μοίρα των αυτοκρατοριών εξαρτάται από την εκπαίδευση των νέων».

(Αριστοτέλης)

ΕΝΟΤΗΤΑ 2: ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΟΝΤΩΝ ΠΟΡΩΝ

Αυτή η ενότητα παρέχει βασικές γνώσεις και καθοδήγηση για τη βέλτιστη αξιοποίηση, μελέτη και προσαρμογή των δραστηριοτήτων, των σχεδίων μαθημάτων και των κεφαλαίων που περιγράφονται στο παρόν εγχειρίδιο.

2.1 Ορισμός αναμενόμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

Η ΕΠΠ παρέχει το γενικό πλαίσιο για την ενίσχυση του ρόλου των μαθητών στην προαγωγή της δικαιοσύνης στις κοινωνίες. Αυτό το πλαίσιο βοηθά τους δασκάλους του δημοτικού σχολείου να προάγουν βασικές αξίες όπως η διαφάνεια και η ακεραιότητα στις τάξεις τους. Η ΕΠΠ έχει σκοπό να ενθαρρύνει τους μαθητές να συμμετέχουν και να αναλαμβάνουν ενεργούς ρόλους, τόσο σε τοπικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, ως ενεργοί συντελεστές που συμβάλλουν στη δημιουργία ενός πιο δίκαιου, ειρηνικού, ανεκτικού, ασφαλούς και βιώσιμου κόσμου χωρίς αποκλεισμούς. Τα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα της ΕΠΠ βασίζονται σε ένα όραμα για τη μάθηση που καλύπτει τρεις τομείς με σκοπό τη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης μαθησιακής εμπειρίας: τον γνωστικό, τον κοινωνικο-συναισθηματικό και τον συμπεριφορικό (βλ. Πίνακας Α).

Αν και εννοιολογικά διαφέρουν, αυτοί οι τρεις τομείς δεν αντιστοιχούν σε μεμονωμένες διαδικασίες μάθησης. Συχνά αλληλεπικαλύπτονται, αλληλοενισχύονται, στηρίζονται ο ένας στον άλλο και μπορούν επίσης να διαμορφώνονται παράλληλα. Για παράδειγμα, η κοινωνικο-συναισθηματική μάθηση απαιτεί την κατανόηση των υφιστάμενων προκλήσεων στην κοινότητα (γνωστικός τομέας) και τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων (συμπεριφορικός τομέας).

Πίνακας Α Τομείς μάθησης ΕΠΠ και αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα

ΤΟΜΕΑΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΕΠΠ		
Ο γνωστικός τομέας αφορά διαδικασίες σκέψης που περιλαμβάνουν την απόκτηση, την οργάνωση και τη χρήση γνώσεων και πληροφοριών.	Ο κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας περιλαμβάνει την ανάπτυξη δεξιοτήτων που συμβάλλουν στη συναισθηματική ευημερία των μαθητών και διευκολύνουν τις επιτυχείς αλληλεπιδράσεις με τους άλλους,	Ο συμπεριφορικός τομέας περιλαμβάνει την ανάπτυξη της ικανότητας χρήσης εκπαιδευτικού υλικού ή εφαρμογής του υλικού σε νέες και συγκεκριμένες καταστάσεις.

	συμπεριλαμβανομένων των συνομηλίκων, των δασκάλων, των μελών της οικογένειας και των ατόμων που ανήκουν στην ίδια κοινότητα.	
--	--	--

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΠΠ		
Γνωστικός τομέας	Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας	Συμπεριφορικός τομέας
<ul style="list-style-type: none"> • Οι μαθητές αποκτούν γνώση και κατανόηση των τοπικών, εθνικών και παγκόσμιων θεμάτων, καθώς και σεβασμό για τη διαφορετικότητα. • Οι μαθητές αναπτύσσουν δεξιότητες κριτικής σκέψης και ανάλυσης. 	<ul style="list-style-type: none"> • Οι μαθητές βιώνουν το αίσθημα ότι ανήκουν σε μια κοινή ανθρωπότητα και μοιράζονται κοινές αξίες και ευθύνες, βασισμένες στα ανθρώπινα δικαιώματα. • Οι μαθητές αναπτύσσουν στάσεις ενσυναίσθησης, αλληλεγγύης και σεβασμού για τις διαφορές και την πολυμορφία. 	<ul style="list-style-type: none"> • Οι μαθητές ενεργούν αποτελεσματικά και υπεύθυνα σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο για έναν πιο ειρηνικό και βιώσιμο κόσμο. • Οι μαθητές αναπτύσσουν κίνητρα και προθυμία για την υλοποίηση των απαραίτητων ενεργειών.

Πηγή: Προσαρμογή από: UNESCO (2015), σελ. 29

Οι δάσκαλοι πρέπει να προσπαθήσουν να αναπτύξουν την ικανότητα των μαθητών να χρησιμοποιούν τις γνώσεις που έχουν ή που έχουν αποκτήσει για να αλλάξουν τις συμπεριφορές τους και να «κάνουν το σωστό» στις κατάλληλες συνθήκες, για παράδειγμα, μαθαίνοντας πώς να λαμβάνουν δεοντολογικές αποφάσεις και μιλώντας ανοιχτά κατά της αδικίας και της παραβίασης των κανόνων. Η μετάβαση από το «γνωρίζω» στο «κάνω» περιλαμβάνει την παροχή βοήθειας στους μαθητές ώστε να εφαρμόσουν τις γνώσεις τους σε πραγματικές καταστάσεις (βλ. Πίνακας Β).

Πίνακας Β.Μια ολιστική προσέγγιση όσον αφορά την προώθηση της διαφάνειας και της ακεραιότητας: από το «μαθαίνω για» στο «μαθαίνω να κάνω»

ΤΟΜΕΑΣ ΜΑΘΗΣΗΣ	ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ
----------------	------------------------

ΓΝΩΣΤΙΚΟΣ	<ul style="list-style-type: none"> • Κατανόηση των απειλών και των πραγματικών κινδύνων της έλλειψης διαφάνειας, ακεραιότητας και λογοδοσίας. • Κατανόηση του συστήματος διαφάνειας και ακεραιότητας, του ΚΔ και της συνάφειας και των συνεπειών του για το κράτος και τους ίδιους τους μαθητές, ως πολίτες. • Γνώση των φορέων παροχής υποστήριξης και των τρόπων λήψης βοήθειας εάν και όταν χρειαστεί. 	Απόκτηση γνώσεων σχετικά με τη διαφάνεια και την ακεραιότητα και τις διάφορες μορφές κινδύνων, τις αιτίες και τις συνέπειές τους.	ΜΑΘΑΙΝΩ ΓΙΑ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟΣ	<ul style="list-style-type: none"> • Αίσθηση κινήτρου, υποχρέωσης και σιγουριάς για τη λήψη τεκμηριωμένων και δεοντολογικών αποφάσεων. • Ενδυνάμωση για την αποτροπή των απειλών κατά της διαφάνειας, της ακεραιότητας και της λογοδοσίας και την αποφυγή της συμμετοχής σε κάθε μορφή αδικίας. 	Βούληση για ανταπόκριση με δεοντολογικό τρόπο.	ΜΑΘΑΙΝΩ ΝΑ ΚΑΝΩ
ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΙΚΟΣ	<ul style="list-style-type: none"> • Ικανότητα υποστήριξης της διαφάνειας, της ακεραιότητας και της ΚΝ με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα (και υιοθέτησης εναλλακτικών συμπεριφορών εάν είναι απαραίτητο). 	Ικανότητα δράσης, εκκίνησης και συμμετοχής σε διαδικασίες, αιτίες και συνέπειες αλλαγής.	

Πηγή: Προσαρμογή από: UNESCO και UNODC (2019), σελ. 33

Τα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα που περιγράφονται στον Πίνακα Γ βασίζονται στους τρεις τομείς μάθησης της ΕΠΠ (γνωστικός, κοινωνικο-συναισθηματικός και συμπεριφορικός). Αναφέρουν ενδεικτικά τις δεξιότητες, τις αξίες, τις γνώσεις και τις στάσεις που θα πρέπει να αναπτυχθούν προκειμένου οι μαθητές, με την πάροδο του χρόνου, να μνηθούν στις αρχές του ΚΔ, συμπεριλαμβανομένης της διαφάνειας, της ακεραιότητας και της λογοδοσίας. Οι μαθητές μικρότερης ηλικίας μπορούν να ξεκινήσουν από τη βασική κατανόηση των εννοιών και να εξελιχθούν στη συνέχεια. Τα μαθησιακά αποτελέσματα επιτυγχάνονται σταδιακά, μέσω μιας επαναληπτικής προσέγγισης που αναπτύσσει συνεχώς την αντίληψη, τις αξίες και τις δεξιότητες των μαθητών και στους τρεις τομείς. Η πλήρης επάρκεια και κατανόηση θα επιτευχθεί μόνο με επαναλαμβανόμενες ευκαιρίες μάθησης.

Πρέπει να σημειωθεί ότι τα μαθησιακά αποτελέσματα που αναφέρονται στον Πίνακα Γ είναι ενδεικτικά. Σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ότι αποτελούν πλήρη κατάλογο όλων των πιθανώς συναφών αναμενόμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων που σχετίζονται με την ΕΠΠ όσον αφορά τη διαφάνεια, την ακεραιότητα και τη λογοδοσία.

Πίνακας C. Μαθησιακά αποτελέσματα ΕΠΠ όσον αφορά τη διαφάνεια και την ακεραιότητα στο επίπεδο του δημοτικού σχολείου

ΓΝΩΣΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ: ΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ	ΜΙΚΡΟΤΕΡΕΣ ΤΑΞΕΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ (L)	ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΤΑΞΕΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ (U)		
Γνώσεις σχετικά με τη λογοδοσία στο πλαίσιο των τοπικών, εθνικών και παγκόσμιων συστημάτων και δομών διακυβέρνησης	L1.1	Κατανόηση του λόγου ύπαρξης κανόνων και νόμων και του λόγου που μπορεί να αλλάξουν με την πάροδο του χρόνου	U1.1	Προσδιορισμός της διαδικασίας με την οποία δημιουργούνται οι νόμοι
	L1.2	Κατανόηση των κανόνων και των προσδοκιών στο σπίτι και στο σχολείο	U1.2	Κατανόηση των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των παιδιών
	L1.3	Κατανόηση των κινδύνων της παραβίασης των κανόνων	U1.3	Εντοπισμός άδικων ή αντιδεοντολογικών συμπεριφορών
	L1.4	Εξοικείωση με τον όρο «ακεραιότητα» και τις προσδοκίες των κοντινών μελών της κοινότητας (οικογένεια, σχολείο, φίλοι...) όσον αφορά τις δεσμεύσεις ακεραιότητας	U1.4	Αναγνώριση της σημασίας της διαφάνειας και της ακεραιότητας στο ιδιωτικό ή το δημόσιο πλαίσιο
Κατανόηση θεμάτων που επηρεάζουν την αλληλεπίδραση και τη σύνδεση μεταξύ των κοινοτήτων σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο	L2.1	Κατανόηση της αξίας των κοινωνικών σχέσεων εντός της οικογένειας και στο σχολείο	U2.1	Ικανότητα αναγνώρισης των χαρακτηριστικών μιας κοινότητας της οποίας τα μέλη συνυπάρχουν ειρηνικά
	L2.2	Κατανόηση του λόγου για τον οποίο οι δίκαιοι κανόνες και νόμοι ενισχύουν και κάνουν ασφαλέστερες τις οικογένειες και τα σχολεία	U2.2	Ικανότητα αναγνώρισης διαφορετικών τύπων βίας και εντοπισμού κατάλληλων λύσεων για την αναζήτηση βοήθειας και προστασίας
	L2.3	Κατανόηση δεοντολογικών και αντιδεοντολογικών συμπεριφορών	U2.3	Αναγνώριση διάφορων ειδών διεφθαρμένων συμπεριφορών (σε ιδιωτικό ή δημόσιο πλαίσιο)
Ανάπτυξη δεξιοτήτων για κριτική έρευνα και ανάλυση	L3.1	Γνώσεις σχετικά με την εύρεση πηγών και αρμοδίων για την παροχή πληροφοριών όσον αφορά τους κανόνες και την ασφάλεια (γονέας, δάσκαλος, αστυνομικός)	U3.1	Διάκριση μεταξύ γεγονότος και γνώμης ή πραγματικότητας και φαντασίας, βάσει έρευνας
			U3.2	Ικανότητα προσδιορισμού απαιτούμενων ενεργειών και προθυμία ανάληψης ευθύνης

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΜΟΣ ΣΤΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ	ΜΙΚΡΟΤΕΡΕΣ ΤΑΞΕΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ (L)	ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΤΑΞΕΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ (U)		
Καλλιέργεια και	L1.1	Ανάπτυξη υγιών σχέσεων με	U1.1	Επίγνωση της ανάγκης αναγνώρισης και διαχείρισης των έντονων συναισθημάτων

διαχείριση ταυτοτήτων, σχέσεων και της αίσθησης του ανήκειν	τους άλλους	(θετικών και αρνητικών)
	L1.2 Επίγνωση του τρόπου με τον οποίο τα συναισθήματα και οι συμπεριφορές μας επηρεάζουν τους άλλους (τόσο θετικά όσο και αρνητικά)	U1.2 Ανθεκτικότητα απέναντι σε αρνητικές επιρροές
	L1.3 Θετική αυτοεικόνα	U1.3 Ανάπτυξη της ενσυναίσθησης, της αλληλεγγύης και της αίσθησης του ανήκειν σε μια κοινότητα
Κοινές αξίες και ευθύνες με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα	L2.1 Εκτίμηση και σεβασμός της διαφορετικότητας	U2.1 Αίσθημα εκτίμησης για τις κοινές αξίες που συνδέουν τις ισχυρές κοινότητες (γενναιοδωρία, δικαιοσύνη, διαφάνεια, αλληλεγγύη)
	L2.2 Εκτίμηση της σημασίας των καλών σχέσεων για την ευημερία της κοινωνίας	U2.2 Σεβασμός του γεγονότος ότι όλοι έχουν ίσα δικαιώματα και ευθύνες
	L2.3 Σεβασμός της περιουσίας του σχολείου	U2.3 Σεβασμός και εκτίμηση των κοινών αποφάσεων μέσω δημοκρατικών διαδικασιών
	L2.4 Σεβασμός των κανόνων του σχολείου	
Ανάπτυξη στάσεων για την εκτίμηση και τον σεβασμό των διαφορών και της πολυμορφίας	L3.1 Ακρόαση με σεβασμό και ήρεμη συμφωνία ή διαφωνία με τους άλλους	U3.1 Καλλιέργεια καλών σχέσεων με διαφορετικά άτομα και ομάδες
	L3.2 Ικανότητα αποδοχής διαφορετικών απόψεων και οπτικών	U3.2 Ανάπτυξη στάσεων που βοηθούν τους ανθρώπους να συνυπάρχουν ειρηνικά (σεβασμός, αίσθημα ισότητας, ενσυναίσθηση, αίσθημα αλληλεγγύης, αποδοχή των άλλων)
	L3.3 Σεβασμός του εαυτού και των άλλων, καθώς και εκτίμηση των διαφορών των άλλων	U3.3 Κατανόηση του γεγονότος ότι η κοινότητα πρέπει να τηρεί κοινούς κανόνες και αξίες

ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ: ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΦΟΣΙΩΣΗ	ΜΙΚΡΟΤΕΡΕΣ ΤΑΞΕΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ (L)	ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΤΑΞΕΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ (U)
Εφαρμογή κατάλληλων δεξιοτήτων, αξιών, πεποιθήσεων και στάσεων	L1.1 Καλή συνεργασία σε ομάδες (από κοινού χρήση, ακρόαση, παροχή βοήθειας)	U1.1 Προσδιορισμός τύπων πολιτικής δράσης και συμμετοχής στα κοινά εντός της κοινότητας (ψηφοφορία, φιλανθρωπία, προάσπιση)
	L1.2 Υποστήριξη επιλογών που συμβάλλουν στη βελτίωση του περιβάλλοντος του σχολείου	U1.2 Ικανότητα συνεργασίας με άτομα/ομάδες από διαφορετικούς πολιτισμούς στο πλαίσιο συλλογικών δράσεων σε επίπεδο σχολείου
Επίδειξη προσωπικής και κοινωνικής ευθύνης για έναν ειρηνικό και βιώσιμο κόσμο	L2.1 Πραγματοποίηση ενεργειών βάσει δεοντολογικής λήψης αποφάσεων	U2.1 Ικανότητα αναγνώρισης ηθικών διλημάτων και χρήσης ηθικής πυξίδας στην καθημερινή ζωή (λέγοντας την αλήθεια, δείχνοντας σεβασμό για την ιδιοκτησία των άλλων)
	L2.2 Ανάλυση ευθυνών όσον αφορά τον τρόπο που οι επιλογές και οι ενέργειές μας επηρεάζουν τον εαυτό μας και τους άλλους	U2.2 Έκφραση προσωπικών απόψεων σχετικά με τη δικαιοσύνη και με ζητήματα παγκόσμιας κλίμακας για το ΚΔ και την ΚΝ
	L2.3 Ικανότητα προστασίας του εαυτού και των άλλων από	U2.3 Ικανότητα αξιολόγησης των συνεπειών των ατομικών αποφάσεων σε προσωπικό, σχολικό και κοινοτικό

	αντιδεοντολογικές συμπεριφορές	πλαίσιο
		<p>U2.4 Εξέταση της προσωπικής συμπεριφοράς και αξιολόγηση των προσωπικών αξιών μέσα από τις κατάλληλες ερωτήσεις</p> <p>U2.5 Ικανότητα επίδειξης αλλά και απαίτησης λογοδοσίας στο πλαίσιο σχολικών ή τοπικών δραστηριοτήτων</p>
Ανάπτυξη κινήτρων και προθυμίας όσον αφορά την ενασχόληση με το κοινό καλό	<p>L3.1 Αίσθηση κινήτρου για την εκδήλωση ενδιαφέροντος για τους άλλους</p> <p>L3.2 Συμμετοχή σε θετικές δραστηριότητες στο σπίτι και στο σχολείο</p>	<p>U3.1 Συμμετοχή σε εθελοντικές δραστηριότητες και αναζήτηση ευκαιριών για θετική δραστηριοποίηση εντός της κοινότητας</p> <p>U3.2 Έκφραση ενδιαφέροντος για ομάδες και οργανώσεις πολιτών (συλλόγους, δίκτυα, αθλητικές ομάδες, σωματεία, επαγγελματικές ενώσεις) που προσπαθούν να δημιουργήσουν θετικές αλλαγές στην κοινωνία</p> <p>U3.3 Θαρραλέα υπεράσπιση αυτού που είναι σωστό</p>

2.2 Δημιουργία ευνοϊκού κλίματος στην τάξη

Το κλίμα στην τάξη είναι ευνοϊκό όταν επικρατούν βέλτιστες συνθήκες διδασκαλίας και μάθησης και οι μαθητές αισθάνονται ασφάλεια² και ώθηση. Οι ακόλουθοι παράγοντες μπορούν να συμβάλλουν στη δημιουργία ενός τέτοιου κλίματος στην τάξη:

- Προβολή προτύπων αμεροληψίας και δικαιοσύνης

Το ύφος που υιοθετεί πρώτος ο δάσκαλος παίζει σημαντικό ρόλο στη δημιουργία προσδοκιών για συμπεριφορές αμοιβαίου σεβασμού στην τάξη. Αν ο δάσκαλος είναι ήρεμος, δίκαιος και διαφανής ως προς τις προσδοκίες και τη συμπεριφορά, αποτελεί πρότυπο για τους μαθητές. Αυτό περιλαμβάνει τον καθορισμό σαφών και κατάλληλων συνεπειών για την παραβίαση των κανόνων της τάξης και του σχολείου, διασφαλίζοντας ότι είναι δίκαιες, αναλογικές και συνδυάζονται με θετική ενίσχυση.

- Ευκαιρίες θετικής συμμετοχής για τα παιδιά

Τα παιδιά ενεργούν με δημιουργικότητα, ενθουσιασμό και ισχυρό αίσθημα φυσικής δικαιοσύνης στη μάθηση και στο παιχνίδι. Όταν δίνονται στους μαθητές ουσιαστικές ευκαιρίες για να συνεισφέρουν με δημιουργικό και επικοινωνιακό τρόπο στον σχεδιασμό των μαθημάτων και στις διαδικασίες διακυβέρνησης του σχολείου, στα αναμενόμενα οφέλη περιλαμβάνονται τα εξής: αυξημένη αφοσίωση, ανάπτυξη δεξιοτήτων στον σχεδιασμό, την επίλυση προβλημάτων, την ομαδική εργασία και την επικοινωνία, καθώς και ενισχυμένη αίσθηση υπερηφάνειας για τις σχολικές δραστηριότητες και την εμπειρία μάθησης που βιώνουν.

- Προσεγμένη διαμόρφωση τάξης

Ιδανικά, η σχολική αίθουσα θα πρέπει να είναι διαρρυθμισμένη έτσι ώστε οι μαθητές να μπορούν να εργάζονται ανεξάρτητα και να τοποθετούν εύκολα τα θρανία τους με κατάλληλο τρόπο για ομαδική εργασία. Αυτό μπορεί να συνεπάγεται τη δημιουργία ενός ανοιχτού χώρου που διευκολύνει την ομαδική εργασία. Εάν είναι πρόβλημα η εύρεση χώρου, οι δάσκαλοι μπορούν να εντοπίζουν ανοιχτούς χώρους εκτός της τάξης που ενδέχεται να είναι κατάλληλοι για δραστηριότητες και ομαδικές εργασίες (όπως η αυλή του σχολείου).

Εκτός από τους ανοιχτούς χώρους, η ύπαρξη ενός ήσυχου σημείου, όπου ο δάσκαλος μπορεί να μιλά απευθείας με τους μαθητές κατ' ιδίαν, επιτρέπει την ενημέρωση σχετικά με θέματα

² «Ασφάλεια» σημαίνει ότι υπάρχει εμπιστοσύνη και θετική ενθάρρυνση, καθώς και ότι η αξιοπρέπεια και τα ανθρώπινα δικαιώματα του παιδιού γίνονται σεβαστά (χωρίς απειλή βίας, χλευασμού, ταπείνωσης και εκφοβισμού) και οι μαθητές νιώθουν ότι η φωνή τους ακούγεται. Η αίσθηση ασφάλειας είναι υποκειμενική και οι αντιλήψεις μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με το φύλο, την κοινωνική θέση και την αίσθηση ταυτότητας.

συμπεριφοράς και βοηθά τους μαθητές να αισθάνονται ότι μπορούν με ασφάλεια να συζητούν ευαίσθητα θέματα μακριά από τους άλλους μαθητές.

- Συμμετοχικές μέθοδοι διδασκαλίας

Οι δάσκαλοι θα πρέπει να υιοθετήσουν συμμετοχικές μεθόδους διδασκαλίας ώστε να δώσουν στους μαθητές τη δυνατότητα να επωφεληθούν από την ενεργό μάθηση και τις πρακτικές δραστηριότητες. Η χρήση παιχνιδιών ρόλων και δημιουργικών τεχνών μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές να κατανοήσουν καλύτερα και να εκτιμήσουν διαφορετικές εμπειρίες και απόψεις. Αυτές οι μέθοδοι αναπτύσσουν μαθησιακά αποτελέσματα όπως η κριτική σκέψη και οι δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων. Ωστόσο, η αλληλεπίδραση και η υποβολή ερωτήσεων μπορεί να είναι δύσκολη για κάποιους μαθητές. Τα παιδιά πρέπει να μην αναγκάζονται σε καμία περίπτωση, αλλά να ενθαρρύνονται να συμμετάσχουν όσο νιώθουν άνετα. Οι δάσκαλοι θα πρέπει να διδάξουν σε όλους τους μαθητές πώς να ακούν και να ανταποκρίνονται κατάλληλα και με σεβασμό ο ένας στον άλλον.

- Εφαρμογή δημοκρατικών προσεγγίσεων στην τάξη και στο σχολείο

Δημοκρατική προσέγγιση στην τάξη ή/και στο σχολείο υπάρχει όταν οι μαθητές αντιμετωπίζονται με εμπιστοσύνη ώστε να συμμετέχουν στις αποφάσεις που λαμβάνονται για τη μαθησιακή και εκπαιδευτική τους εμπειρία (Δημοκρατική Παιδεία - EUDEC Greece, n.d.). Ένα τέτοιο πλαίσιο λειτουργεί με τη συλλογική συμφωνία όσον αφορά τα δικαιώματα και τις ευθύνες των εμπλεκόμενων, καθώς και με τον καθορισμό των ορίων και των κυρώσεων σε περίπτωση παραβίασης των κανόνων. Αυτό μπορεί να αποτελέσει καλή ευκαιρία βιωματικής μάθησης για την κατανόηση και την τήρηση των αρχών της διαφανούς διακυβέρνησης και της δημόσιας ακεραιότητας, καθώς και για τη διαβίωση σύμφωνα με τις αρχές της ηθικής.

2.3 Επιλογή διδακτικών πόρων

Υπάρχουν διάφορα σημεία εισόδου που βοηθούν τους εκπαιδευτικούς να εντοπίσουν τους πιο χρήσιμους και ενδιαφέροντες διδακτικούς πόρους για τις τάξεις τους στο παρόν εγχειρίδιο. Υπάρχει μια αρχική επισκόπηση των διδακτικών πόρων στην αρχή της Ενότητας 3. Στο πίσω μέρος του εγχειριδίου, υπάρχει επίσης ευρετήριο με βάση λέξεις-κλειδιά και ευρετήριο με βάση τα σχολικά μαθήματα.

- Με βάση τον τύπο και τη διάρκεια (βλ. Πίνακα Δ, σελ. 32)

Αυτός ο πίνακας παρέχει «με μια ματιά» πληροφορίες σχετικά με τον τύπο των διδακτικών πόρων (σύντομη δραστηριότητα, μάθημα, κεφάλαιο και εκτιμώμενος χρόνος).

- Ευρετήριο με βάση λέξεις-κλειδιά (βλ. Παράρτημα, σελ. XXX)

Οι δάσκαλοι μπορούν να κάνουν αναζήτηση με βάση λέξεις-κλειδιά για να βρουν διδακτικούς

πόρους που αφορούν συγκεκριμένα θέματα ή έννοιες (όπως η δεοντολογική λήψη αποφάσεων και η άρση των αποκλεισμών).

- Ευρετήριο με βάση τα σχολικά μαθήματα (βλ. Παράρτημα, σελ. XXX)

Οι δάσκαλοι μπορούν να αναζητήσουν πόρους με βάση τα σχολικά μαθήματα. Κάθε πόρος περιλαμβάνει παραπομπές σε έναν ή περισσότερους θεματικούς τομείς όπου μπορεί να εισαχθεί ή να ενσωματωθεί.

2.4 Προσαρμογή διδακτικών πόρων

Κατά την προετοιμασία τους για τη χρήση ενός από τους παρεχόμενους πόρους, οι δάσκαλοι θα πρέπει να εξετάζουν με ποιους τρόπους ενδεχομένως χρειάζεται να τον προσαρμόσουν ώστε να ταιριάζει στο διδακτικό και μαθησιακό περιβάλλον τους και στα εθνικά και τοπικά πολιτιστικά πρότυπα, καθώς και να φροντίζουν να έχουν δυνατότητα πρόσβασης σε αυτόν όσο το δυνατόν περισσότεροι διαφορετικοί τύποι μαθητών. Οι προτάσεις προσαρμογής που υπάρχουν στο Παράρτημα στη σελ. 73, παρέχουν πολλές ιδέες για την τροποποίηση των διδακτικών πόρων ανάλογα με τις ανάγκες. Παρακάτω δίνεται μια σύντομη περίληψη:

- Περιορισμοί τάξης
 - Τάξη μεγάλου μεγέθους – εξετάστε το ενδεχόμενο δημιουργίας μικρότερων ομάδων ή την επιλογή της συζήτησης σε ζευγάρια.
 - Διαθέσιμος χρόνος – συντομεύστε ή επιμηκύνετε τη διάρκεια των δραστηριοτήτων.
 - Τροποποίηση απαιτούμενων υλικών – εύρεση, κατασκευή ή αντικατάσταση απαιτούμενων υλικών.
 - Απαιτήσεις χώρου – αναδιοργανώστε την τάξη σας, χρησιμοποιήστε μεγαλύτερο χώρο, μετακινηθείτε σε εσωτερικούς ή εξωτερικούς χώρους.
- Πολιτισμική οικειότητα
 - Αλλάξτε τις αναφορές σε ονόματα, φαγητά και αντικείμενα για να τα κάνετε πιο οικεία.
 - Αντικαταστήστε με τοπικά κείμενα ή μορφές τέχνης (έθιμα, παιδικές ιστορίες, τραγούδια, παιχνίδια, έργα τέχνης και παροιμίες).
- Τοπική συνάφεια
 - Χρησιμοποιήστε τα ονόματα και τις διαδικασίες για τοπικούς φορείς όπως δικαστήρια.
 - Να δείχνετε ευαισθησία απέναντι στα τοπικά πρότυπα συμπεριφοράς (π.χ. για τα φύλα και τις ηλικίες).
 - Φροντίστε το περιεχόμενο να είναι ευαίσθητο ως προς το επίπεδο του ΚΔ στην κοινωνία (εμπιστοσύνη στις αρχές και τους θεσμούς).

- Ενσωμάτωση για διαφορετικούς μαθητές
 - Κατάλληλα επίπεδα ανάγνωσης κειμένων για χρήση από τους μαθητές.
 - Δραστηριότητες κατάλληλες για διαφορετικά στυλ μάθησης και πολλές μορφές νοημοσύνης.
 - Προσαρμογή για μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
 - Ευαισθησία στην πολιτισμική, εθνοτική και γλωσσική πολυμορφία.
 - Ευαισθησία όσον αφορά την κοινωνικοοικονομική κατάσταση των μαθητών.
- Γλώσσα πηγή διαφορετική από τη γλώσσα της τάξης
 - Χρησιμοποιήστε τη γλώσσα πηγή ως διδακτικό υλικό στα μαθήματα αγγλικών.
 - Χρησιμοποιήστε ξενόγλωσσο υλικό, όπως εικόνες, ως υλικό για τη γνωριμία με τον πολιτισμό.
 - Ο διδάσκων την ΑΞΓ και ο καθηγητής των ελληνικών μπορούν να προγραμματίσουν μια δραστηριότητα/διαδικασία συνδιδασκαλίας.

2.5 Προετοιμασία: Ετοιμότητα δασκάλου

Η διδασκαλία αξιών, στάσεων και δεξιοτήτων που ενισχύουν τη διαφάνεια και τη δημόσια ακεραιότητα και προάγουν μια κουλτούρα δεοντολογικής λήψης αποφάσεων απαιτεί πρόσθετη προετοιμασία από τους εκπαιδευτικούς:

- Βελτίωση της αυτογνωσίας

Δεδομένου ότι ορισμένες μορφές μεροληψίας είναι δύσκολο να εντοπιστούν, οι εκπαιδευτικοί μπορεί να βρουν χρήσιμη τη συμμετοχή σε άτυπες αξιολογήσεις με συναδέλφους με σκοπό τη συλλογή αντικειμενικών σχολίων και παρατηρήσεων. Ένα σημαντικό στοιχείο που πρέπει να ληφθεί υπόψη σε αυτή την άσκηση είναι ότι η μεροληψία λειτουργεί τόσο με ενεργούς τρόπους (έμμεση ή ρητή μεροληψία που περιλαμβάνεται στο πρόγραμμα μαθημάτων ή στην παιδαγωγική πρακτική) όσο και μέσω της παράλειψης (ζητήματα που παραβλέπονται ή κοινότητες που περιθωριοποιούνται στο πρόγραμμα μαθημάτων ή την παιδαγωγική πρακτική).

- Έλεγχος για στερεότυπα

Οι δάσκαλοι θα πρέπει να δείχνουν ιδιαίτερη προσοχή στην εξάλειψη των επιβλαβών, ρητών και έμμεσων μορφών μεροληψίας που υπάρχουν στο εκπαιδευτικό υλικό (UNESCO, 2017), την παιδαγωγική και τις πρακτικές που δεν προβάλλουν το πρότυπο του ΚΔ και έρχονται σε αντίθεση με την ανάπτυξη μιας ΚΝ (UNESCO και UNODC, 2019).

- Διασφάλιση γνώσης του αντικειμένου

Ορισμένοι από τους πόρους απαιτούν οι εκπαιδευτικοί να έχουν πρόσθετες γνώσεις σχετικά με

ένα θέμα. Για παράδειγμα, μπορεί να χρειαστεί να γνωρίζουν την τοπική και εθνική νομοθεσία και τους θεσμούς της δικαιοσύνης ή να έχουν γνώσεις σχετικά με τα παγκόσμια ανθρώπινα δικαιώματα. Όταν οι δάσκαλοι επιλέγουν την περίληψη ενός πόρου, θα πρέπει να χρησιμοποιούν τον σύνδεσμο για να αποκτήσουν πρόσβαση στην αρχική πηγή και να διαβάσουν ολόκληρο το μάθημα ή τη δραστηριότητα ώστε να καταλάβουν τι απαιτείται να γνωρίζουν κατά περίπτωση.

- Διαχείριση ευαίσθητων ζητημάτων

Οι δάσκαλοι πρέπει να είναι προετοιμασμένοι να ανταποκριθούν κατάλληλα σε μαθητές που αποκαλύπτουν ευαίσθητες πληροφορίες, όπως περιστατικά εκφοβισμού, πίεσης από τους συνομηλίκους ή ενδοοικογενειακής βίας. Στις περισσότερες περιπτώσεις, υπάρχουν ήδη κανόνες και νόμοι σχετικά με την αποκάλυψη τέτοιου είδους πληροφοριών και οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να γνωρίζουν τις υπάρχουσες πολιτικές και τα πρωτόκολλα για την υποστήριξη όσων επηρεάζονται. Είναι πάντα σημαντικό οι δάσκαλοι να ξέρουν τι να κάνουν σε τέτοιες καταστάσεις και, σε περίπτωση αμφιβολιών, να συζητούν το θέμα με τους διευθυντές των σχολείων.

- Λήψη απαιτούμενης άδειας

Ανάλογα με το πλαίσιο συνθηκών, οι δάσκαλοι ενδέχεται να μην μπορούν να διδάξουν ορισμένα θέματα. Εάν δεν είναι σίγουροι, οι δάσκαλοι θα πρέπει να συμβουλευονται τη διεύθυνση του σχολείου και να λαμβάνουν άδεια όσον αφορά το πώς πρέπει να προχωρήσουν πριν διδάξουν το εν λόγω μάθημα.

- Κινητοποίηση πόρων στην κοινότητα

Όταν διδάσκουν νέες έννοιες ή συστήματα για τα οποία έχουν κάποιες αλλά όχι επαρκείς ουσιαστικές γνώσεις, οι εκπαιδευτικοί είναι χρήσιμο να έρχονται σε επαφή με πόρους της κοινότητας. Ανάλογα με τους μαθησιακούς στόχους, αυτό μπορεί να περιλαμβάνει τοπικούς υποστηρικτές της δικαιοσύνης, δικηγόρους που ασχολούνται με τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα παιδιά και τους νέους, κοινοτικές οργανώσεις και εκπροσώπους της τοπικής

Προβολή προτύπων δίκαιων κανόνων και δικαιοσύνης στα σχολεία που προάγουν την ανεκτικότητα και την αποδοχή διευκολύνοντας την ενσωμάτωση και τη συμμετοχή όλων των μαθητών.

- Σχέδια μαθημάτων που περιλαμβάνουν την αντιμετώπιση ζητημάτων και διλημμάτων που αφορούν το σχολείο, την κοινότητα, τη χώρα ή το διεθνές επίπεδο.
- Ενίσχυση των θετικών συμπεριφορών των μαθητών τόσο εντός όσο και εκτός της τάξης.
- Διασφάλιση της προσωπικής ασφάλειας και ευημερίας όλων των παιδιών εντός του σχολικού περιβάλλοντος, με ιδιαίτερη προσοχή στους μαθητές που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες.
- Διασφάλιση της διαφάνειας των σχολικών πολιτικών και διασφάλιση της εφαρμογής πρακτικών που συνάδουν με τα ανθρώπινα δικαιώματα και υποστηρίζουν τη διαφάνεια και την ακεραιότητα, καθώς και τη λογοδοσία των διευθυντών των σχολείων και των δασκάλων.
- Παροχή στους μαθητές ουσιαστικών ευκαιριών ώστε να συνεισφέρουν στη λήψη αποφάσεων που τους επηρεάζουν, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων της τάξης και των σχολείων, μέσω μαθητικών συμβουλίων και άλλων μορφών εκπροσώπησης των μαθητών σε διάφορα επίπεδα διακυβέρνησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.
- Ορισμός ως προτεραιότητας της καλλιέργειας ενός κλίματος εμπιστοσύνης και διαφάνειας όπου οι μαθητές ενθαρρύνονται να μοιράζονται τις απόψεις τους και

αυτοδιοίκησης. Τέτοιου είδους πόροι, που προσφέρουν πρακτικές απόψεις για αφηρημένες έννοιες, μπορούν πραγματικά να βοηθήσουν τη μάθηση να γίνει βιωματική εμπειρία.

Πλαίσιο 1. Πώς μπορούν οι δάσκαλοι και τα σχολεία να ενισχύσουν τη διαφάνεια, την ακεραιότητα, τη λογοδοσία και το κράτος δικαίου;

2.6 Εφαρμογή ποικίλων παιδαγωγικών τεχνικών

Ο τρόπος που διδάσκεται κάτι είναι εξίσου σημαντικός με αυτό που διδάσκεται. Ακολουθούν μερικοί πρωτότυποι τρόποι διδασκαλίας, που μπορούν να αποτελέσουν πηγή έμπνευσης για τη διδακτική εμπειρία:

- Συζητήσεις

Οι συζητήσεις είναι δομημένες αναμετρήσεις όπου δύο ομάδες μαθητών ανταγωνίζονται η μία την άλλη επιχειρηματολογώντας υπέρ αντίθετων απόψεων. Η επιτυχία μιας συζήτησης είναι θέμα γνώσεων, ρητορικής ικανότητας και πειστικών επιχειρημάτων. Οι συζητήσεις μπορούν να καλλιεργήσουν την κριτική σκέψη και τις δεξιότητες ακρόασης. Μπορούν επίσης να ενισχύσουν την ενσυναίσθηση, καθώς πολλές φορές οι μαθητές τοποθετούνται αυθαίρετα σε μια ομάδα για να υπερασπιστούν μια θέση που δεν αντιπροσωπεύει απαραίτητα τις πεποιθήσεις τους. Οι συζητήσεις επιτρέπουν την ανάπτυξη ενός τρόπου σκέψης με περισσότερη ενσυναίσθηση, καθώς βάζουν τους μαθητές να σκεφτούν από την οπτική/θέση κάποιου άλλου.

- Ανεστραμμένη τάξη

Η κεντρική ιδέα στην ανεστραμμένη τάξη είναι ότι οι μαθητές ενθαρρύνονται να προετοιμάσουν ένα θέμα και να το παρουσιάσουν μπροστά στην τάξη αναλαμβάνοντας τον ρόλο του δασκάλου. Οι δάσκαλοι μπορούν να παρέχουν υποστήριξη κατά την προετοιμασία προτείνοντας σχετικό υλικό (βίντεο, κείμενα, βιβλία κ.λπ.), αλλά το βασικό πλεονέκτημα αυτής της τεχνικής είναι η μετάβαση σε ένα μοντέλο με επίκεντρο τον μαθητή. Η τεχνική της ανεστραμμένης τάξης μπορεί να βελτιώσει τις δεξιότητες έρευνας και σύνθεσης των μαθητών. Επίσης, οξύνεται η ενσυναίσθηση, καθώς οι μαθητές καλούνται να λάβουν υπόψη το κοινό τους πριν προετοιμάσουν και πραγματοποιήσουν την παρουσίασή τους.

- Μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Στην εποχή μας, οι μαθητές έρχονται τόσο πολύ σε επαφή με την κοινωνική δικτύωση που δεν χρειάζονται πολλά κίνητρα και οδηγίες για να εφαρμόσουν αυτή την τεχνική. Οι δάσκαλοι μπορούν να αξιοποιήσουν τη σχέση των μαθητών τους με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να ενισχύσουν τη δημιουργική σκέψη. Χρησιμοποιήστε τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ή δημιουργήστε μέσα κοινωνικής δικτύωσης! Για παράδειγμα, μπορείτε να ζητήσετε από τους μαθητές σας να αναλύσουν tweet ή δημοσιεύσεις του αγαπημένου τους αθλητή ή άλλων ατόμων που αποτελούν πρότυπα και δημοσίων προσώπων. Εναλλακτικά, μπορείτε να εξετάσετε το ενδεχόμενο να επιστήσετε την προσοχή των μαθητών σας σε κοινωνικά ζητήματα και να τους ζητήσετε να φτιάξουν ένα βίντεο ή podcast. Υπό την επίβλεψή σας, το υλικό που δημιουργείται μπορεί να αναρτηθεί δημόσια ώστε να ελεγχθεί η επίδρασή του. Αυτή η μέθοδος μπορεί να ενισχύσει τις δημιουργικές και καινοτόμες ιδέες και τις δεξιότητες ΤΠΕ.

- Διαγωνισμοί και εορταστικές εκδηλώσεις

Οι δάσκαλοι μπορούν να καταρτίσουν ένα σχέδιο δράσης και μαζί με τους μαθητές να οργανώσουν μια ημέρα αφιερωμένη σε ένα συγκεκριμένο θέμα (π.χ. «Η μέρα του...» ή «Παίζοντας για...»). Το σχέδιο δράσης μπορεί να προσφέρει στους μαθητές διαφορετικές επιλογές και να τους επιτρέπει να επιλέξουν αποφασίζοντας από κοινού πιθανές δραστηριότητες (π.χ. παζάρι), διαγωνισμούς (π.χ. αθλήματα και παιχνίδια) ή παρουσιάσεις (π.χ. έργα τέχνης). Το σχέδιο δράσης μπορεί επίσης να περιλαμβάνει τη διοργάνωση πάρτι, ομιλίες

και καλεσμένους. Πρόκειται για εξαιρετική τεχνική όσον αφορά το δέσιμο της ομάδας μέσα από διασκεδαστικές δραστηριότητες.

- Μετατροπή σε παιχνίδι

Αν και η χρήση του παιχνιδιού στην εκπαίδευση είναι αμφισβητούμενη, είναι γεγονός ότι εφόσον γίνεται ισορροπημένα μπορεί να έχει θετικά αποτελέσματα. Η κεντρική ιδέα της μετατροπής σε παιχνίδι είναι η χρήση στοιχείων που βασίζονται στο παιχνίδι, όπως η καταμέτρηση πόντων, τα ομαδικά παιχνίδια και ο ανταγωνισμός μεταξύ των συμμαθητών, με σκοπό την ενίσχυση των κινήτρων, της συμμετοχής και της διάθεσης για μάθηση. Επιπλέον, πρόκειται για πολύ αποτελεσματική μέθοδο σε μικρότερες ηλικίες, καθώς και σε νέους μεγαλύτερων ηλικιών.

- Έργα

Αυτή η μέθοδος με επίκεντρο τον μαθητή βασίζεται στην αρχή της «μάθησης μέσα από την πράξη» και απαιτεί από τους μαθητές να δουλέψουν σε φυσικές καταστάσεις. Με την καθοδήγηση του δασκάλου, οι ομάδες έργου ερευνούν, αναπτύσσουν, εφαρμόζουν γνώσεις, κατασκευάζουν ένα μοντέλο και στο τέλος παρουσιάζουν την ιδέα του έργου τους στην υπόλοιπη τάξη. Η μάθηση μέσα από έργα αποτελεί σε μεγάλο βαθμό βιωματική εμπειρία και, ως αποτέλεσμα, στηρίζεται σε γερές βάσεις. Ανταλλαγή ιδεών (Brainstorming)

Ενεργοποιήστε τη δημιουργική σκέψη! Κάντε μια ερώτηση, εκφράστε έναν προβληματισμό ή απλώς συζητήστε ένα θέμα. Στη συνέχεια, ζητήστε από τους μαθητές να συμμετάσχουν μαζί σας σε μια ανοιχτή συζήτηση για να ανταλλάξετε ιδέες, απόψεις ή ελεύθερους συνειρμούς. Το brainstorming ενθαρρύνει την ελεύθερη σκέψη, με αποτέλεσμα πολλές φορές να εκφράζονται αντισυμβατικές ιδέες. Επιτρέπει, επίσης, τη συμμετοχή όλων: δεν υπάρχουν λάθος απαντήσεις, όλες είναι απλώς διαφορετικές. Επιπλέον, είναι διασκεδαστικό!

- Σενάρια μελέτης περιπτώσεων

Τα σενάρια μελέτης περιπτώσεων χρησιμοποιούνται συνήθως για την εφαρμογή κριτικής σκέψης σε περίπλοκα προβλήματα. Συνήθως βασίζονται σε γεγονότα και περιέχουν πραγματικά παραδείγματα ονομάτων και τόπων. Επιπλέον, ορίζουν το πλαίσιο περιγράφοντας συγκεκριμένες υποθέσεις. Συνήθως ολοκληρώνονται με ένα δίλημμα ή με έναν στοχασμό. Τα σενάρια μελέτης περιπτώσεων μπορεί να έχουν μία σωστή απάντηση ή πολλές διαφορετικές απαντήσεις που θα μπορούσαν να υποστηριχθούν με επιχειρήματα. Οι μελέτες περιπτώσεων αποτελούν εξαιρετικές ευκαιρίες για την κριτική ανάλυση και την πλαισιοθέτηση διλημάτων στον πραγματικό κόσμο.

Πρέπει να αναπτύξουμε νέους πολίτες που να είναι πιο υπεύθυνοι για τις πράξεις τους, έτσι ώστε να ξέρουν ότι κάθε απόφαση που παίρνουν έχει αντίστοιχες συνέπειες... Όταν ένα άτομο, ανεξάρτητα από την ηλικία του, έχει γερές βάσεις όσον αφορά την ηθική και το αίσθημα του σωστού και του λάθους, τότε μπορεί να εμπνεύσει και τους άλλους ώστε να επιλέγουν να κάνουν το καλό όχι μόνο επειδή κάποιος τους βλέπει, αλλά ακόμη και όταν δεν τους βλέπει κανείς.

(Δάσκαλος δημοτικού σχολείου, Φιλιππίνες)

ΕΝΟΤΗΤΑ 3: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ

3.1 Επισκόπηση πόρων

Πίνακας D.Επισκόπηση πόρων

Τύπος δραστηριότητας	Τίτλος	Επίπεδο	Διάρκεια σε λεπτά	Σελίδα
 Σύντομες δραστηριότητες και παιχνίδια	Είναι αυτή η συμπεριφορά έντιμη;	Μικρότερες τάξεις	30	σελ.
	Ελέγξτε τις αξίες σας	Και τα δύο	30	σελ.
	Ξανασχεδιάστε το χταπόδι	Και τα δύο	30	σελ.
	Κάρτες με τα δικαιώματα των παιδιών	Και τα δύο	20	σελ.
	Εξερεύνηση απόψεων και αξιών: φάσμα απόψεων	Και τα δύο	20	σελ.
	Παντομίμα	Και τα δύο	30	σελ.
	The Zorbs	Και τα δύο	30	σελ.
	Είναι στο αίμα μας;	Μεγαλύτερες τάξεις	25	σελ.
 Μεμονωμένα μαθήματα	Πώς αισθανθήκατε;	Και τα δύο	45	σελ.
	Μια σακούλα με διαφορές	Και τα δύο	45	σελ.
	Δικαιώματα και υποχρεώσεις	Και τα δύο	2 μαθήματα	σελ.
	Ορισμός της διαφθοράς	Μεγαλύτερες τάξεις	1-2 μαθήματα	σελ.
	Ορίστε τι έκανα	Μεγαλύτερες τάξεις	45	σελ.
	Απαγορεύονται τα οχήματα στο πάρκο	Μεγαλύτερες τάξεις	45	σελ.
	Τα δικαιώματα του παιδιού	Μεγαλύτερες τάξεις	60	σελ.
	 Κεφάλαια ή έργα	Κανόνες και νόμοι: η βάση της συμβίωσης	Και τα δύο	4 μαθήματα
Δεν υπάρχει καμία δικαιολογία για την κακοποίηση		Και τα δύο	2-3 μαθήματα	σελ.
Προετοιμασία, ενίσχυση, συμμετοχή, εκπαίδευση		Και τα δύο	Ποικίλλει	σελ.

	Πρωτοσέλιδο	Μεγαλύτερες τάξεις	4 μαθήματα	σελ.
	Μονιτεριμ – Διαφθορά στον ελληνικό κινηματογράφο	Μεγαλύτερες τάξεις	Ποικίλλει	σελ.
	Μηχανή του χρόνου: διαφθορά και διαφάνεια στην αρχαία Ελλάδα	Μεγαλύτερες τάξεις	2-4 μαθήματα	σελ.
Ιστορίες και βιβλία 	Ιστορίες που διδάσκουν μαθήματα ζωής	Μικρότερες τάξεις	30–40	σελ.
	Ο Περπατούλης στον πλανήτη των Ζουμ	Μικρότερες τάξεις	2 μαθήματα	σελ.
	Ο κήπος με τις 11 γάτες	Και τα δύο	Ποικίλλει	σελ.
	Τι κέρδισε ο Άλκης και... τι έχασε ο Λάκης	Και τα δύο	Ποικίλλει	σελ.
	Οι μικροί αδιάφθοροι στο λούνα παρκ	Μεγαλύτερες τάξεις	Ποικίλλει	σελ.
	Κατάλογος προτεινόμενου αναγνωστικού υλικού και άλλων πόρων σχετικών με τη διαφάνεια, την ακεραιότητα και τη λογοδοσία	Και τα δύο	Μ/Δ	σελ.

Τύπος δραστηριότητας	Τίτλος	Επίπεδο	Διάρκεια σε λεπτά	Σελίδα
Υλικό για χρήση εκτός τάξης 	Σε προκαλώ σε διαγωνισμό	Μικρότερες τάξεις	45	σελ.
	Καλά έπαιξες!	Και τα δύο	60	σελ.
	Πάρε την ουρά [Pique-rabo]	Και τα δύο	30	σελ.
	Κανόνες και νόμοι: Μαντέψτε τους κανόνες μου!	Και τα δύο	45	σελ.
	Το πνεύμα του αθλητισμού	Και τα δύο	4 μαθήματα	σελ.
	Μέσα για την εμπλοκή σχολείου-οικογένειας-κοινότητας 	Διαγωνισμοί ακεραιότητας για μαθητές	Και τα δύο	Εβδομάδες - μήνες
Ακεραιότητα, διαφάνεια και εκπαίδευση		Και τα δύο	Ποικίλλει	σελ.
Εγχειρίδιο ορθών πρακτικών μαθητικού συμβουλίου		Μεγαλύτερες τάξεις	Εβδομάδες - μήνες	σελ.

3.2 Υλικό για χρήση στην τάξη

ΣΥΝΤΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

Η ανάπτυξη της κατανόησης και των δεξιοτήτων των μαθητών για την προαγωγή της διαφάνειας και της ακεραιότητας μπορεί να επιτευχθεί μέσω παιχνιδιών ή γρήγορων δραστηριοτήτων. Οι σύντομες δραστηριότητες της παρούσας ενότητας, που διαρκούν 30 λεπτά ή λιγότερο, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εισαγωγή σε μεγαλύτερης διάρκειας μαθήματα, για τη μετάβαση σε διαφορετικά θέματα και για την έναρξη ή το κλείσιμο της ημέρας

Είναι αυτή η συμπεριφορά έντιμη;

Μαθήματα: Τέχνες (θέατρο), Αγγλικά ως ξένη γλώσσα (ΑΞΓ), Μελέτη περιβάλλοντος, Ευέλικτη ζώνη, Γλώσσα/Γραμματισμός, Φυσική Αγωγή

Απευθύνεται σε μαθητές: μικρότερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: 30 λεπτά

Απαραίτητα υλικά: λίστα με δηλώσεις εντιμότητας, μεγάλες κάρτες με γραμμένες τις λέξεις «αλήθεια» και «ψέμα», κορδέλα ή σχοινί

Λέξεις κλειδιά: λογοδοσία, επίγνωση, εντιμότητα, κανόνες

Περιγραφή δραστηριότητας

Αυτή είναι μια δραστηριότητα από το «PositivePsychology.com», μια επιστημονική πλατφόρμα ψυχολογίας, που αποσκοπεί στην ενεργό εξοικείωση των παιδιών, ήδη από το νηπιαγωγείο, με το θέμα της εντιμότητας. Η δραστηριότητα μπορεί να πραγματοποιηθεί εντός ή εκτός της τάξης.

Ο δάσκαλος τοποθετεί τις πινακίδες «Αλήθεια» και «Ψέμα» στις απέναντι πλευρές της τάξης, καθώς και μια γραμμή που χωρίζει την αίθουσα στη μέση. Στη συνέχεια, διαβάσει προτάσεις που είναι είτε αληθείς είτε ψευδείς. Οι μαθητές καλούνται να περάσουν στην πλευρά της αίθουσας με τη σωστή πινακίδα. Σε ένα φύλλο εργασιών αναφέρονται παραδείγματα τέτοιων προτάσεων, όπως:

- Σήμερα φοράω σακάκι...
- Αυτή τη στιγμή βρέχει πολύ έξω...
- Είμαι το μεγαλύτερο σε ηλικία άτομο σε αυτή την τάξη...

Ο δάσκαλος μπορεί να βελτιώσει τη λίστα με πιο περίπλοκες προτάσεις για μεγαλύτερους μαθητές ή το ζεύγος των πινακίδων «αλήθεια-ψέμα» μπορεί να μετατραπεί σε φάσμα (με κορδέλα ή σχοινί) όπως στη δραστηριότητα «Εξερεύνηση απόψεων και αξιών: φάσμα απόψεων» (σελ. 43).

Μαθησιακά αποτελέσματα

Γνωστικός τομέας: Γνώση και κριτική ικανότητα

L2.4 Κατανόηση ενδείξεων κινδύνου

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

L2.1 Πραγματοποίηση ενεργειών βάσει δεοντολογικής λήψης αποφάσεων

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Κοινό αίσθημα ανθρωπισμού

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Αυτή είναι μια δραστηριότητα για μικρότερους μαθητές, η οποία μπορεί να προσαρμοστεί και για μαθητές μεγαλύτερων τάξεων του δημοτικού με τη χρήση πιο σύνθετων και περίπλοκων σεναρίων (βλ. παραδείγματα παρακάτω). Αντί για τις κάρτες «Αλήθεια» και «Ψέμα», ο δάσκαλος μπορεί να τοποθετήσει κάρτες που γράφουν «Συμφωνώ απόλυτα» και «Διαφωνώ απόλυτα» και να χωρίσει την τάξη σε τρεις ομάδες. Οι μαθητές μπορούν να πάνε στην πλευρά της αίθουσας που αντιστοιχεί στο πώς αισθάνονται σχετικά με το σενάριο που παρουσιάζεται.

Το PositivePsychology.com προτείνει τα ακόλουθα σενάρια:

Σενάριο 1:

Ο Γιάννης και ο Πέτρος είναι αδέρφια που προέρχονται από μια φτωχή οικογένεια. Ο Γιάννης γνωρίζει ότι ο Πέτρος κερδίζει χρήματα δουλεύοντας ως οδηγός ταξί τα βράδια, αν και δεν έχει νόμιμη άδεια οδήγησης. Σε σύντομο χρονικό διάστημα, ο Πέτρος έχει αρχίσει να κερδίζει αρκετά χρήματα από τη δουλειά του ως οδηγός ταξί, αλλά ταυτόχρονα έχει κινδυνεύσει να πάθει πολλά ατυχήματα με πεζούς. Ανήσυχος, ο Γιάννης πηγαίνει στην αστυνομία για να αναφέρει τι κάνει ο Πέτρος. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις ενέργειες του Γιάννη; Τι γνώμη έχετε για τη συμπεριφορά του Πέτρου;

Σενάριο 2

Η Ελένη δυσκολεύεται στο σχολείο και φοβάται ότι θα αποτύχει στις τελικές εξετάσεις. Τη μέρα των εξετάσεων, δεν έχει προετοιμαστεί καθόλου. Η φίλη της η Μαρία είναι σε άλλη τάξη και έχει ήδη δώσει εξετάσεις. Θυμάται όλες τις ερωτήσεις και τις απαντήσεις και τις λέει στην Ελένη. Η Ελένη απομνημονεύει τα πάντα όσο καλύτερα μπορεί και μετά δίνει εξετάσεις. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις ενέργειες της Ελένης; Τι γνώμη έχετε για τις ενέργειες της Μαρίας;

Σενάριο 3:

Ο Παναγιώτης παραγγέλνει μια μπριζόλα σε ένα εστιατόριο και την τρώει όλη. Ζητάει τον λογαριασμό, αλλά όταν βάζει το χέρι του στην τσέπη, συνειδητοποιεί ότι έχει ξεχάσει τα

χρήματά του. Η Ειρήνη, η σερβιτόρα, αντιλαμβάνεται την αμηχανία του Παναγιώτη και νιώθει άσχημα. Ξέρει ότι εφόσον το αφεντικό λείπει, μπορεί να σκίσει τον λογαριασμό και να αφήσει τον Παναγιώτη να φύγει χωρίς να πληρώσει - και το κάνει. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις ενέργειες της Ειρήνης; Τι γνώμη έχετε για τις ενέργειες του Παναγιώτη;

Στο μάθημα των αγγλικών, η δραστηριότητα μπορεί να πραγματοποιηθεί για την εκμάθηση λεξιλογίου χρησιμοποιώντας τις κάρτες «αλήθεια - ψέμα» ή «εντιμότητα - ανεντιμότητα» με διπλό τρόπο. Οι δηλώσεις μπορούν να δίνονται προφορικά στα αγγλικά και οι μαθητές θα πρέπει να απαντούν επιλέγοντας την κάρτα «αλήθεια ή ψέμα» ή «εντιμότητα - ανεντιμότητα».

Μπορείτε να συνδυάσετε αυτή τη δραστηριότητα με την ανάγνωση του βιβλίου «Ο ψεύτης βοσκός», ενός από τους μύθους του Αίσωπου (Αίσωπος, n.d.). Η πρόσβαση στο βιβλίο είναι ελεύθερη μέσω διαδικτυακής βιβλιοθήκης: <https://www.ebooks4greeks.gr/o-pseftis-voskos>. Πρόκειται για μια ιστορία που παρουσιάζει με εξαιρετικό τρόπο στα παιδιά τις συνέπειες της ανεντιμότητας.

ΠΗΓΗ: Δραστηριότητα από PositivePsychology.com: <https://positivepsychology.com/honesty-integrity-worksheets-activities-tests/>

Ελέγξτε τις αξίες σας

Μαθήματα: Ευέλικτη ζώνη, Ιστορία, Κοινωνική και πολιτική αγωγή

Απευθύνεται σε μαθητές: μικρότερες και μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: 30 λεπτά

Απαραίτητα υλικά: χαρτόνι και στυλό ή μαυροπίνακας

Λέξεις κλειδιά: λογοδοσία, θάρρος, αμεροληψία, εντιμότητα, ακεραιότητα, διαφάνεια

Περιγραφή δραστηριότητας

Αυτή είναι μια γρήγορη δραστηριότητα από το εργαλείο «Εκπαίδευση για την ακεραιότητα: Διδασκαλία για την καταπολέμηση της διαφθοράς, τις αξίες και το κράτος δικαίου» (Education for Integrity: Teaching on Anti-Corruption, Values and the Rule of Law) που σχεδιάστηκε από τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ). Μελετά ένα ευρύ φάσμα αξιών που σχετίζονται με τη διαφάνεια, όπως το θάρρος, η εντιμότητα, η δικαιοσύνη, η λογοδοσία, η διαφάνεια και η ακεραιότητα. Σκοπός είναι να κατανοήσουν οι μαθητές τη σημασία των λέξεων.

Οι συγκεκριμένες αξίες τοποθετούνται σε έναν πίνακα (είτε στον μαυροπίνακα είτε αντιγράφονται σε πίνακα παρουσιάσεων) και κάτω από κάθε αξία υπάρχουν δηλώσεις που την επεξηγούν ή την παρουσιάζουν με παραδείγματα στην πράξη. Για παράδειγμα:

– ακεραιότητα: «Κάνω το σωστό ακόμη και όταν δεν με βλέπει κανείς»,

– εντιμότητα: «Δεν λέω ψέματα, δεν εξαπατώ και δεν κλέβω» και ούτω καθεξής.

Υπάρχει επίσης μια κλίμακα βαθμολόγησης τύπου Likert «πάντα / μερικές φορές / ποτέ».

Ο δάσκαλος ακολουθεί τα παρακάτω βήματα:

1. ξεκινά εξηγώντας εν συντομία κάθε αξία, αν και όχι απαραίτητα, καθώς στο τέλος αυτής της σύντομης δραστηριότητας οι μαθητές θα έχουν κατανοήσει επαρκώς τι αφορά η κάθε αξία.
2. λέει: «Δείτε τις παρακάτω ερωτήσεις. Σε ζευγάρια, αποφασίστε πώς θα απαντούσατε».
3. αποσπά απαντήσεις με μη επικριτικό τρόπο (δηλ., «Ποιος έχει υπερασπιστεί κάποιον μπροστά σε έναν νταή; Μπορείς να περιγράψεις την κατάσταση;» [θάρρος]. «Ποιος έχει παραδεχτεί ένα λάθος ή μια αδικία στους γονείς του; Τι είχε συμβεί; Πώς αντέδρασαν οι γονείς;» [εντιμότητα] κ.λπ.).

Όσο μικρότερη είναι η ηλικία των μαθητών, τόσο πιο απλές και σχετικές με την καθημερινότητά τους θα πρέπει να είναι οι δηλώσεις-ερωτήσεις.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Γνωστικός τομέας: Γνώση και κριτική ικανότητα

L2.4 Κατανόηση εννοιών που σχετίζονται με την ακεραιότητα

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: Κοινωνικοποίηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα

U3.4 Ικανότητα προσδιορισμού απαιτούμενων ενεργειών και ανάληψης ευθύνης

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

L3.1 Αίσθηση κινήτρου για την εκδήλωση ενδιαφέροντος για τους άλλους

U2.4 Ικανότητα εξέτασης της προσωπικής συμπεριφοράς και αξιολόγησης των προσωπικών αξιών μέσα από τις κατάλληλες ερωτήσεις

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Κοινό αίσθημα ανθρωπισμού

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Ο πίνακας των δηλώσεων σχετικά με τις αξίες μπορεί να προσαρμοστεί στη γλώσσα ή σε δηλώσεις που χρησιμοποιούνται για μαθητές των μικρότερων, των μεσαίων και των μεγαλύτερων τάξεων του δημοτικού.

Ορισμένες δηλώσεις μπορούν να αφαιρεθούν εάν χρειαστεί η δραστηριότητα να έχει μικρότερη διάρκεια. Επίσης, η κλίμακα βαθμολόγησης τύπου Likert μπορεί να αντικατασταθεί από μια δυαδική κλίμακα τύπου «ναι - όχι», ώστε οι απαντήσεις να είναι πιο απλές και γρήγορες. Άλλωστε, μπορεί να υπάρχει μια τάση θετικής απάντησης σε όλα! Κατά την εφαρμογή αυτής της

δραστηριότητας, οι δάσκαλοι θα πρέπει να έχουν στο μυαλό τους ότι το θέμα δεν είναι να βαθμολογηθούν με ακρίβεια οι απαντήσεις, αλλά κυρίως να παρουσιαστούν και να γίνουν κατανοητές οι αξίες.

Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά σε συνδυασμό με τη δραστηριότητα «Ορισμός της διαφθοράς» (σελ. 68), καθώς και οι δύο αποτελούν εισαγωγή σε έννοιες, λεξιλόγιο και περιγραφικά παραδείγματα.

ΠΗΓΗ: Με βάση τον πόρο του ΟΟΣΑ (OECD, 2018) «Education for Integrity: Teaching on Anti-Corruption, Values and the Rule of Law». Περισσότερες πληροφορίες εδώ: <https://www.oecd.org/gov/ethics/integrity-education.htm>

Ξανασχεδιάστε το χταπόδι

Μαθήματα: Τέχνες, Ευέλικτη ζώνη, ΤΠΕ

Απευθύνεται σε μαθητές: μικρότερες και μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: 30 λεπτά

Απαραίτητα υλικά: υπολογιστής με προβολέα, εργαστήριο ΤΠΕ, κόμικ (προαιρετικό)

Λέξεις κλειδιά: δεοντολογικές αποφάσεις, νόμοι, σεβασμός, δικαιώματα

Περιγραφή δραστηριότητας

Ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΟΠΙ), σε συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού της Ελλάδας, σχεδίασε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την ενημέρωση σχετικά με τη χρήση της πνευματικής ιδιοκτησίας. Πιο συγκεκριμένα, το πρόγραμμα προάγει την ενημέρωση σχετικά με το τι είναι πνευματική δημιουργία και τους σχετικούς νόμους που την προστατεύουν. Περιγράφει επίσης με διασκεδαστικό τρόπο τους κανόνες, τους νόμους και την ηθική διάσταση της κατάχρησης των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Δεδομένου ότι αυτός ο τύπος κατάχρησης είναι ευρέως διαδεδομένος στην κοινότητα και δεν θεωρείται παράνομη δραστηριότητα, η συγκεκριμένη δραστηριότητα αποτελεί μια ενδιαφέρουσα εισαγωγή στις έννοιες των κανόνων, των νόμων και της δεοντολογικής συμπεριφοράς, κατάλληλα διαμορφωμένη ιδιαίτερα για μικρά παιδιά.

Ο ΟΠΙ έχει δημιουργήσει διάφορους τύπους υλικού που παρουσιάζουν στους μαθητές των μικρότερων και των μεγαλύτερων τάξεων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης την έννοια των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας: ηλεκτρονικά παιχνίδια (κουίζ, ζωγραφίστε το χταπόδι), βίντεο (ένα σύντομο βίντεο με κινούμενα σχέδια), ένα περιοδικό κόμικς (για μεγαλύτερους μαθητές) και έναν οδηγό.

Στην προτεινόμενη δραστηριότητα, μικρές ομάδες 2-3 μαθητών μπορούν να μοιραστούν έναν υπολογιστή στο εργαστήριο ΤΠΕ και να δημιουργήσουν ένα έργο τέχνης: το πορτρέτο του Ορφέα, του χαταποδιού, χρησιμοποιώντας την εφαρμογή. Οι μαθητές μπορούν να το κάνουν αυτό μόνο εφόσον ζητήσουν διαδικτυακή «άδεια» από τον δημιουργό του Ορφέα, ακολουθώντας μερικές απλές οδηγίες. Μόλις λάβουν την άδεια, μπορούν να προχωρήσουν στη χρήση της εφαρμογής και να δημιουργήσουν το έργο τέχνης τους. Με αυτόν τον τρόπο, μαθαίνουν να τηρούν τους κανόνες και τους νόμους που προστατεύουν την πνευματική ιδιοκτησία.

Ως εναλλακτική δραστηριότητα, ο δάσκαλος μπορεί να δείξει στους μαθητές το σύντομο βίντεο: «Όταν ο Ορφέας δημιουργούσε...» (μόνο περίπου 2 λεπτά) και να συζητήσει μαζί τους για την κλοπή της δημιουργικής εργασίας κάποιου. Ο δάσκαλος μπορεί να ξεκινήσει συζήτηση σχετικά με παρόμοιες προσωπικές εμπειρίες των παιδιών (π.χ. αντιγραφή ζωγραφιάς, οικειοποίηση ποιημάτων ή γραπτών εκθέσεων) και να τους ζητήσει να εκφράσουν τα συναισθήματα που τους δημιούργησαν. Σε αυτό το σημείο, οι δάσκαλοι πρέπει να είναι προσεκτικοί ώστε να μην προκαλέσουν αρνητικά συναισθήματα.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Γνωστικός τομέας: Γνώση και κριτική ικανότητα

L1.2 Κατανόηση του λόγου ύπαρξης κανόνων και νόμων και του λόγου που μπορεί να αλλάξουν με την πάροδο του χρόνου

U1.2 Προσδιορισμός της διαδικασίας με την οποία δημιουργούνται οι νόμοι

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

L3.1 Αίσθηση κινήτρου για την εκδήλωση ενδιαφέροντος για τους άλλους.

U2.1 Ικανότητα αναγνώρισης δεοντολογικών διλημάτων και χρήσης ηθικής πυξίδας στην καθημερινή ζωή

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Αλληλεγγύη

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα αφορά την πνευματική ιδιοκτησία. Ωστόσο, μπορεί να χρησιμεύσει ως εναλλακτικό εισαγωγικό θέμα για τους κανόνες και τους νόμους σχετικά με τα δικαιώματα που οι άνθρωποι έχουν την τάση να λαμβάνουν λιγότερο σοβαρά υπόψη. Παρουσιάζει μια παράνομη συμπεριφορά που μπορεί να περιγραφεί σε μικρά παιδιά, καθώς δεν περιλαμβάνει στοιχεία βίας, επομένως ενδείκνυται για τη μετάδοση του μηνύματος της ΚΝ και την επεξήγηση της διάστασης της δεοντολογικής συμπεριφοράς.

ΠΗΓΗ: Υλικό από τον ιστότοπο του Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας (Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας, n.d.): <https://www.copyrightschool.gr/games/game1/el> (για την εφαρμογή ζωγραφικής) και: <https://www.copyrightschool.gr/index.php/pupils-elementary/video-elementary> (για το βίντεο).

Κάρτες με τα δικαιώματα των παιδιών

Μαθήματα: Τέχνες, Αγγλικά ως ξένη γλώσσα (ΑΞΓ), Γλώσσα/Γραμματισμός, Θρησκευτικά, Κοινωνική και πολιτική αγωγή

Απευθύνεται σε μαθητές: μικρότερες και μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: 20 λεπτά

Απαραίτητα υλικά: εκτυπώσιμες κάρτες (περιλαμβάνονται)

Λέξεις κλειδιά: δικαιώματα των παιδιών, δημοκρατία, ανθρώπινα δικαιώματα (γνώση), δικαιοσύνη

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Αυτή η δραστηριότητα από το Συμβούλιο της Ευρώπης και το Παιδαγωγικό Πανεπιστήμιο της Ζυρίχης (2015) βασίζεται σε 40 εκτυπώσιμες κάρτες που απεικονίζουν τα 40 άρθρα της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Ως εισαγωγή, ο δάσκαλος μπορεί να ξεκινήσει μια συζήτηση στην τάξη σχετικά με τον ορισμό των δικαιωμάτων και τον λόγο για τον οποίο τα παιδιά χρειάζονται δικαιώματα. Οι κάρτες μπορούν να χρησιμοποιηθούν με τους εξής τρόπους:

- Δημιουργία εκπαιδευτικών καρτών (flashcards) που βοηθούν τους μαθητές να μάθουν τα άρθρα.
- Παιχνίδι μνήμης: εκτυπώστε και κόψτε τις λέξεις από τις εικόνες, τοποθετήστε τις κάρτες ανάποδα και προσπαθήστε με τη σειρά να τις αντιστοιχίσετε.
- Οι μαθητές μπορούν επίσης να βρουν φωτογραφίες από περιοδικά και να τις κολλήσουν μαζί με τα άρθρα.
- Διακοσμήστε την τάξη με τα άρθρα (σαν μόμπιλε).

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Γνωστικός τομέας: Γνώση και κριτική ικανότητα

U1.3 Κατανόηση των βασικών ανθρώπινων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των παιδιών

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: Κοινωνικοποίηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα

U2.1 Αίσθημα εκτίμησης για τις κοινές αξίες που συνδέουν τις ισχυρές κοινότητες

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

L1.1 Καλή συνεργασία σε ομάδες (από κοινού χρήση, ακρόαση, παροχή βοήθειας)

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Κοινό αίσθημα ανθρωπισμού / αλληλεγγύη

Συμβουλές/Προς σκέψη

Οι καθηγητές αγγλικών μπορούν να χρησιμοποιήσουν αυτή τη δραστηριότητα ως διδακτικό υλικό για ασκήσεις λεξιλογίου ή μετάφρασης.

Οι Έλληνες δάσκαλοι μπορούν να δημιουργήσουν ένα απλοποιημένο κείμενο για κάθε κάρτα, υποστηρικτικά προς το πρόγραμμα μαθημάτων (π.χ. θρησκευτικά, αγωγή του πολίτη). Είναι προτιμότερο να γίνεται επιλογή καρτών αντί να χρησιμοποιείται ολόκληρο το πακέτο. Για παράδειγμα, η χρήση των καρτών 32 (παιδική εργασία), 9 (χωρισμός γονέων), 22 (παιδιά πρόσφυγες), 23 (παιδιά με αναπηρία) μπορεί να επιλεγεί υποστηρικτικά προς το μάθημα των θρησκευτικών της Δ' τάξης («Από την καθημερινή ζωή»).

Για τους μικρότερους μαθητές του δημοτικού, οι δάσκαλοι μπορεί να χρειαστεί να απλοποιήσουν το κείμενο ή να χρησιμοποιήσουν μόνο τις εικόνες των καρτών, παρουσιάζοντας τα δικαιώματα των παιδιών με απλό λεξιλόγιο ή με τη μορφή λέξεων-κλειδιών.

Οι δάσκαλοι μπορούν να εξετάσουν το ενδεχόμενο να χρησιμοποιήσουν αυτές τις κάρτες για δραστηριότητες επανάληψης και επέκτασης αφού διδάξουν στους μαθητές τα δικαιώματα των παιδιών σε γλώσσα φιλική προς τα παιδιά, για παράδειγμα μέσω του μαθήματος «Τα δικαιώματα του παιδιού» του παρόντος εγχειριδίου (σελ. 38).

Πηγή: Με βάση το Συμβούλιο της Ευρώπης και το ΡΗΖΗ - Διεθνή έργα για την Εκπαίδευση (International Projects in Education). 2015. Living Democracy: Κάρτες με τα δικαιώματα των παιδιών (Living Democracy, n.d.). Μπορείτε να βρείτε πλήρεις πληροφορίες σχετικά με αυτόν τον πόρο στη διεύθυνση <https://www.living-democracy.com/el/childrens-rights-cards/>

Μαθήματα: Ευέλικτη ζώνη, Γλώσσα/Γραμματισμός, Κοινωνική και πολιτική αγωγή

Απευθύνεται σε μαθητές: μικρότερες και μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: 20 λεπτά

Απαραίτητα υλικά: χώρος για μια μακριά ίσια γραμμή, μακρύς σπάγκος και μανταλάκια (προαιρετικά)

Λέξεις κλειδιά: θάρρος, ενσωμάτωση, ακεραιότητα, σεβασμός

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Αυτή η δραστηριότητα της Oxfam (2015), μιας βρετανικής φιλανθρωπικής οργάνωσης που εστιάζει στην καταπολέμηση της φτώχειας, διδάσκει στους μαθητές πώς να ακούν με σεβασμό, εξετάζοντας εναλλακτικές απόψεις και επανεξετάζοντας τις δικές τους γνώμες για σημαντικά θέματα.

Ο δάσκαλος διαβάζει διάφορες δηλώσεις (βλ. ενότητα «συμβουλές/προς σκέψη» παρακάτω) σε ολόκληρη την τάξη και ζητά από κάθε μαθητή να σκεφτεί πού θα τοποθετούσε τον εαυτό του σε μια κλίμακα που περιλαμβάνει τις επιλογές «συμφωνώ απόλυτα», «συμφωνώ», «ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ», «διαφωνώ» και «διαφωνώ απόλυτα».

- Για να συμμετάσχουν, όλοι οι μαθητές μπορούν να σταθούν στη γραμμή ή να τοποθετήσουν ένα μανταλάκι στον σπάγκο.
- Εναλλακτικά, οι μαθητές μπορούν να σηκώνονται ένας-ένας και να εξηγούν τη θέση τους ή να σχηματίσουν μικρές ομάδες και να επιλέγουν έναν εκπρόσωπο για να εξηγήσει τη θέση τους.
- Όταν περάσει λίγη ώρα, ο δάσκαλος ζητά από τους μαθητές να σκεφτούν εάν η θέση τους έχει αλλάξει μετά τις διαφορετικές απόψεις και ιδέες που άκουσαν.

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: Κοινωνικοποίηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα

L3.1 Ακρόαση με σεβασμό και ήρεμη συμφωνία ή διαφωνία με τους άλλους

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

U2.2 Έκφραση προσωπικών απόψεων σχετικά με την αμεροληψία και με ζητήματα παγκόσμιας κλίμακας για το ΚΔ και την ΚΝ.

U3.3 Θαρραλέα υπεράσπιση αυτού που είναι σωστό

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Σεβασμός στη διαφορετικότητα / αλληλεγγύη

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Αυτή είναι μια χρήσιμη δραστηριότητα προετοιμασίας για πολλά μαθήματα ή συλλογικές δραστηριότητες. Ορισμένες από τις ερωτήσεις που μπορείτε να θέσετε στους μαθητές μπορούν να σχετίζονται με τη διαφάνεια και την ακεραιότητα και μπορεί να περιλαμβάνουν τα εξής: «Θα πρέπει οι αρχές επιβολής του νόμου να τηρούν τους ίδιους νόμους με όλους τους άλλους;» «Πρέπει οι σχολικοί κανόνες να γράφονται από τους μαθητές;» «Οι άνθρωποι στην πόλη μας τηρούν τους νόμους;» «Οι κλέφτες πρέπει να μπαίνουν στη φυλακή για το υπόλοιπο της ζωής τους.»

Οι ερωτήσεις ή οι φράσεις, ιδιαίτερα αν απευθύνονται σε μικρότερους μαθητές, μπορούν να εστιάζουν σε ηθικές αξίες όπως η προσωπική ακεραιότητα και το θάρρος και μπορεί να περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, τα ακόλουθα: «Δεν φοβάμαι να μιλήσω όταν βλέπω περιστατικά εκφοβισμού», «Το να παραδέχεσαι τα λάθη σου σε κάνει να νιώθεις αδύναμος και ανόητος», «Έχω αντιμετωπίσει συνέπειες επειδή έκανα το σωστό». Για τους μεγαλύτερους μαθητές, οι βοηθητικές ερωτήσεις και φράσεις μπορούν να αναφέρονται σε πολιτικές αξίες. Για παράδειγμα, «Έχουμε τους ηγέτες που μας αξίζουν» ή «Δεν αξίζει να ψηφίζουμε εκπροσώπους για το σχολικό συμβούλιο, γιατί το συμβούλιο μόνο συζητά και κάνει συστάσεις» κ.λπ. Αυτές οι ερωτήσεις/φράσεις μπορεί να αποτελέσουν έναυσμα για συζητήσεις. Στο τέλος των συζητήσεων, οι δάσκαλοι μπορούν να μετρούν τη μεταβολή των απόψεων των μαθητών

Πηγή: Από: Oxfam. 2015a. Global Citizenship in the Classroom: A guide for teachers. Oxford, Oxfam Education and Youth, p. 16 (Oxfam GB, 2015). Μπορείτε να βρείτε πλήρεις πληροφορίες σχετικά με αυτόν τον πόρο στη διεύθυνση: <https://www.oxfam.org.uk/education/resources/global-citizenship-in-the-classroom-a-guide-for-teachers>

Παντομίμα

Μαθήματα: Τέχνες (θέατρο), Μελέτη περιβάλλοντος, Ευέλικτη ζώνη, Γλώσσα/Γραμματισμός

Απευθύνεται σε μαθητές: μικρότερες και μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: μέχρι 30 λεπτά

Απαραίτητα υλικά: υπολογιστής ή κατάλογος προτεινόμενων λέξεων για κάθε ομάδα

Λέξεις κλειδιά: αποδοχή, επίγνωση, εκφοβισμός, ενσυναίσθηση, σεβασμός

Περιγραφή δραστηριότητας

Αυτό είναι ένα ηλεκτρονικό παιχνίδι που σχεδιάστηκε από τη μη κυβερνητική οργάνωση «Το χαμόγελο του παιδιού» για το πρόγραμμα «PrEPEI» του Erasmus+. Η συγκεκριμένη δραστηριότητα αποσκοπεί στην αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τον εκφοβισμό μέσω της ενίσχυσης των κοινωνικών δεξιοτήτων, της ενσυναίσθησης και της ενημέρωσης.

Το ηλεκτρονικό παιχνίδι βασίζεται στο γνωστό παιχνίδι της «Παντομίμας». Ο υπολογιστής εμφανίζει τυχαία μια λέξη (η οποία σχετίζεται με τις αξίες και τις δεξιότητες της γνώσης, της αναγνώρισης και της καταπολέμησης του εκφοβισμού) και ξεκινά αντίστροφη μέτρηση 60 δευτερολέπτων. Εντός της συγκεκριμένης διάρκειας, ένας από τους παίκτες, χρησιμοποιώντας τις υποκριτικές του ικανότητες, αναπαριστά μπροστά στην ομάδα του τη λέξη ή τη φράση, χωρίς να μιλάει. Η ομάδα κερδίζει πόντους κάθε φορά που μαντεύει σωστά.

Μερικά παραδείγματα λέξεων που εμφανίζει το ηλεκτρονικό παιχνίδι κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού είναι τα εξής: διαφωνώ, κατανοώ, κακοποίηση, συμμετοχή, χτύπημα, ασφάλεια, βοήθεια κ.λπ.

Αυτή η δραστηριότητα μπορεί επίσης να προσαρμοστεί για μαθητές των μικρότερων τάξεων του δημοτικού, καθώς και ανάλογα με το μάθημα ή ως προς τα υλικά που χρησιμοποιούνται.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Γνωστικός τομέας: Γνώση και κριτική ικανότητα

L2.4 Κατανόηση εννοιών που σχετίζονται με την ακεραιότητα

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: Κοινωνικοποίηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα

U2.4 Κατανόηση των ιδιοτήτων ενός ατόμου με ακεραιότητα

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

L1.1 Καλή συνεργασία σε ομάδες (από κοινού χρήση, ακρόαση, παροχή βοήθειας)

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Κοινό αίσθημα ανθρωπισμού/αλληλεγγύη/σεβασμός στη διαφορετικότητα

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Οι λέξεις-έννοιες που χρησιμοποιεί το ηλεκτρονικό παιχνίδι αφορούν αξίες που σχετίζονται με την ακεραιότητα. Ωστόσο, μπορεί κανείς να κάνει το παιχνίδι ακόμη πιο σχετικό με το θέμα των στόχων του παρόντος οδηγού, προσθέτοντας νέες λέξεις όπως: *δωροδοκία, διαφάνεια, σωστό, λάθος, κακό, καλό, αλήθεια, ψέμα, θάρρος, γενναίος* κ.λπ. Οι νέες λέξεις μπορεί να αφορούν αξίες, συναισθήματα ή έννοιες που έχουν καλυφθεί σε προηγούμενες δραστηριότητες (π.χ. βλ. «Ελέγξτε τις αξίες σας», σελ. 36, «Πώς αισθανθήκατε;», σελ. 52, «Ορισμός της διαφθοράς», σελ.68 κ.λπ.).

Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να πραγματοποιηθεί στην τάξη ακόμη και χωρίς υπολογιστή. Επίσης, μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε μέσα στην τάξη είτε έξω, στην αυλή του σχολείου. Ωστόσο, σε αυτή την περίπτωση ο δάσκαλος πρέπει να προετοιμάζει τους καταλόγους των λέξεων που θα κληθούν να αναπαραστήσουν οι μαθητές.

Αυτή η δραστηριότητα μπορεί εύκολα να προσαρμοστεί για μαθητές των μικρότερων τάξεων του δημοτικού, τροποποιώντας ανάλογα το λεξιλόγιο και εστιάζοντας περισσότερο στα συναισθήματα. Για παράδειγμα, οι μαθητές των μικρότερων τάξεων του δημοτικού μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις ακόλουθες λέξεις: *αλήθεια, ψέμα, μυστικό, γενναίος, ευγενικός, χαρούμενος, θυμωμένος, φοβισμένος, ένοχος, ντροπαλός, ασφαλής, ανασφαλής, χτύπημα, σπρώξιμο, βοήθεια, προσβολή, δίκαιο και άδικο.*

ΠΗΓΗ: Δραστηριότητα από "Το Χαμόγελο του Παιδιού": <https://www.prepei.eu/gr/en/e-games/charades/>

Μαθήματα ΤΠΕ, Κοινωνική και πολιτική αγωγή

Απευθύνεται σε μαθητές μικρότερες και μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος 5 έως 6 λεπτά ανά βίντεο, 30 λεπτά ανά μάθημα

Απαραίτητα υλικά υπολογιστής ή tablet με σύνδεση στο διαδίκτυο

Λέξεις κλειδιά: δεοντολογική λήψη αποφάσεων, ακεραιότητα, ενσυναίσθηση και σεβασμός, δικαιοσύνη, εκφοβισμός (διαδικτυακός εκφοβισμός), επίλυση διαφορών, έγκλημα (κυβερνοέγκλημα, εμπορία ανθρώπων και σωματεμπορία/παράνομη διακίνηση μεταναστών), διακρίσεις (με βάση το φύλο), ισότητα, ανθρώπινα δικαιώματα (δικαίωμα στην εκπαίδευση), μέσα ενημέρωσης

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Σκοπός των «Zorbs», που δημιούργησε το UNODC (2019) είναι να διδάξουν στους μαθητές τις βασικές αξίες και δεξιότητες για την προώθηση του ΚΔ μέσω διαδραστικών και ελκυστικών βίντεο, κόμικς και σχεδίων μαθημάτων. Οι μαθητές μπορούν να βρουν το «The Zorbs» στη σελίδα Fun Corner του ιστότοπου Education for Justice (E4J) του UNODC. Προς το παρόν, υπάρχουν εννέα βίντεο:

Οι δάσκαλοι μπορούν να σχεδιάσουν μαθήματα με βάση αυτά τα βίντεο. Τα σχέδια μαθημάτων που θα συνοδεύουν τα βίντεο βρίσκονται αυτή τη στιγμή σε φάση ανάπτυξης. Επίσης, προστίθενται και άλλα βίντεο στον ιστότοπο «The Zorbs».

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: Κοινωνικοποίηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα

U1.3 Ανάπτυξη της ενσυναίσθησης, της αλληλεγγύης και της αίσθησης του ανήκειν σε μια κοινότητα

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

L2.2 Ανάληψη ευθυνών όσον αφορά τον τρόπο που οι επιλογές και οι ενέργειές μας επηρεάζουν τον εαυτό μας και τους άλλους

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Σεβασμός στη διαφορετικότητα / κοινό αίσθημα ανθρωπισμού / αλληλεγγύη

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Το υλικό των Zorbs (βίντεο και κόμικς) έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να καλύπτει γενικά ζητήματα που έχουν να κάνουν με το ΚΔ, την ακεραιότητα και τη διαφάνεια. Πιο συγκεκριμένα, το υλικό

που αναφέρεται ρητά σε αξίες που αφορούν την ακεραιότητα και τη δεοντολογική λήψη αποφάσεων είναι το εξής: «A new beginning», «Picking up good habits» και «Shortcuts with long consequences». Με βάση αυτό το υλικό, οι δάσκαλοι μπορούν να ενθαρρύνουν την ανοιχτή συζήτηση σχετικά με τη σημασία του να «κάνουμε το σωστό» ακόμη και χωρίς προφανές κέρδος ή «όταν δεν μας βλέπει κανείς», καθώς και σχετικά με τις πιθανές συνέπειες της εξαπάτησης είτε του εαυτού μας είτε των άλλων.

Οι δάσκαλοι της Γ' και της Δ' τάξης μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα βίντεο και τα κόμικς των Zorbs ή άλλα κείμενα υποστηρικτικά προς τις δραστηριότητες του προγράμματος μαθημάτων στον τομέα «Επικοινωνώ και αναλύω με τις ΤΠΕ:

- Γνωριμία με το διαδίκτυο και
- Επικοινωνία και συνεργασία.

Μπορούν να παρακολουθήσουν ένα βίντεο των Zorb στο εργαστήριο ΤΠΕ με σκοπό τη βελτίωση δεξιοτήτων ΤΠΕ, όπως: πλοήγηση στο διαδίκτυο, χρήση πολυμέσων, δηλ. των βίντεο και λήψη εγγράφων, δηλ. των κόμικς. Ο δάσκαλος μπορεί ενδεχομένως να ζητήσει από τους μαθητές να ζωγραφίσουν εικόνες με τους Zorb και να συζητήσει τις αξίες των Zorb με όλη την τάξη.

Τα βίντεο των Zorb έχουν γίνει και κόμικς. Για μικρότερες ηλικίες, υπάρχουν και βιβλία ζωγραφικής.

Πηγή: Από: UNODC. 2019. The Zorbs (UNODC, 2019c). Μπορείτε να βρείτε πλήρεις πληροφορίες σχετικά με αυτόν τον πόρο στη διεύθυνση:

<https://www.unodc.org/e4j/en/primary/e4j-tools-and-materials/thezorbs.html>

Είναι στο αίμα μας;

Μαθήματα: Ευέλικτη ζώνη, Ιστορία, Κοινωνική και πολιτική αγωγή

Απευθύνεται σε μαθητές: Μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: 25 λεπτά

Απαραίτητα υλικά: χαρτόνι και μαρκαδόρος

Λέξεις κλειδιά: λογοδοσία, διαφθορά, ακεραιότητα, διαφάνεια

Περιγραφή δραστηριότητας

Αυτή είναι μια δραστηριότητα τύπου flash-debate από ένα εργαλείο με τίτλο «Εκπαίδευση για την ακεραιότητα: Διδασκαλία για την καταπολέμηση της διαφθοράς, τις αξίες και το κράτος δικαίου» (Education for Integrity: Teaching on Anti-Corruption, Values and the Rule of Law), που σχεδιάστηκε από τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) σε συνεργασία με τις ελληνικές αρχές το 2018. Διερευνά αξίες που σχετίζονται με τη διαφθορά και τη διαφάνεια.

Η δραστηριότητα αφορά τη συζήτηση σχετικά με τέσσερις διαφορετικές απόψεις για τη διαφθορά και το κατά πόσο έχει νόημα η καταπολέμησή της. Αυτές οι «απόψεις» είναι προσεκτικά διατυπωμένες με τέτοιο τρόπο ώστε να εκφράζουν μια κλίμακα ανοχής απέναντι στη διαφθορά και τη μισαλλοδοξία. Ο δάσκαλος μπορεί να ζητήσει από τέσσερις μαθητές να παρουσιάσουν τις διαφορετικές απόψεις στην τάξη. Για παράδειγμα, η γνώμη του πρώτου μαθητή είναι ότι «η διαφθορά είναι μέρος της καθημερινότητας». Θεωρεί ότι πρέπει να αποδεχτούμε ότι «δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα για αυτό». [...]». Ο δεύτερος μαθητής βρίσκεται στο άλλο άκρο. Πιστεύει ότι όποια και αν είναι η φύση της διαφθοράς «οι πολίτες πρέπει να αντισταθούν» και ότι «δεν έχει σημασία αν αυτή είναι η νοοτροπία μας ή όχι. Επιπλέον, δεν έχει σημασία αν πρόκειται για μεγάλης ή μικρής κλίμακας διαφθορά, είναι εξίσου λάθος. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να τιμωρείται το ίδιο αυστηρά [...]». Ανάμεσα σε αυτά τα δύο άκρα, υπάρχει ένας συνδυασμός μετριοπαθών απόψεων που παρουσιάζουν δύο άλλοι μαθητές. Οι τέσσερις απόψεις τοποθετούνται στον πίνακα παρουσιάσεων/μαυροπίνακα ή σε άλλο σημείο από το οποίο μπορούν να τις βλέπουν οι μαθητές. Ο δάσκαλος χωρίζει τους μαθητές σε ομάδες συζήτησης και μετά από λίγο ζητά τις απαντήσεις τους σχετικά με αυτές τις απόψεις (ή εναλλακτικά μπορεί να ζητήσει από τους μαθητές να ψηφίσουν και να επιλέξουν την προτιμότερη άποψη).

Μαθησιακά αποτελέσματα

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: Κοινωνικοποίηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα

U3.2 Ανάπτυξη στάσεων που βοηθούν τους ανθρώπους να συνυπάρχουν ειρηνικά

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

U2.4 Ικανότητα εξέτασης της προσωπικής συμπεριφοράς και αξιολόγησης των προσωπικών αξιών μέσα από τις κατάλληλες ερωτήσεις

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Κοινό αίσθημα ανθρωπισμού

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Η συγκεκριμένη δραστηριότητα πρέπει να γίνεται μετά από τη δραστηριότητα «Ορισμός της διαφθοράς» (σελ. 68), καθώς είναι απαραίτητο να υπάρχουν ήδη γνώσεις σχετικά με τη διαφθορά.

Για να απλοποιήσει τη δραστηριότητα, ο δάσκαλος μπορεί να προετοιμάσει σενάρια αντί για απόψεις και να ζητήσει από τους μαθητές να τα παρουσιάσουν.

Για παράδειγμα:

Μια ακραία άποψη της κλίμακας: «Δεν θα με πείραζε να δωροδοκήσω έναν δημόσιο λειτουργό για να βρει στον γιο/την κόρη μου δουλειά στον δημόσιο/ιδιωτικό τομέα. Βασικά, ευτυχώς που μπορώ να το κάνω αυτό γιατί έτσι είναι σίγουρο ότι το παιδί μου θα βρει δουλειά, ενώ αλλιώς, ποιος ξέρει... μπορεί να μην είναι εύκολο να βρεθεί κάτι με τόση ανεργία».

Μετριοπαθής γνώμη της κλίμακας: «Δεν θα δωροδοκούσα κανέναν για να βρει δουλειά για το παιδί μου. Θεωρώ ότι κάτι τέτοιο θα έκανε τα πράγματα πολύ εύκολα για το παιδί μου και θα το κακομάθαινε. Επίσης, θα ήταν κρίμα να χρωστάω σε κάποιον για όλη μου τη ζωή... Ωστόσο, ενδεχομένως να μην κατάφερα να αποφύγω το «φακελάκι» σε κάποιον γιατρό για να σώσω την υγεία και τη ζωή του παιδιού μου... Θα φοβόμουν να αρνηθώ να το δώσω. Έχει εξουσία πάνω μας. Αν το παιδί μου πεθάνει επειδή δεν έδωσα χρήματα; Δεν θα το συγχωρούσα ποτέ στον εαυτό μου!».

Το άλλο άκρο της κλίμακας: «Κάθε είδους διαφθορά, όπως η δωροδοκία, είναι απαράδεκτη! Με αυτόν τον τρόπο διαιωνίζουμε τη διαφθορά επ' άπειρον. Πότε σταματά μια φωτιά; Μόνο όταν δεν υπάρχει άλλη καύσιμη ύλη. Επομένως, αν όλοι σταματήσουμε να παρέχουμε χρήματα, δηλαδή το «καύσιμο», όποιος πιστεύει ότι έχει εξουσία στη ζωή μας θα σταματήσει να αναμένει πληρωμές. Αν κάποιος γιατρός περιμένει πληρωμή για να κάνει τη δουλειά του, τότε θα βρω άλλο γιατρό! Δεν θα δεχόμουν ποτέ από τον εαυτό μου να δωροδοκήσω για τα δικαιώματά μου. Θα ένιωθα ντροπή!».

Άλλα σενάρια μπορεί να περιλαμβάνουν τα εξής: «γνωρίζετε κάποιον» που μπορεί να βοηθήσει να βρείτε δουλειά σε δημόσια υπηρεσία, δωροδοκείτε έναν διαιτητή για να κερδίσει η ομάδα σας, «εξασφαλίζετε» πλαστές ιατρικές βεβαιώσεις για να πάρετε μερικές ημέρες άδεια από τη δουλειά σας κ.λπ.

ΠΗΓΗ: Με βάση τον πόρο του ΟΟΣΑ (OECD, 2018) «Education for Integrity: Teaching on Anti-Corruption, Values and the Rule of Law»: <https://www.oecd.org/gov/ethics/integrity-education.htm>.

ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Αυτή η ενότητα περιγράφει πόρους που έχουν σχεδιαστεί για χρήση κατά τη διάρκεια ενός μόνο μαθήματος. Ωστόσο, οι δραστηριότητες είναι κατάλληλες και για άλλα εκπαιδευτικά πλαίσια. Προτάσεις για τη διεύρυνση αυτών των μαθημάτων και την εμβάθυνση των γνώσεων των μαθητών παρέχονται στην ενότητα «Συμβουλές/Προς σκέψη» της περιγραφής κάθε πόρου.

Πώς αισθανθήκατε;

Μαθήματα: Μελέτη του περιβάλλοντος, Ευέλικτη ζώνη, Θρησκευτικά, εκπαιδευτικά προγράμματα των οποίων την εφαρμογή μπορεί να εξετάσει η ΕΔΕΑΥ για την ενίσχυση των κοινωνικών δεξιοτήτων.

Απευθύνεται σε μαθητές: μικρότερες και μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: ένα μάθημα

Απαραίτητα υλικά: κενές κάρτες σημειώσεων, στυλό

Λέξεις κλειδιά: αποδοχή, επίγνωση, ηθική, αμεροληψία, ενσωμάτωση, σεβασμός

Περιγραφή δραστηριότητας

Το Τμήμα Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου της Ουάσιγκτον δημιούργησε το «Κέντρο Φιλοσοφίας για παιδιά» με στόχο να δώσει τη δυνατότητα στους νέους να μάθουν να σκέφτονται αυτόνομα όσον αφορά το ήθος, τη δικαιοσύνη και τις ηθικές αξίες. Η φιλοσοφική έρευνα ενισχύει όχι μόνο την κριτική σκέψη αλλά και τις δεξιότητες ακρόασης και ενσυναίσθησης. Το διαδικτυακό αρχείο του «Κέντρου φιλοσοφίας για παιδιά» περιλαμβάνει μια σειρά από σχέδια μαθημάτων για την εφαρμογή της φιλοσοφίας στην τάξη. Η παρούσα δραστηριότητα «Πώς αισθανθήκατε;» εστιάζει στην ενσυναίσθηση.

Ο δάσκαλος μοιράζει κενές κάρτες σε όλους τους μαθητές. Τους ζητά να γράψουν στη μία πλευρά κάτι που τους έκανε κάποιος, είτε καλό είτε κακό. Στη συνέχεια, στην άλλη πλευρά της κάρτας θα πρέπει να γράψουν πώς τους έκανε αυτή η ενέργεια να αισθανθούν. Ο δάσκαλος μπορεί να δώσει ένα παράδειγμα άδικης πράξης: «Η μητέρα μου με τιμώρησε για κάτι που έκανε ο αδερφός μου» ή «Ο φίλος μου πήρε κάτι δικό μου χωρίς να ζητήσει την άδειά μου» – «Αυτό με έκανε να νιώσω θυμό / λύπη». Στη συνέχεια, χωρίζει τους μαθητές σε δύο ομάδες, την Α και τη Β (υπάρχουν περιθώρια δημιουργικότητας όσον αφορά τα ονόματα!). Ο δάσκαλος συλλέγει τις κάρτες από τις ομάδες Α και Β και τις κρατά χωριστά. Παίρνει μια κάρτα από την ομάδα Α και διαβάζει το «Τι συνέβη» στο πρώτο μέλος της ομάδας Β. Ο μαθητής πρέπει να μαντέψει τι είναι γραμμένο στην πλευρά «Πώς αισθάνθηκα». Εάν ο μαθητής μαντέψει σωστά, τότε η ομάδα του κερδίζει έναν βαθμό. Είναι σημαντικό να είστε αρκετά αυστηροί όσον αφορά την ακρίβεια των συναισθημάτων. Αν η κάρτα γράφει «Αισθάνθηκα έκπληξη και χαρά» αλλά η

απάντηση αναφέρει μόνο τη «χαρά», τότε δεν κερδίζεται βαθμός. Αυτή η αυστηρότητα είναι σημαντική για τη γνώση και την κατανόηση του φάσματος των συναισθημάτων. Το να είσαι «εκστατικός» είναι το ίδιο με το να είσαι «χαρούμενος»; Αυτή η αυστηρότητα ως προς την ακρίβεια μπορεί να αποτελέσει έναυσμα για ενδιαφέρουσες συζητήσεις σχετικά με τη φύση των συναισθημάτων. Επίσης, η επιμονή να βρουν το ακριβές συναίσθημα που έχει αναφέρει ένα παιδί, κάνει τους μαθητές να προσπαθούν πραγματικά να μπουν στη θέση του άλλου. Τελικά, αυτό που έχει σημασία για την ηθική εκπαίδευση είναι η ικανότητα ενσυναίσθησης.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: Κοινωνικοποίηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα

L1.2 Επίγνωση του τρόπου με τον οποίο τα συναισθήματα και οι συμπεριφορές μας επηρεάζουν τους άλλους (τόσο θετικά όσο και αρνητικά)

U1.3 Ανάπτυξη της ενσυναίσθησης, της αλληλεγγύης και της αίσθησης του ανήκειν σε μια κοινότητα

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

L2.1 Αίσθηση κινήτρου για την εκδήλωση ενδιαφέροντος για τους άλλους

U2.4 Ικανότητα εξέτασης της προσωπικής συμπεριφοράς και αξιολόγησης των προσωπικών αξιών μέσα από τις κατάλληλες ερωτήσεις

U2.1 Ικανότητα αναγνώρισης δεοντολογικών διλημμάτων και χρήσης ηθικής πυξίδας στην καθημερινή ζωή

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Κοινό αίσθημα ανθρωπισμού/αλληλεγγύη/σεβασμός στη διαφορετικότητα

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Αυτή η δραστηριότητα αφορά κυρίως την ενσυναίσθηση, που αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την ηθική γνώση. Έχει να κάνει με την καλλιέργεια της ικανότητας να κατανοούμε και τα συναισθήματα κάποιου άλλου εκτός από τα δικά μας και να μπαίνουμε νοερά στη θέση του άλλου, νιώθοντας τι αισθάνεται αυτό το άτομο. Αυτό γίνεται μέσα από βιωματικά σενάρια που αναφέρουν τα παιδιά κατά τη διάρκεια της συζήτησης. Ωστόσο, ο δάσκαλος μπορεί να εκμεταλλευτεί την ευκαιρία και να αναλύσει αυτές τις εμπειρίες που θίγουν το ζήτημα της «μεροληψίας» και του αισθήματος της αδικίας λόγω της μη τήρησης κάποιων κανόνων. Μπορεί επίσης να οδηγήσει τη συζήτηση εκεί μέσω παραδειγμάτων παραβίασης κανόνων.

Αυτή είναι μια δραστηριότητα που μπορεί εύκολα να προσαρμοστεί για μικρότερους μαθητές. Ωστόσο, είναι απαραίτητο οι μαθητές να μπορούν να γράψουν σύντομες προτάσεις για να συμμετάσχουν.

Για μαθητές που δεν ξέρουν ακόμη να γράφουν, η δραστηριότητα θα πρέπει να διεξάγεται προφορικά. Ζητείται από τους μαθητές να θυμηθούν μια συγκεκριμένη συμπεριφορά ενός κοντινού προσώπου (φίλου ή γονέα) προς εκείνους, είτε ευχάριστη είτε δυσάρεστη. Στη συνέχεια, οι συμμαθητές τους προσπαθούν να μαντέψουν πώς τους έκανε να αισθανθούν αυτή η συμπεριφορά.

Ο δάσκαλος μπορεί να θέσει ορισμένους κανόνες πριν ξεκινήσει η δραστηριότητα. Για παράδειγμα, ο δάσκαλος και οι μαθητές μπορούν να συμφωνήσουν ότι θα πρέπει να γράφεται μόνο ένα συναίσθημα ή ότι θα επιτρέπονται πολλά συναισθήματα. Όποια και αν είναι η συμφωνία, όλοι θα πρέπει να γνωρίζουν τους κανόνες.

Μέσω της τεχνικής του brainstorming, ο δάσκαλος μπορεί επίσης να γράψει σε έναν πίνακα πιθανά συναισθήματα και διαβαθμίσεις συναισθημάτων όπως: θυμός, αηδία, λύπη, τύψεις, χαρά, ευτυχία, δύναμη, ευχαρίστηση, αμηχανία κ.λπ. Οι μαθητές μπορούν να αποφασίσουν εάν η «ευχαρίστηση» είναι περισσότερο ή λιγότερο έντονη από τη «χαρά» και, επομένως, αν πρέπει να θεωρηθεί διαφορετικό συναίσθημα. Κατά τη διάρκεια του μαθήματος της Γλώσσας μπορούν να συζητηθούν συνώνυμα, αντίθετα κ.λπ. Η προετοιμασία αυτής της «δεξαμενής» συναισθημάτων μπορεί να είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για τους μικρότερους μαθητές.

ΠΗΓΗ: Με βάση μια δραστηριότητα από το Centre for Philosophy for Children, University of Washington: <https://www.philosophyforchildren.org/lessonplans/how-did-you-feel-exercise/>. Το εν λόγω Κέντρο διαθέτει ενδιαφέρον αρχείο που περιλαμβάνει σχέδια μαθημάτων σχετικά με το ήθος, τις ηθικές αρχές και άλλες ιδέες για εφαρμογή στην τάξη.

Μια σακούλα με διαφορές

Μαθήματα: Μελέτη του περιβάλλοντος, Ευέλικτη ζώνη, Μαθηματικά, Φυσική αγωγή

Απευθύνεται σε μαθητές: μικρότερες και μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: ένα μάθημα

Απαραίτητα υλικά: μια χάρτινη σακούλα ανά ομάδα, που περιέχει: ένα διαφορετικό σύνολο οδηγιών, ψαλίδι, 1/2 φύλλο μπλε χαρτί (ή άλλο χρώμα) - 1/4 φύλλο κίτρινο χαρτί (ή άλλο χρώμα) - κόλλα στικ - στυλό

Λέξεις κλειδιά: διαφορά, αμεροληψία, ενσωμάτωση, δικαιοσύνη, κανόνες

Περιγραφή δραστηριότητας

Αυτή η δραστηριότητα προέρχεται από ένα έργο του Βρετανικού Συμβουλίου στην Ελλάδα, που έχει στόχο να εμπνεύσει έναν πολιτισμό χωρίς αποκλεισμούς σε σχολεία όλης της Ευρώπης. Το εκπαιδευτικό πακέτο «Inclusive Schools» (Sian Williams, 2019) σχεδιάστηκε, μαζί με πρόσθετο

υλικό, για την προώθηση της συμμετοχικότητας στις τάξεις, καθώς και στις κοινότητες δασκάλων και τις σχολικές κοινότητες.

Μέσα από την έκθεση των προκλήσεων που μπορούν να δημιουργήσουν οι διαφορές στην τάξη, οι μαθητές μπορούν να έρθουν σε επαφή με ζητήματα ενσωμάτωσης και αποκλεισμού. Η δραστηριότητα είναι δομημένη ως εξής: ο δάσκαλος χωρίζει τους μαθητές σε μικρές ομάδες. Πρέπει να ετοιμάσει τόσες σακούλες όσες είναι και οι ομάδες. Εξηγεί ότι σε όλες τις ομάδες θα δοθεί μια σακούλα με οδηγίες και το υλικό που απαιτείται για την ολοκλήρωση μιας εργασίας. Η εργασία και οι οδηγίες θα είναι ίδιες για όλους. Η ομάδα που θα τελειώσει πρώτη, κερδίζει. Οι δάσκαλοι πρέπει να βεβαιώνονται ότι όλοι συμφωνούν πως αυτό ακούγεται δίκαιο και ότι όλοι είναι πρόθυμοι να συμμετάσχουν, ενώ πρέπει να ενημερώνουν τους μαθητές ότι για να τα καταφέρουν θα πρέπει να διαβάσουν προσεκτικά τις οδηγίες που περιέχει η σακούλα, καθώς δεν θα λάβουν καμία βοήθεια από τον δάσκαλο.

Για τους σκοπούς της δραστηριότητας, οι σακούλες περιέχουν τα ίδια υλικά, καθώς και ένα φύλλο με τις ίδιες οδηγίες:

1. Πάρτε το μπλε χαρτί και διπλώστε το στη μέση.
2. Πάρτε το κίτρινο χαρτί και κόψτε έναν κύκλο.
3. Κολλήστε τον κύκλο πάνω στο μπλε χαρτί.
4. Χρησιμοποιήστε τον μαρκαδόρο για να γράψετε τη φράση «Αγαπάμε το σχολείο» πάνω στον κύκλο.
5. Γράψτε ο καθένας το όνομά σας στο πίσω μέρος του μπλε χαρτιού.

Ωστόσο, σε κάθε ομάδα δίνονται διαφορετικοί κανόνες:

- 1^η ομάδα: Όλα τα μέλη της ομάδας ακολουθούν τις οδηγίες που υπάρχουν στη σακούλα:
- 2^η ομάδα: Θα πρέπει να ολοκληρώσετε την εργασία με το ένα χέρι πίσω από την πλάτη σας:
- 3^η ομάδα: Μόνο ένα μέλος της ομάδας μπορεί να δώσει οδηγίες σε άλλο άτομο και αυτό το άτομο πρέπει να έχει τα μάτια του συνεχώς κλειστά.
- 4^η ομάδα: Όλα τα μέλη της ομάδας σας πρέπει να ακολουθήσουν τις οδηγίες με τα μάτια κλειστά – χωρίς να «κλέβετε»!
- 5^η ομάδα: Κανένας δεν επιτρέπεται να μιλήσει: ολοκληρώστε την εργασία εντελώς σιωπηλοί.

Αυτή η δραστηριότητα θα προκαλέσει παράπονα και πολλές διαμαρτυρίες του τύπου «Είναι άδικο!», ωστόσο, θα πρέπει να υπενθυμίζεται στους μαθητές ότι έχουν δηλώσει συμμετοχή, επομένως πρέπει να βρουν έναν τρόπο να ολοκληρώσουν την εργασία. Φυσικά, κάθε ομάδα θα

χρειαστεί διαφορετικό χρόνο για να ολοκληρώσει τη δραστηριότητα, με νικητή την ομάδα 1 και τις υπόλοιπες να ακολουθούν ανάλογα με τον δικό τους ρυθμό.

Πρόκειται για μια εξαιρετική δραστηριότητα που δείχνει πώς ορισμένες διαδικασίες μπορεί να φαίνονται δίκαιες και να κάνουν τους ανθρώπους να πιστεύουν ότι έχουν ίδιες ευκαιρίες ή δυνατότητες πρόσβασης με όλους τους άλλους. Ωστόσο, όταν οι κανόνες είναι διαφορετικοί για κάποια άτομα, η συμφωνία γίνεται τελικά άδικη! Οι διαφορές μπορεί να μας κάνουν να νιώσουμε αποκλεισμένοι. Ως πολίτες, θα πρέπει να διασφαλίζουμε ότι όλοι ακολουθούν τους ίδιους κανόνες και έχουν ισότιμη πρόσβαση σε ίσες ευκαιρίες.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: Κοινωνικοποίηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα

L2.1 Εκτίμηση και σεβασμός της διαφορετικότητας

U1.3 Ανάπτυξη της ενσυναίσθησης, της αλληλεγγύης και της αίσθησης του ανήκειν σε μια κοινότητα

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

L1.1 Καλή συνεργασία σε ομάδες

U3.3 Θαρραλέα υπεράσπιση αυτού που είναι σωστό

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Σεβασμός στη διαφορετικότητα / κοινό αίσθημα ανθρωπισμού

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Αυτή η δραστηριότητα προσφέρει πολλές δυνατότητες προσαρμογής σε διαφορετικές ηλικίες και σχολικά μαθήματα. Για παράδειγμα, είναι μια δραστηριότητα που μπορεί εύκολα να προσαρμοστεί στο μάθημα της φυσικής αγωγής. Ο δάσκαλος μπορεί να αναθέσει εργασίες που περιλαμβάνουν σωματικές δραστηριότητες σε διαφορετικές ομάδες. Για παράδειγμα, μια ομάδα θα πρέπει να ολοκληρώσει μια εργασία (π.χ. να τρέξει προς την μπασκέτα και να βάλει καλάθι) κάνοντας κουτσό, μια άλλη ομάδα θα πρέπει να εκτελέσει την ίδια εργασία με δεμένα τα μάτια και ακολουθώντας τις οδηγίες ενός μέλους της ομάδας, σε μια άλλη ομάδα το κάθε μέλος θα πρέπει να έχει το ένα χέρι του δεμένο με το χέρι ενός άλλου μέλους της ομάδας κ.λπ.

Στο μάθημα των Μαθηματικών, ο δάσκαλος μπορεί να δημιουργήσει εργασίες με μαθηματικά προβλήματα και πράξεις ή εργασίες γεωμετρίας (η σακούλα θα πρέπει να περιέχει χάρακες, μοιρογνωμόνια, διαβήτες κ.λπ.).

Η δραστηριότητα μπορεί εύκολα να προσαρμοστεί στο επίπεδο των μαθητών των μικρότερων τάξεων του δημοτικού απλοποιώντας κατάλληλα τις εργασίες και τις οδηγίες, για παράδειγμα μια εργασία θα μπορούσε να είναι «διαλέξτε τον κόκκινο μαρκαδόρο (μεταξύ 5 διαφορετικών

μαρκαδόρων) και ζωγραφίστε έναν κύκλο στο μπλε χαρτί». Ο δάσκαλος έχει το περιθώριο να γίνει εξαιρετικά δημιουργικός.

Η δραστηριότητα μπορεί να αποτελεί μέρος δραστηριοτήτων που αφορούν την ανάγκη ύπαρξης κανόνων, δικαιοσύνης και ισότιμης πρόσβασης για όλους (για παράδειγμα «Κανόνες και νόμοι», σελ. 101).

ΠΗΓΗ: Μπορείτε να βρείτε πληροφορίες σχετικά με το έργο «Inclusive Schools» του Βρετανικού Συμβουλίου στη διεύθυνση: <https://inclusiveschools.net/gr/resources/>. Εκεί μπορεί κανείς να βρει το εκπαιδευτικό πακέτο, που περιλαμβάνει θεωρητικές και πρακτικές οδηγίες όσον αφορά την ενσωμάτωση. Επιπλέον, μπορείτε να κατεβάσετε χρήσιμο υλικό όπως: καρτ-ποστάλ κατά των αποκλεισμών, αφίσα κατά των αποκλεισμών, εβδομαδιαίες οδηγίες και πρότυπο κατά των αποκλεισμών, οδηγίες και πρότυπο σχεδίου δράσης και εβδομαδιαίες δραστηριότητες κατά των αποκλεισμών.

Δικαιώματα και υποχρεώσεις

Μαθήματα: Μελέτη περιβάλλοντος, Ευέλικτη ζώνη, Γλώσσα/Γραμματισμός, Κοινωνική και πολιτική αγωγή, Θρησκευτικά

Απευθύνεται σε μαθητές: μικρότερες και μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: 2 μαθήματα

Απαραίτητα υλικά: ένας φάκελος για κάθε μαθητή με την Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα συνοπτικά (επιλεγμένα στοιχεία ή εικόνες για τους μικρότερους μαθητές) και τις κάρτες δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, ψαλίδι, κόλλα, μολύβια και χαρτόνι.

Λέξεις κλειδιά: ενσυναίσθηση, ηθική, δικαιοσύνη, υποχρεώσεις και δικαιώματα

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Αυτός ο διδακτικός πόρος από τη Διεθνή Αμνηστία (Ελλάδα), μια ΜΚΟ που ασχολείται με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, παρουσιάζει στους μαθητές την έννοια των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων. Η διαδικασία είναι η εξής:

- Ξεκινάμε με brainstorming σχετικά με τις έννοιες και τους ορισμούς των «δικαιωμάτων», στη συνέχεια προχωράμε στον ορισμό της «υποχρέωσης» και τα γράφουμε όλα στον πίνακα.
- Συζητάμε τις μεταξύ τους διαφορές.
- Μοιράζουμε το υλικό και ζητάμε από τους μαθητές να κόψουν τις κάρτες δικαιωμάτων και υποχρεώσεων (που είναι τυχαίες). Πρέπει να τις κολλήσουν στον πίνακα παρουσιάσεων κάτω από τη στήλη «Δικαιώματα» ή «Υποχρεώσεις», εξηγώντας την επιλογή τους.
- Ολόκληρη η τάξη συζητά την τελική «Διακήρυξη Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων» και ο δάσκαλος ρωτά τους μαθητές αν μπορούν να σκεφτούν περισσότερες υποχρεώσεις που μπορούν να προστεθούν στη νέα διακήρυξη.

Η Διεθνής Αμνηστία αναφέρει ότι η δραστηριότητα μπορεί εύκολα να μετατραπεί σε σχολικό ερευνητικό έργο: διάφορες τάξεις μπορούν να παρουσιάσουν τις αφίσες τους με τίτλο «Δικαιώματα και Υποχρεώσεις» σε δημόσιο χώρο του σχολείου τους και να πάρουν συνέντευξη από μαθητές ή να ενθαρρύνουν άλλους μαθητές να κολλήσουν στις αφίσες τους περισσότερες υποχρεώσεις.

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Γνωστικός τομέας: Γνώση και κριτική ικανότητα

U1.3 Κατανόηση των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των παιδιών

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

U2.2 Σεβασμός του γεγονότος ότι όλοι έχουν ίσα δικαιώματα και

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Κοινό αίσθημα ανθρωπισμού / αλληλεγγύη

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Ο συγκεκριμένος πόρος μπορεί να συνδυαστεί με όλες τις δραστηριότητες του παρόντος οδηγού που αφορούν τα δικαιώματα του ανθρώπου ή των παιδιών.

Η προσαρμογή για μαθητές των μικρότερων τάξεων του δημοτικού μπορεί να περιλαμβάνει τον χρωματισμό της λίστας με βάση τα αγαπημένα ή πιο σημαντικά «δικαιώματα και υποχρεώσεις» του κάθε μαθητή.

Πηγή: Διεθνής Αμνηστία (Ελλάδα): <https://www.amnesty.gr/shedia-mathimaton-gia-sholeia>

Ορισμός της διαφθοράς

Μαθήματα: Ευέλικτη ζώνη, Ιστορία, Κοινωνική και πολιτική αγωγή

Απευθύνεται σε μαθητές: Μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: ένα έως δύο μαθήματα

Απαραίτητα υλικά: μέσα για την παρουσίαση γραφημάτων (π.χ. χαρτόνι και στυλό ή υπολογιστής), ιδανικά διαφανείς αφίσες

Λέξεις κλειδιά: δωροδοκία, διαφθορά, ακεραιότητα, διαφάνεια

Περιγραφή δραστηριότητας

Αυτή είναι μια δραστηριότητα από το εργαλείο του ΟΟΣΑ «Εκπαίδευση για την Ακεραιότητα: Διδασκαλία για την καταπολέμηση της διαφθοράς, τις αξίες και το κράτος δικαίου» (Education for Integrity: Teaching on Anti-Corruption, Values and the Rule of Law) (2018), που έχει σχεδιαστεί για την εφαρμογή της εκπαίδευσης σε τρεις διαστάσεις: κατανόηση της διαφθοράς, κατανόηση της ακεραιότητας και κατανόηση του ΚΔ.Μια προσαρμογή αυτής της δραστηριότητας, κυρίως ως προς την απλοποίηση της χρησιμοποιούμενης γλώσσας, την καθιστά κατάλληλη για μαθητές των μεγαλύτερων τάξεων του δημοτικού. Αποτελεί πραγματικά εξαιρετική δραστηριότητα για την εισαγωγή σε έννοιες, λεξιλόγιο και παραδείγματα που σχετίζονται με το φαινόμενο της διαφθοράς.

Μια τέτοια προσαρμογή για μαθητές δημοτικού, μπορεί να είναι η εξής:

1. Ο δάσκαλος ξεκινά μια συζήτηση με τους μαθητές με θέμα τη «Διαφθορά». Ρωτάει αν γνωρίζουν τον όρο, τι γνωρίζουν για αυτόν, τι πιστεύουν ότι είναι κ.λπ.
2. Παρουσιάζει στην τάξη τις έννοιες που σχεδιάζει να αναλύσει (π.χ. διαφθορά, δωροδοκία). Μπορεί να γίνει χρήση λεξικών. Συζητούνται παραδείγματα. Ο δάσκαλος μπορεί να αναφέρει το έργο συγκεκριμένων οργανισμών, όπως η Διεθνής Διαφάνεια, που εργάζονται για την καταπολέμηση της δημόσιας διαφθοράς παγκοσμίως.
3. Μπορούν να προχωρήσουν στη δημιουργία ενός γραφήματος K-W-L (βλ. ενότητα Αξιολόγηση, σελ. 114), συμπληρώνοντας τις δύο πρώτες στήλες.
4. Ο δάσκαλος παρουσιάζει στην τάξη τον πίνακα από τον οδηγό με τίτλο «Είναι διεφθαρμένο ή όχι;» (“Is it corrupt or not?”). Μπορεί να τον αντιγράψει στον μαυροπίνακα ή σε χαρτόνι ή να τον παρουσιάσει σε μορφή ppt σε ψηφιακό προβολέα, εάν υπάρχει. Ο πίνακας πρέπει να προσαρμοστεί στη γλώσσα, στα επίπεδα απόδοσης και στους χρονικούς περιορισμούς. Αναφέρει «Τώρα θα εξετάσουμε ορισμένα σενάρια και θα αποφασίσουμε τι είδους συμπεριφορά είναι αυτά».
5. Σχηματίζει ομάδες εργασίας ή ζευγάρια και συζητούν για κάθε θέμα που τους παρουσιάζεται (είναι εντάξει ή όχι, είναι διαφθορά ή δωροδοκία κ.λπ.) με βάση τους ορισμούς που συζητήθηκαν προηγουμένως.
6. Τέλος, ο δάσκαλος λαμβάνει τις απαντήσεις από κάθε ομάδα. Οι ομάδες ή τα ζευγάρια πρέπει να είναι προετοιμασμένα να υποστηρίξουν τη γνώμη τους.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Γνωστικός τομέας: Γνώση και κριτική ικανότητα

U1.4 Αναγνώριση της σημασίας της διαφάνειας και της ακεραιότητας (σε δημόσιο ή ιδιωτικό πλαίσιο)

U2.3 Δυνατότητα αναγνώρισης διάφορων ειδών διεφθαρμένων συμπεριφορών (σε δημόσιο ή ιδιωτικό πλαίσιο)

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: Κοινωνικοποίηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα

U2.1 Αίσθημα εκτίμησης για τις κοινές αξίες που συνδέουν τις ισχυρές κοινότητες

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

U2.2 Έκφραση προσωπικών απόψεων σχετικά με την αμεροληψία και με ζητήματα παγκόσμιας κλίμακας για το ΚΔ και την ΚΝ.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Κοινό αίσθημα ανθρωπισμού

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Ο πίνακας, όπως υπάρχει στον οδηγό του ΟΟΣΑ, περιλαμβάνει συγκεκριμένα στοιχεία για τον πολιτισμό, τα οποία μπορεί να μην σχετίζονται με το ελληνικό πλαίσιο. Ο δάσκαλος μπορεί να επιλέξει να διατηρήσει αυτά τα παραδείγματα ως αναφορά σε άλλα πολιτιστικά πλαίσια και έτσι να αυξήσει τη διαπολιτισμική αξία της δραστηριότητας ή να τα αντικαταστήσει με παραδείγματα που είναι πιο προσαρμοσμένα στο ελληνικό πλαίσιο. Επιπλέον, οι δάσκαλοι μεταναστών και προσφύγων μπορεί να βρουν αυτά τα παραδείγματα χρήσιμα, καθώς θα μπορούσαν να σχετίζονται περισσότερο με την κουλτούρα των μαθητών τους.

Η γλώσσα που χρησιμοποιείται στον πίνακα, μπορεί να απλοποιηθεί για την ηλικία ή την πνευματική προσβασιμότητα (ίσως χρησιμοποιώντας τις αρχές της «ευανάγνωστης» γλώσσας.³

Ο πίνακας έχει μια ποικιλία στοιχείων προς συζήτηση, όπως στοιχεία που αναφέρονται σε διαφθορά, δωροδοκία, παράνομη συμπεριφορά και σαφή εσφαλμένη διαγωγή. Ο δάσκαλος μπορεί να αποφασίσει ποια στοιχεία εξυπηρετούν τον μαθησιακό στόχο του μαθήματος. Για παράδειγμα, τα στοιχεία που σχετίζονται με το ΚΔ μπορούν να αφαιρεθούν εάν ο δάσκαλος θέλει να επικεντρωθεί στη δωροδοκία.

Ο πίνακας μπορεί να απλοποιηθεί όσον αφορά στις σειρές: «διαφθορά, δωροδοκία, παράνομος, εσφαλμένος και εντάξει». Μάλιστα, προτείνεται ιδιαίτερα για μαθητές δημοτικού, καθώς πρόκειται για μια δραστηριότητα που προτείνεται για μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Οι σειρές για τον κύριο πίνακα μπορεί απλώς να περιλαμβάνουν ένα απλό «ΕΝΤΑΞΕΙ / ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΕΝΤΑΞΕΙ» ή «Διαφθορά/Δωροδοκία/Εντάξει» ή «ΔΙΑΦΘΟΡΑ/ΔΩΡΟΔΟΚΙΑ». Σε κάθε περίπτωση, στόχος είναι οι μαθητές να γνωρίσουν τη βασική έννοια της διαφθοράς και όχι ακόμη τις λεπτές διακρίσεις της.

ΠΗΓΗ: Με βάση έναν πόρο του ΟΟΣΑ που έχει σχεδιαστεί για να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς που ενδιαφέρονται να διδάξουν τη δημόσια ακεραιότητα και την καταπολέμηση της διαφθοράς(2018): *Education for Integrity: Teaching on Anti-Corruption, Values and the Rule of Law*. <https://www.oecd.org/gov/ethics/integrity-education.htm>

³ Βλ.: Inclusion Europe: <https://www.inclusion-europe.eu/easy-to-read/>.

Ορίστε τι έκανα

Μαθήματα: Μαθηματικά, Κοινωνική και πολιτική αγωγή

Απευθύνεται σε μαθητές: Μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: 45 λεπτά

Απαραίτητα υλικά: Μαυροπίνακας και κιμωλία, χαρτί, στυλό

Λέξεις κλειδιά: έγκλημα (διαφθορά), δεοντολογική λήψη αποφάσεων, διαφάνεια

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Σε αυτό το μάθημα του ΟΟΣΑ (2018), οι μαθητές μαθαίνουν την έννοια της διαφάνειας και τη διάκρισή της από την ισότητα.

Σε μικρές ομάδες, οι μαθητές φαντάζονται ότι είναι ο δήμαρχος μιας μικρής πόλης και πρέπει να μοιράσουν τα χρήματα που έχουν λάβει από μια εταιρεία εξόρυξης για να αντισταθμίσουν την περιβαλλοντική ζημιά. Οι μικρές ομάδες εξετάζουν αρκετές κατευθυντήριες ερωτήσεις που γράφει ο δάσκαλος στον πίνακα, για να τους βοηθήσουν να πάρουν τις αποφάσεις τους και στη συνέχεια να παρουσιάσουν την απόφασή τους σε όλη την τάξη.

Ο δάσκαλος εξηγεί την έννοια της διαφάνειας και πόσο σημαντική είναι στη λήψη αποφάσεων και στην αναφορά των ηγετών στον κόσμο. Η τάξη συζητά ποια ομάδα είχε τις πιο διαφανείς λύσεις στο σενάριο.

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Γνωστικός τομέας: Γνώση και κριτική ικανότητα

U1.1 Διαφοροποίηση ανάμεσα σε αυτό που καθιστά δίκαιους ή άδικους τους κανόνες στο σχολείο και στην κοινότητα

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: Κοινωνικοποίηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα

U2.1 Αίσθημα εκτίμησης για τις κοινές αξίες που συνδέουν τις ισχυρές κοινότητες

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

U2.1 Ικανότητα αναγνώρισης δεοντολογικών διλημμάτων και χρήσης ηθικής πυξίδας στην καθημερινή ζωή

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Κοινό αίσθημα ανθρωπισμού / αλληλεγγύη

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Ο δάσκαλος θα μπορούσε να προσθέσει περισσότερη ουσία στη συζήτηση μετά τις παρουσιάσεις ζητώντας από τους μαθητές να συζητήσουν τα εξής:

Γιατί, ως ηγέτες, μπορεί να μπουν στον πειρασμό να μην είναι διαφανείς.

Οι απόψεις των μαθητών σχετικά με τη δικαιοσύνη των λύσεων των διαφόρων ομάδων.

Οι συνέπειες της έλλειψης διαφάνειας.

Ο πλήρης πόρος ενισχύει τους δασκάλους να διδάσκουν για την ακεραιότητα και το ΚΔ, ενώ περιέχει μαθήματα για τη διαφθορά, τις αξίες, το ΚΔ και εξωσχολικές δραστηριότητες.

Πηγή: Με βάση τον ΟΟΣΑ. 2018. Education for Integrity: Teaching on Anti-Corruption, Values and the Rule of Law. Paris, OECD Directorate for Public Governance – Public Sector Integrity Division, p. 28 (OECD, 2018). Μπορείτε να βρείτε πλήρεις πληροφορίες σχετικά με αυτόν τον πόρο στη διεύθυνση: <http://www.oecd.org/governance/ethics/education-for-integrity-web.pdf>

Απαγορεύονται τα οχήματα στο πάρκο

Μαθήματα: Αγγλικά ως ξένη γλώσσα (ΑΞΓ), Γλώσσα/Γραμματισμός, Θρησκευτικά, Κοινωνική και πολιτική αγωγή

Απευθύνεται σε μαθητές: Μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: 45 λεπτά

Απαραίτητα υλικά: Σημειώσεις, χαρτί, στυλό

Λέξεις κλειδιά: νόμοι (αλλαγές με την πάροδο του χρόνου, λόγοι), ασφάλεια, δεοντολογική λήψη αποφάσεων, κριτική σκέψη, σεβασμός

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Ο σκοπός αυτού του μαθήματος από τον Αμερικανικό Δικηγορικό Σύλλογο (2014) είναι να βοηθήσει τους μαθητές να κατανοήσουν τον λόγο για τον οποίο μπορεί να χρειαστεί προσαρμογή ή αλλαγή των νόμων έτσι ώστε να διασφαλιστεί η δικαιοσύνη.

Ο δάσκαλος αναφέρει στους μαθητές ότι θα βοηθήσουν στην ερμηνεία ενός νέου νόμου που περιορίζει την πρόσβαση των οχημάτων στο πάρκο της πόλης. Η τάξη διαβάζει και συζητά μαζί τον νόμο.

Ο νόμος φαίνεται να είναι σαφής σχετικά με το «απαγορεύονται τα οχήματα στο πάρκο», αλλά είναι πράγματι σαφής; Μήπως ένας νόμος που φαίνεται ξεκάθαρος, δημιουργεί πολλές συγχύσεις, ακόμη και αδικίες; Πρέπει να υπάρχουν εξαιρέσεις, προσαρμογές και επεξηγήσεις του νόμου σε ορισμένες περιπτώσεις;

Σε μικρές ομάδες, οι μαθητές διαβάζουν σχετικά με συγκεκριμένες καταστάσεις που έχουν προκύψει και αποφασίζουν αν έχει γίνει παράβαση του ακριβή νόμου ή αν αυτό εξαρτάται από την ερμηνεία του. Για παράδειγμα, τα αυτοκίνητα της αστυνομίας που κυνηγούν κλέφτες στο πάρκο παραβιάζουν τον νόμο; Οι χρήστες αναπηρικών αμαξιδίων που πηγαίνουν στο πάρκο, τα καροτσάκια με μωρά, τα ασθενοφόρα και τα δημόσια οχήματα, όπως τα απορριμματοφόρα παραβιάζουν το νόμο όταν μπαίνουν στο πάρκο;

Όλες οι μικρές ομάδες αναφέρουν την κατάσταση και την απόφασή τους σε όλη την τάξη. Ο δάσκαλος καθοδηγεί τη συζήτηση σχετικά με τα προβλήματα που αντιμετώπισαν στην προσπάθεια εφαρμογής του νόμου και ρωτά τους μαθητές ποιες άλλες περιστάσεις πρέπει να εξαιρεθούν.

Σε ζευγάρια, οι μαθητές γράφουν στη συνέχεια μια βελτιωμένη έκδοση του νόμου που θα είναι ευκολότερο να ερμηνευτεί και να εφαρμοστεί στο μέλλον.

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Γνωστικός τομέας: Γνώση και κριτική ικανότητα

U1.1 Διαφοροποίηση ανάμεσα σε αυτό που καθιστά δίκαιους ή άδικους τους κανόνες στο σχολείο και στην κοινότητα

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

U2.1 Ικανότητα αναγνώρισης δεοντολογικών διλημμάτων και χρήσης ηθικής πυξίδας στην καθημερινή ζωή

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Αλληλεγγύη/Σεβασμός στη διαφορετικότητα

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Αυτή είναι μια εξαιρετική δραστηριότητα για να δείξουμε στα παιδιά ότι οι κανόνες και οι νόμοι μπορεί να γίνουν άδικοι αν εφαρμοστούν σε όλες τις περιστάσεις με τον ίδιο τρόπο. Η σημασία του να βοηθά τα παιδιά να κατανοήσουν την ηθική βάση των κανόνων είναι αυτονόητη. Μερικές φορές τα παιδιά, ιδιαίτερα τα μικρότερα, μπορεί να είναι αυστηρά ως προς τη αμεροληψία τους, αλλά μόλις τους παρασχεθούν οι συναφείς πληροφορίες, μπορούν να κρίνουν πιο δεοντολογικά (Conroy-Murray, 2016).

Εξετάστε το ενδεχόμενο να αλλάξετε τη διατύπωση του νόμου για να ταιριάζει στις τοπικές σας συνθήκες. Για παράδειγμα, ένας νέος νόμος μπορεί να αφορά την απαγόρευση των εργαζομένων να λαμβάνουν δώρα ως ανταλλάγματα για κάποια χάρη ή ότι όλες οι εξετάσεις πρέπει να γίνονται ηλεκτρονικά. Με βάση τις πολλές άδικες καταστάσεις ή συγχύσεις που μπορεί να δημιουργήσουν αυτοί οι νόμοι, οι μαθητές μπορούν να συζητήσουν ξανά την ηθική αξία της τήρησης των κανόνων και των νόμων.

Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ενίσχυση των μαθημάτων της Κοινωνικής και πολιτικής αγωγής. Για παράδειγμα, στην Ε' τάξη «Πώς λειτουργεί το κοινοβούλιο» και στη ΣΤ' τάξη «Κράτος και πολίτευμα», όπου εισάγεται η διαδικασία της νομοθέτησης, η νομοθετική εξουσία και ο κοινοβουλευτικός έλεγχος.

Πηγή: Με βάση τον Αμερικανικό Δικηγορικό Σύλλογο. 2014a. No Vehicles in the Park. Chicago, ABA Division for Public Education (American Bar Association, 2014). Μπορείτε να βρείτε πλήρεις πληροφορίες για αυτόν τον πόρο στη διεύθυνση:

https://www.americanbar.org/groups/public_education/resources/lesson-plans/elementary/law---society/no-vehicles-in-the-park/

Τα δικαιώματα του παιδιού

Μαθήματα: Τέχνες (σχέδιο/ζωγραφική), Αγγλικά ως ξένη γλώσσα (ΑΞΓ), Ευέλικτη ζώνη, ΤΠΕ, Γλώσσα/Γραμματισμός, Θρησκευτικά, Κοινωνική και πολιτική αγωγή

Απευθύνεται σε μαθητές: Μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: Μια μεγάλη περίοδος μαθήματος (περίπου 60 λεπτά, μπορεί να χωριστεί σε δύο συνεδρίες)

Απαραίτητα υλικά: Σημειώσεις, βιβλίο για κάθε παιδί (προαιρετικά), χαρτί, στυλό, χρωματιστά μολύβια, προβολή διαφανειών για τα δικαιώματα των παιδιών (ανοιχτή πρόσβαση στο διαδίκτυο, προαιρετικά)

Λέξεις κλειδιά: δικαιώματα των παιδιών, ασφάλεια

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Ο σκοπός αυτού του διδακτικού πόρου της Oxfam (2015) είναι να παρουσιάσει στους μαθητές τη Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού (ΣΔΠ).

Ο δάσκαλος παρουσιάζει πρώτα τη ΣΔΠ διαβάζοντας το βιβλίο «Για κάθε παιδί» ("For Every Child"), αν είναι διαθέσιμο. Αν όχι, ο δάσκαλος μπορεί να εξηγήσει στους μαθητές τι είναι η ΣΔΠ.

Στη συνέχεια, ο δάσκαλος μοιράζει 12 βασικά άρθρα από τη ΣΔΠ γραμμένα σε γλώσσα φιλική προς τα παιδιά, ζητώντας από τους μαθητές να τα διαβάσουν δυνατά. Όλη η ομάδα συζητά πώς η ΣΔΠ εστιάζει στην υγεία, την ασφάλεια και την ευτυχία των παιδιών. Οι μαθητές εργάζονται σε μικρές ομάδες για να αποφασίσουν ποια τρία άρθρα θεωρούν τα πιο σημαντικά.

Σε ζευγάρια, οι μαθητές δημιουργούν στη συνέχεια πειστικές αφίσες για να ενημερώσουν τους άλλους σχετικά με τη ΣΔΠ και να πείσουν το κοινό τους για τη σημασία αυτών των δικαιωμάτων.

Σε όλη την ομάδα, κάθε ζευγάρι μαθητών συζητά τα τρία άρθρα που θεωρεί τα πιο σημαντικά, καθώς και τους λόγους για τις επιλογές του.

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Γνωστικός τομέας: Γνώση και κριτική ικανότητα

L1.1 Κατανόηση των κανόνων και των προσδοκιών στο σπίτι και στο σχολείο

U1.3 Κατανόηση των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των παιδιών

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

L1.2. Υποστήριξη επιλογών που συμβάλλουν στη βελτίωση του περιβάλλοντος του σχολείου

U2.2 Σεβασμός του γεγονότος ότι όλοι έχουν ίσα δικαιώματα και ευθύνες

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

ΣΕΒΑΣΜΟΣ ΣΤΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ / ΚΟΙΝΟ ΑΙΣΘΗΜΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΥ / ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Το παιδικό βιβλίο της UNICEF «Για κάθε παιδί» ("For every child"(Castle, 1989)) στοχεύει να παρουσιάζει τη Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού (ΣΔΔ) στους μαθητές. Ωστόσο, σε αυτήν την περίπτωση μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα βιβλία μαθημάτων του ελληνικού προγράμματος σπουδών για σχετικά θέματα ώστε να παρουσιάσουμε τα δικαιώματα των παιδιών, καθώς πρόκειται για πόρο στην αγγλική γλώσσα. Για παράδειγμα, το βιβλίο Κοινωνικής και πολιτικής αγωγής Ε' και ΣΤ' τάξης, καθώς και τα βιβλία Θρησκευτικών Δ' και Ε' τάξης καλύπτουν τα δικαιώματα των παιδιών και τα ανθρωπίνια δικαιώματα σε διάφορες ενότητες. Ο Έλληνας δάσκαλος μπορεί να αναφέρει και τον ελληνικό Νόμο 2101/1992, ο οποίος επικύρωσε τη Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού.

Η αγγλική γλώσσα που χρησιμοποιείται στο πρωτότυπο υλικό, μπορεί να προσαρμοστεί κατά τη διάρκεια μαθημάτων των Αγγλικών ως ξένη γλώσσα. Συγκεκριμένα, ο καθηγητής Αγγλικών μπορεί να χρησιμοποιήσει τις κάρτες του δικαιώματος κρατώντας μόνο λέξεις κλειδιά ή σύντομες προτάσεις για κάθε δικαίωμα, μετατρέποντάς το σε άσκηση μετάφρασης ή μειώνοντας τη λίστα δικαιωμάτων στο μισό.

Οι τεχνικές προσαρμογής για μαθητές των μεσαίων τάξεων του δημοτικού μπορεί να περιλαμβάνουν τη μείωση της λίστας δικαιωμάτων, καθώς και την απλοποίηση της αντιστοίχισης γλώσσας με γλώσσα που χρησιμοποιείται στα βιβλία μαθημάτων των παιδιών.

Η προσαρμογή για το μάθημα ΤΠΕ μπορεί να αφορά τους μαθησιακούς στόχους που θα περιλαμβάνουν πιο συγκεκριμένες δεξιότητες προσανατολισμένες στις ΤΠΕ. Για παράδειγμα, θα

μπορούσε να είναι στόχος η δημιουργία μιας παρουσίασης ppt για κάθε ομάδα μαθητών που αποφασίζει για το περιεχόμενο κάθε μιας από τις τρεις διαφάνειες, το σχέδιο και τελικά την παρουσίαση σε όλη την τάξη.

Αυτό το μάθημα είναι μέρος ενός κεφαλαίου έξι μαθημάτων για τα δικαιώματα των παιδιών, η οποία περιλαμβάνει έναν οδηγό για δασκάλους, βασικές πληροφορίες για δασκάλους και μαθήματα που εφαρμόζουν τα αναμενόμενα δικαιώματα των παιδιών σε πραγματικές καταστάσεις. Ενισχύστε αυτό το μάθημα με τον διδακτικό πόρο «Κάρτες των Δικαιωμάτων των Παιδιών» ("Children's Rights Cards") σε αυτό το εγχειρίδιο (σελ. 41).

Πηγή: Με βάση την Εκπαίδευση της Oxfam.2015b. Children's Rights. Session 2: Rights of the Child. Oxford (Oxfam, n.d.). Μπορείτε να βρείτε πλήρεις πληροφορίες σχετικά με αυτόν τον πόρο στη διεύθυνση: <https://www.oxfam.org.uk/education/resources/childrens-rights>

ΚΕΦΑΛΑΙΑ Ή ΕΡΓΑ

Αυτή η ενότητα παρέχει σχέδια και έργα του κεφαλαίου που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι εκπαιδευτικοί για να παρέχουν πιο σταθερή έκθεση σε θέματα σχετικά με τη διαφάνεια, την ακεραιότητα, τη λογοδοσία και το ΚΔ για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Τα κεφάλαια που αποτελούνται από πολλά μαθήματα ή περιλαμβάνουν ένα στοιχείο έργου παρέχουν στους μαθητές την ευκαιρία να επεκτείνουν τη μάθηση και την ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους από μια βασική εισαγωγή σε μια βαθύτερη ανάλυση και εφαρμογή του υπό μελέτη θέματος.

Η μάθηση που βασίζεται στο έργο είναι μια από τις πιο ευρέως εφαρμοσμένες μεθόδους συμμετοχικής μάθησης που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για οποιοδήποτε θέμα ή δεξιότητα που χρειάζεται να διδαχθεί. Όταν εμπλέκονται σε μια τέτοια μάθηση, οι μαθητές παράγουν ένα έργο που συμπεριλαμβάνει τις γνωστικές και δημιουργικές τους δεξιότητες, ενώ αυξάνει επίσης την εξοικείωσή τους με το αντικείμενο μέσω της έρευνας.

Κανόνες και νόμοι: Η βάση της συμβίωσης

Μαθήματα: Τέχνες (παιχνίδι ρόλων), Φυσική αγωγή, Κοινωνική και πολιτική αγωγή

Απευθύνεται σε μαθητές: μικρότερες και μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: 4 περίοδοι μαθημάτων

Απαραίτητα υλικά: Μαυροπίνακας, μαλακές μπάλες, στυλό, λίστα σχολικών κανόνων, αυτοκόλλητες σημειώσεις ή χαρτί

Λέξεις κλειδιά: συνεργασία, δημοκρατία, ευ αγωνίζεσθαι, ενσωμάτωση, νόμοι (δημιουργία, λόγοι), κανόνες (με την πάροδο του χρόνου, τάξη, δημιουργία, λόγοι), σεβασμός, διαφάνεια,

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Ο σκοπός αυτού του κεφαλαίου από το Συμβούλιο της Ευρώπης και το ΡΗΖΗ - Διεθνή έργα για την Εκπαίδευση (International Projects in Education) (2010) είναι να βοηθήσει τους μαθητές να εξασκήσουν τις διαδικασίες μέσω των οποίων οι άνθρωποι δημιουργούν τους νόμους με τους οποίους θέλουν να ζήσουν. Αυτό είναι ένα κεφάλαιο τεσσάρων μαθημάτων που αναλύεται ως εξής:

Στο πρώτο μάθημα, οι μαθητές συμμετέχουν σε ένα παιχνίδι για να βιώσουν τη λειτουργία των κανόνων. Ο δάσκαλος τους καθοδηγεί σε μια συζήτηση για την ανάγκη να έχουμε κανόνες στη ζωή μας με βάση την εμπειρία τους στο παιχνίδι. Σε ζευγάρια, οι μαθητές αντιστοιχούν στη συνέχεια τους κανόνες του σχολείου με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους στο σχολείο.

Στο δεύτερο μάθημα, οι μαθητές παίζουν ρόλους σε μικρές ομάδες για να δείξουν τις συνέπειες όταν παραβιάζονται οι κανόνες του σχολείου. Όλη η ομάδα συζητά τους λόγους για τη θέσπιση κανόνων, για το ποιος πρέπει να συμμετέχει στη δημιουργία ή την αλλαγή κανόνων και τις συνέπειες της παραβίασης των κανόνων. Σε μικρές ομάδες συζητούν τι θα ήθελαν να αλλάξουν στους κανόνες του σχολείου, γιατί και πώς.

Στο τρίτο μάθημα, οι μαθητές συμφωνούν σχετικά με τους κανόνες που αποδέχεται η πλειοψηφία και συζητούν ιδέες για να ακούσουν τις ιδέες της μειοψηφίας.

Τέλος, στο τέταρτο μάθημα, οι μαθητές αποφασίζουν για τα κριτήρια σχετικά με το τι κάνει έναν καλό κανόνα, δοκιμάζουν τους νέους κανόνες σε σχέση με τα κριτήρια και γράφουν και υπογράφουν μια τελική συμφωνία. Παρουσιάζουν αυτή τη συμφωνία σε άλλες τάξεις.

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Γνωστικός τομέας: Γνώση και κριτική ικανότητα

L2.2 Κατανόηση του λόγου για τον οποίο οι δίκαιοι κανόνες και νόμοι ενισχύουν και κάνουν ασφαλέστερες τις οικογένειες και τα σχολεία

U1.2 Προσδιορισμός της διαδικασίας με την οποία δημιουργούνται οι νόμοι

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας:

L1.2 Υποστήριξη επιλογών που συμβάλλουν στη βελτίωση του περιβάλλοντος του σχολείου

U2.4 Σεβασμός και εκτίμηση των κοινών αποφάσεων μέσω δημοκρατικών διαδικασιών

U3.4 Αναμονή από την κοινότητα να τηρεί τους ίδιους κανόνες και τις ίδιες αξίες

Συμπεριφορικός τομέας:

U3.2 Συμμετοχή σε εθελοντική εργασία και αναζήτηση ευκαιριών για θετική δραστηριοποίηση εντός της κοινότητας.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Σεβασμός στη διαφορετικότητα / κοινό αίσθημα ανθρωπισμού / αλληλεγγύη

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Αυτό το κεφάλαιο μπορεί να προσαρμοστεί ώστε να λειτουργεί κατά τη διάρκεια της φυσικής αγωγής. Έτσι, λίστες βασικών ερωτήσεων σχετικά με κανόνες μπορεί να ισχύουν για

συγκεκριμένα αθλήματα ή για συμπεριφορά σε αθλητικό χώρο, σχολική αυλή κ.λπ. Η έννοια του ευ αγωνίζεσθαι μπορεί να συζητηθεί ή να αναπτυχθεί από το πρόγραμμα σπουδών (π.χ. Ε' και ΣΤ' τάξη, Κεφάλαιο 9: «Η σωστή αθλητική συμπεριφορά» ("The right athletic behaviour").

Το υλικό του Living Democracy είναι διαθέσιμο σε 12 γλώσσες, συμπεριλαμβανομένων των ελληνικών. Τα έξι εγχειρίδια της σειράς βρίσκονται στη διεύθυνση [#https://www.coe.int/en/web/edc/living-democracy-manuals](https://www.coe.int/en/web/edc/living-democracy-manuals) #{{%2210618501%22:[]}}

Πηγή: Με βάση το Συμβούλιο της Ευρώπης και το ΡΗΖΗ - Διεθνή έργα για την Εκπαίδευση (International Projects in Education). 2010. Growing up in Democracy: Lesson plans for primary level on democratic citizenship and human Rights (EDC/HRE). ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Rules and law. Council of Europe Publishing, pp. 51–58 (Council of Europe & ΡΗΖΗ, 2010): <https://www.living-democracy.gr/textbooks/volume-2/>

Δεν υπάρχει καμία δικαιολογία για την κακοποίηση

Μαθήματα: Τέχνες (θέατρο), Μελέτη περιβάλλοντος, Ευέλικτη ζώνη, μπορεί επίσης να πραγματοποιηθεί ως ελεύθερο εκπαιδευτικό πρόγραμμα που εφαρμόζεται από τον κοινωνικό λειτουργό και ψυχολόγο του σχολείου (ΕΔΕΑΥ)

Απευθύνεται σε μαθητές: μικρότερες τάξεις δημοτικού, μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: 2 ή 3 μαθήματα

Απαραίτητα υλικά: αντίγραφα φυλλαδίων με πληροφορίες για την κακοποίηση (συμπεριλαμβάνονται στο εγχειρίδιο), χαρτόνι και στυλό

Λέξεις κλειδιά: κακοποίηση, εκφοβισμός, κόλπα, μυστικά, δωροδοκίες, θάρρος, ακεραιότητα, σεβασμός, ανθρώπινα δικαιώματα, δεοντολογική λήψη αποφάσεων

Περιγραφή δραστηριότητας

Αυτό είναι ένα μάθημα από το Εθνικό Κέντρο Πρόληψης της Αστυνομίας της Νέας Ζηλανδίας (New Zealand Police National Prevention Centre) (2020) σχετικά με την αναγνώριση διαφορετικών τύπων κακοποίησης και την κατανόηση των βημάτων για την καταγγελία τους. Βασικό στοιχείο για την αναγνώριση και την αναφορά κακοποίησης είναι να μάθετε σχετικά με την παραβίαση κανόνων, την απάτη, τα μυστικά και τα κόλπα, να περιγράφετε τι πρέπει να κάνετε όταν αντιμετωπίζετε παραβίαση κανόνων, απάτη, μυστικά ή κόλπα και να μπορείτε να ζητάτε βοήθεια από έναν έμπιστο ενήλικα.

Υπάρχουν τρεις μαθησιακές δραστηριότητες που αναπτύχθηκαν για να καλύψουν αυτό το θέμα. Κατά τη διάρκεια της πρώτης δραστηριότητας, ο δάσκαλος διοργανώνει μια συνεδρία για ανταλλαγή ιδεών σχετικά με τις απόψεις των μαθητών για το τι είναι κακοποίηση και δίνει

παραδείγματα. Σταδιακά, μέσα από τις ιδέες των μαθητών παρουσιάζει τους διαφορετικούς τύπους κακοποίησης, τα σημάδια κακοποίησης και μερικά παραδείγματα χρησιμοποιώντας τα διαθέσιμα φυλλάδια. Μπορεί επίσης να διαβάσει την ιστορία «Η Ελένη βοηθάει» ("Helen helps out") για να δημιουργήσει μια συναισθηματική διάσταση ενός συγκεκριμένου τύπου κακοποίησης.

Η δεύτερη μαθησιακή δραστηριότητα εστιάζει στην αναγνώριση των παραβιάσεων κανόνων, της απάτης, των τεχνασμάτων και των μυστικών. Οι μαθητές σε έξι ομάδες εργάζονται σε ίσους σταθμούς εργασίας και η κάθε ομάδα παρουσιάζει ένα σενάριο. Οι ομάδες συζητούν και καταγράφουν τις σκέψεις τους για το τι πιστεύουν ότι είναι το κάθε σενάριο (απάτη, κόλπο ή μυστικό;) και στο τέλος διαβάζουν δυνατά τις σημειώσεις τους σε όλη την τάξη. Η δραστηριότητα ολοκληρώνεται με το διάβασμα δυνατά την αρχή τριών ιστοριών για τις οποίες δεν αποκαλύπτει εάν αφορά δωροδοκία, κόλπα ή μυστικά. Οι μαθητές πρέπει να αποφασίσουν περί τίνος πρόκειται. Επίσης, μπορούν να ολοκληρώσουν τις ιστορίες ως άσκηση γραφής, να κάνουν παιχνίδι ρόλων το τέλος ή απλώς να συζητήσουν τι πιστεύουν ότι πρέπει να κάνουν οι χαρακτήρες.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Γνωστικός τομέας: Γνώση και κριτική ικανότητα

L1.3 Αναγνώριση των σημαδιών και των κινδύνων καταχρηστικών συμπεριφορών

L2.3 Κατανόηση δεοντολογικών και αντιδεοντολογικών συμπεριφορών

U2.2 Ικανότητα αναγνώρισης διαφορετικών τύπων βίας και εντοπισμού κατάλληλων λύσεων για την αναζήτηση βοήθειας και προστασίας

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

L2.3 Ικανότητα προστασίας του εαυτού και των άλλων από αντιδεοντολογικές συμπεριφορές.

U3.3 Θαρραλέα υπεράσπιση αυτού που είναι σωστό.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Αλληλεγγύη / κοινό αίσθημα ανθρωπισμού

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να προσαρμοστεί στον σκοπό αυτού του οδηγού επιλέγοντας δραστηριότητες που αναλύουν δεξιότητες για την αναγνώριση παράνομης ή αντιδεοντολογικής συμπεριφοράς, έννοιες που σχετίζονται με αυτές τις συμπεριφορές (π.χ. παραβίαση κανόνων και απάτη) και δεξιότητες για την καταπολέμηση τέτοιων καταστάσεων, είτε αυτές είναι προσωπικές (π.χ. θάρρος, ακεραιότητα, δεοντολογική λήψη αποφάσεων) ή μέσω άλλων (π.χ. γνωρίζοντας ποιος μπορεί να βοηθήσει).

Ο δάσκαλος/επαγγελματίας μπορεί να επιλέξει να επικεντρωθεί σε ένα συγκεκριμένο είδος κακοποίησης ανάλογα με την ηλικία, τις ευαισθησίες της κοινότητας ή τα περιστατικά στην τάξη (π.χ. εκφοβισμός, καυγάδες, ύποπτη παραμέληση, σεξουαλική κακοποίηση). Προκειμένου να προσαρμόσει το κείμενο περισσότερο για μικρότερες ηλικίες, ο δάσκαλος θα πρέπει να απλοποιεί το υλικό και την ορολογία καθώς και να είναι επιλεκτικός με τις δραστηριότητες.

Το υλικό έχει χρήσιμες πληροφορίες για τους γονείς σχετικά με την εκπαίδευση των παιδιών τους ώστε να είναι ασφαλή.

ΠΗΓΗ: Με βάση το Εθνικό Κέντρο Πρόληψης της Αστυνομίας της Νέας Ζηλανδίας (New Zealand Police National Prevention Centre).2020.Keeping Ourselves Safe:Years middle primary.Focus area 3:No Excuse for Abuse. Για πλήρεις πληροφορίες σχετικά με την πηγή και τις σημειώσεις:(New Zealand Police National Prevention Centre, 2020) <https://www.police.govt.nz/advice/personal-and-community-advice/school-portal/resources/successful-relationships/middle-primary>

Προετοιμασία, ενίσχυση, συμμετοχή, εκπαίδευση, ενημέρωση (πρόγραμμα PrEPEI)

Μαθήματα: Τέχνες, Μελέτη περιβάλλοντος, Ευέλικτη ζώνη, ΤΠΕ, το πρόγραμμα μπορεί να εφαρμοστεί από τον κοινωνικό λειτουργό και ψυχολόγο του σχολείου (ΕΔΕΑΥ).

Απευθύνεται σε μαθητές: μικρότερες τάξεις δημοτικού, μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: μεταβλητός

Απαραίτητα υλικά: υπολογιστής με προβολέα

Λέξεις-κλειδιά: σεβασμός, προσωπική ακεραιότητα, δικαιώματα των παιδιών, κακοποίηση, εκφοβισμός, δεοντολογική λήψη αποφάσεων

Περιγραφή δραστηριότητας

Πρόκειται για ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα της μη κυβερνητικής οργάνωσης «Το χαμόγελο του παιδιού», που χρηματοδοτείται από το Erasmus+ και αναπτύχθηκε για την καταπολέμηση του εκφοβισμού στα σχολεία. Το πρόγραμμα είναι διπλό: ανάπτυξη της γνώσης γύρω από τον εκφοβισμό, καθώς και ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και αξιών για την ενίσχυση της προσωπικής ακεραιότητας, του θάρρους και της αρμονικής συνύπαρξης στα σχολεία. Το πρόγραμμα απευθύνεται κυρίως στους δασκάλους και μέσω των δασκάλων καταλήγει στους μαθητές. Επιστρατεύει με δημιουργικό τρόπο, την παραδοσιακή χρήση του θεάτρου σκιών, τον δημοφιλή ελληνικό χαρακτήρα του Καραγκιόζη, ένα παράδειγμα κακοτυχίας αλλά και ανθεκτικής και εφευρετικής προσωπικότητας. Το πρόγραμμα έχει αναπτύξει δωρεάν διαδικτυακό υλικό για χρήση από τους δασκάλους μαζί με οδηγίες για τον τρόπο χρήσης τους. Πρόκειται για τα εξής:

1. Ηλεκτρονικά παιχνίδια: υπάρχουν 4 ηλεκτρονικά παιχνίδια (σωστό ή λάθος / παιχνίδι μνήμης / τεστ γνώσεων / παντομίμα (βλ. σελ. 49). Τα ηλεκτρονικά παιχνίδια εξερευνούν και αξιολογούν τη γνώση για τα δικαιώματα των παιδιών, τον εκφοβισμό, τις έννοιες και τις αξίες με διασκεδαστικό τρόπο.
2. Μια σειρά από βίντεο του θεάτρου σκιών που χρησιμοποιεί τον Καραγκιόζη για να απεικονίσει τυπικές καταστάσεις στον εκφοβισμό: Το έργο έχει αναπτύξει 3 σύντομα βίντεο, με τον Καραγκιόζη, τους φίλους και την οικογένειά του, όπου ο καθένας τους αναλύει μια χαρακτηριστική κατάσταση εκφοβισμού, τρομοκρατίας και παρατήρησης χωρίς αντίδραση. Τα βίντεο αγγίζουν επίσης περιφερειακές αλλά πολύ ενδιαφέρουσες πτυχές της εκπαίδευσης, όπως η συνεχής εκπαίδευση, καθώς ο Καραγκιόζης και οι ενήλικες φίλοι του παρακολουθούν το «Σχολείο δεύτερης ευκαιρίας» όπου πραγματοποιούνται εκδηλώσεις εκφοβισμού μεταξύ ενηλίκων. Τα βίντεο δεν δίνουν μεγάλη έμφαση στο πρόβλημα αλλά στις λύσεις, απεικονίζοντας την ακεραιότητα, το θάρρος και την υποστήριξη της δεοντολογικής συμπεριφοράς και καταδικάζοντας την αδικία τόσο από το άτομο όσο και από την κοινότητα. Τα βίντεο διαρκούν περίπου 8 λεπτά το καθένα.
3. Εγχειρίδια για τη χρήση του υλικού: το έργο έχει αναπτύξει εγχειρίδια για τη χρήση των βίντεο στην τάξη ως μέρος ενός προγράμματος κατά του εκφοβισμού. Επίσης, υπάρχουν έγγραφα με περισσότερες πληροφορίες για θεωρητικά και δημογραφικά ζητήματα μέσα από διεθνή έρευνα.
4. Μια σειρά διαδικτυακών σεμιναρίων για εκπαιδευτικούς: οι συνεργάτες του έργου ανέβασαν στο YouTube μια σειρά από 12 προηχογραφημένα διαδικτυακά σεμινάρια που παρέχουν στους δασκάλους, καθώς και σε άλλους επαγγελματίες, τεχνογνωσία στην αντιμετώπιση της βίας στα σχολεία.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Γνωστικός τομέας: Γνώση και κριτική ικανότητα

L1.3 Αναγνώριση των σημαδιών και των κινδύνων καταχρηστικών συμπεριφορών

L2.3 Κατανόηση δεοντολογικών και αντιδεοντολογικών συμπεριφορών

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: Κοινωνικοποίηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα

U2.4 Κατανόηση των ιδιοτήτων ενός ατόμου με ακεραιότητα

U2.2 Ικανότητα αναγνώρισης διαφορετικών τύπων βίας και εντοπισμού κατάλληλων λύσεων για την αναζήτηση βοήθειας και προστασίας

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

L2.3 Ικανότητα προστασίας του εαυτού και των άλλων από αντιδεοντολογικές συμπεριφορές.

L3.1 Αίσθηση κινήτρου για την εκδήλωση ενδιαφέροντος για τους άλλους.

U3.3 Θαρραλέα υπεράσπιση αυτού που είναι σωστό.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ / ΚΟΙΝΟ ΑΙΣΘΗΜΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΥ / ΣΕΒΑΣΜΟΣ ΣΤΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Αν και αυτό είναι ένα ωφέλιμο πρόγραμμα για την καταπολέμηση του εκφοβισμού, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την καλλιέργεια αξιών που σχετίζονται με την προσωπική ακεραιότητα (π.χ. θάρρος, δεοντολογική λήψη αποφάσεων), την αντιδεοντολογική συμπεριφορά (π.χ. παρατήρηση κακής συμπεριφοράς και μη αντίδραση) επιλέγοντας τις σχετικές δραστηριότητες. Για παράδειγμα, στο βίντεο «Ο Καραγκιόζης εκφοβίζεται», ο Καραγκιόζης υπερασπίζεται τον φίλο του Μορφόνιο, που δέχεται εκφοβισμό από τον Σταύρακα. Ο Καραγκιόζης ενεργεί ως δεοντολογικός πράκτορας εκθέτοντας τη γνώμη του με θάρρος και στέκεται ενάντια στην αδικία. Έτσι, μπορεί να απεικονιστεί ως άτομο με ακεραιότητα. Επιπλέον, αυτό το βίντεο εμφανίζει τους περαστικούς που δεν κάνουν τίποτα για να αποτρέψουν τον εκφοβισμό. Αυτή είναι μια ευκαιρία να μιλήσουμε για το πώς το «να μην κάνεις τίποτα» μπορεί να θεωρηθεί ότι «κάνεις κάτι αντιδεοντολογικό».

Το υλικό περιλαμβάνει χρήσιμες πληροφορίες για γονείς και επαγγελματίες, όπως κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους ή εκπαιδευτικούς συμβούλους.

ΠΗΓΗ: «Προστασία, ενίσχυση, συμμετοχή, εκπαίδευση, ενημέρωση, το έργο PrEPEI» ("Protecting, Enhancing, Participating, Educating, Informing, the PrEPEI project") από «ΤοΤο Χαμόγελο του Παιδιού». Για πλήρεις πληροφορίες δείτε: <https://www.prepei.eu/gr/en/home/>

Πρωτοσέλιδο

Μαθήματα: Τέχνες, Ευέλικτη ζώνη, ΤΠΕ, Γλώσσα/Γραμματισμός, Κοινωνική και πολιτική αγωγή

Απευθύνεται σε μαθητές: μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: 4 μαθήματα (180 λεπτά)

Απαραίτητα υλικά: μεγάλο δωμάτιο όπου μπορούν να συνεργαστούν οι ομάδες (π.χ. εργαστήριο), φωτογραφίες από εφημερίδες και περιοδικά που απεικονίζουν θέματα διαφθοράς, χαρτί μεγάλου μεγέθους Α3 ή χαρτί μπλοκ σεμιναρίων, πίνακας και μαρκαδόροι, στυλό και χαρτί για σημειώσεις, ψαλίδι, κόλλα για κάθε ομάδα εργασίας

Λέξεις κλειδιά: δεοντολογική λήψη αποφάσεων, ακεραιότητα, σεβασμός, διαφάνεια

Περιγραφή δραστηριότητας

Αυτή η δραστηριότητα στοχεύει στη διεύρυνση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τη χρήση των μέσων ενημέρωσης και των ισχυρών μηνυμάτων τους σε κοινωνικά θέματα. Στοχεύει επίσης στην ανάπτυξη δεξιοτήτων επικοινωνίας και συνεργασίας, καθώς και του αισθήματος δέσμευσης για κοινωνική αλλαγή. Αυτή η δραστηριότητα προέρχεται από το εγχειρίδιο «Πυξίδα-Ένα εγχειρίδιο για την εκπαίδευση των νέων στα ανθρώπινα δικαιώματα» ("Compass-A manual for human rights education with young people") (Council of Europe, 2020) και προσαρμόστηκε για τους σκοπούς της διδασκαλίας της δεοντολογικής λήψης αποφάσεων, της ακεραιότητας και της διαφάνειας στην τάξη.

Ο δάσκαλος εξηγεί ότι οι μαθητές θα προσομοιώσουν τη δουλειά των δημοσιογράφων στο πρωτοσέλιδο μιας εφημερίδας. Θα παρουσιάσει παραδείγματα πρωτοσέλιδων από διάφορες εφημερίδες και θα συζητήσει τη διάταξη, τα βασικά χαρακτηριστικά κ.λπ. Στη συνέχεια, θα δείξει τις φωτογραφίες με τις οποίες πρέπει να εργαστούν οι μαθητές. Το φωτογραφικό υλικό θα πρέπει να έχει επιλεγεί πριν από το έργο και πρέπει να απεικονίζει εικόνες διαφθοράς, κακής αθλητικής συμπεριφοράς, δωροδοκίας κ.λπ. Οι μαθητές περιηγούνται στους σταθμούς εργασίας και ρίχνουν μια ματιά στις φωτογραφίες σιωπηλά. Στη συνέχεια, η τάξη χωρίζεται σε ομάδες εργασίας, καθεμία από τις οποίες είναι μια συντακτική ομάδα που εργάζεται για διαφορετική εφημερίδα. Όλοι έχουν το ίδιο υλικό (δηλαδή, τις ίδιες φωτογραφίες) για να εργαστούν. Καθήκον τους είναι να σχεδιάσουν το αυριανό πρωτοσέλιδο χρησιμοποιώντας το φωτογραφικό υλικό και κείμενο. Οι ομάδες πρέπει να βρουν το όνομα της εφημερίδας τους. Κατά τη διάρκεια της εργασίας οι μαθητές χρησιμοποιούν διάφορα υλικά όπως ψαλίδι, κόλλα, στυλό και δημιουργούν το πρότυπο διάταξης του πρωτοσέλιδου στο χαρτί. Επίσης, συζητούν ποιες τέσσερις ειδήσεις θα εμφανιστούν στην πρώτη σελίδα και συνοδεύουν τις φωτογραφίες. Τελικά, δημιουργούν το πρωτοσέλιδο με όλα τα βασικά χαρακτηριστικά (φωτογραφίες, λεζάντες, σύντομο κείμενο και τοποθετούν την εργασία τους στους σταθμούς εργασίας για να τη διαβάσουν όλοι. Οι μαθητές περιηγούνται στους σταθμούς εργασίας για να δουν διαφορετικά πρωτοσέλιδα.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Γνωστικός τομέας: Γνώση και κριτική ικανότητα

U1.4 Αναγνώριση της σημασίας της διαφάνειας και της ακεραιότητας (σε δημόσιο ή ιδιωτικό πλαίσιο)

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: Κοινωνικοποίηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα

U3.3 Προετοιμασία για υπεράσπιση δίκαιων και αμερόληπτων καταστάσεων

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

U2.2 Δράση (εκστρατείες, διαδηλώσεις κ.λπ.) για θέματα δημόσιας ακεραιότητας.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ / ΚΟΙΝΟ ΑΙΣΘΗΜΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΥ

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Το εργαστήριο ΤΠΕ μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την έρευνα για φωτογραφικό υλικό, ωστόσο αυτό θα αύξανε τη διάρκεια της δραστηριότητας.

Αυτή είναι μια δραστηριότητα με-μεγάλες δυνατότητες προσαρμογής όσον αφορά στο θέμα, καθώς μπορεί να είναι οτιδήποτε θα ήθελε ο δάσκαλος να αναλύσουν οι μαθητές του.

Η προσαρμογή για τις μεσαίες τάξεις του δημοτικού είναι δυνατή με την απλοποίηση της γλώσσας και των βασικών χαρακτηριστικών του πρωτοσέλιδου.

ΠΗΓΗ: Με βάση την «ΠΥΞΙΔΑ-Ένα εγχειρίδιο για την εκπαίδευση των νέων στα ανθρώπινα δικαιώματα» ("COMPASS. A manual for human rights education with young people") από το Council of Europe 2020: <https://www.coe.int/en/web/compass/front-page>

Μαθήματα: Ευέλικτη ζώνη, Τέχνες (θέατρο, μουσική, φωτογραφία, κινηματογράφος), Γλώσσα/Γραμματισμός, Μελέτη περιβάλλοντος, Κοινωνική και πολιτική αγωγή, ΤΠΕ

Απευθύνεται σε μαθητές: μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: μεταβλητός, από ένα μόνο μάθημα μέχρι μερικούς μήνες

Απαραίτητα υλικά: μέσα για την προβολή μιας ταινίας, πίνακας με χαρτιά, χαρτί και στυλό

Λέξεις κλειδιά: διαφθορά, δωροδοκία, διαφάνεια, ακεραιότητα, δεοντολογική λήψη αποφάσεων

Περιγραφή δραστηριότητας

Το φαινόμενο της δημόσιας διαφθοράς, του νεποτισμού και της έλλειψης αξιοκρατίας είναι αγαπημένο θέμα για την πολιτική σάτιρα πολλών παλιών ελληνικών κωμωδιών. Η χρυσή εποχή του ελληνικού κινηματογράφου (που θεωρείται περίπου η δεκαετία του '60) έχει δημιουργήσει πολλές ταινίες που επικεντρώνονται στον «Νεοέλληνα» χαρακτήρα που ασπάζεται τη δωροδοκία, τις συμφωνίες κάτω από το τραπέζι, τις απάτες και τις πονηρές μεθόδους για να ανέβει στην κοινωνική σκάλα ή μόνο για να επιβιώσει.

Μπορεί κανείς να βρει δημοφιλείς, πολυάριθμες παλιές ελληνικές κωμωδίες για τη δημόσια διαφθορά μέσα από διαδικτυακή έρευνα αρχείων ενώ είναι αρκετές για την παραγωγή έργων τέχνης ή άλλων εκπαιδευτικών έργων. Ο δάσκαλος μπορεί να δημιουργήσει μια λίστα τέτοιων ταινιών, ανάλογα με την επίκεντρο ή άλλες καλλιτεχνικές διαστάσεις που θέλει να διερευνήσει (μουσική, θεατρικοί διάλογοι, φωτογραφία). Εμβληματικές ταινίες που σχετίζονται με τη διαφθορά και την προσωπική ακεραιότητα είναι «Ένας ήρωας με παντούφλες» (1958), «Ζητείται ψεύτης» (1961), «Φωνάζει ο κλέφτης» (1965), «Υπάρχει και φιλότιμο» (1965). Η ταινία «Υπάρχει και φιλότιμο» (1965), για παράδειγμα, σατιρίζει έναν ματαιόδοξο αλλά αφελή πολιτικό, τον οποίο εκμεταλλεύονται διεφθαρμένοι κόλακες συγκεντρώνοντας πλούτο εις βάρος του δημόσιου οφέλους. Μια άλλη ταινία που επικεντρώνεται στη διεφθαρμένη συμπεριφορά ή στα αντιδεοντολογικά μέσα επιχειρηματικής δραστηριότητας είναι η ταινία «Ζητείται Ψεύτης», (1961), που σατιρίζει τον τρόπο με τον οποίο το ψέμα ή η απάτη θεωρούνται αξίες και προσόντα σε μια διεφθαρμένη κοινωνία.

Η παραγωγή αυτών των ταινιών πραγματοποιήθηκε από δύο εταιρείες παραγωγής: Φίνος Φιλμ (<http://finosfilm.com/>) και Καραγιάννης-Καρατζόπουλος (<https://www.karagiannis-karatzopoulos.com/>). Στις επίσημες ιστοσελίδες τους μπορεί κανείς να βρει σημαντικές πληροφορίες για τις ταινίες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως πρώτη ύλη για εκπαιδευτικά έργα (αποσπάσματα, περιλήψεις πλοκών, λίστα πρωταγωνιστών, μουσικοσυνθέτες και φωτογραφικό υλικό). Όταν η πλήρης ταινία δεν διατίθεται ελεύθερα, μπορεί κανείς να προσεγγίσει τη δημόσια τηλεόραση (ΕΡΤ) ή τις παραγωγές της «Φίνος Φιλμ» και να ζητήσει

δυνατότητα πρόσβασης στην ταινία για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Εναλλακτικά, ο δάσκαλος μπορεί να δείξει αποσπάσματα ταινιών που βρίσκονται στο «YouTube» με μια απλή αναζήτηση με λέξεις κλειδιά όπως ο τίτλος της ταινίας ή διάσημες ατάκες της ταινίας (π.χ. «Τηλέφωνο επί Μαυρογιαλούρου», «Φάγανε, φάγανε, φάγανε» «Γκρουέζας», κ.λπ.)

Οι ιδέες έργων που αναλύουν το θέμα της διαφθοράς και τη λήψη δεοντολογικών αποφάσεων χρησιμοποιώντας παλιές ελληνικές ταινίες ως υλικό, είναι οι ακόλουθες:

- Αφού παρακολουθήσουν την ταινία ή το απόσπασμα της ταινίας, οι μαθητές, στο εργαστήριο ΤΠΕ, ερευνούν τους ιστότοπους των παραγωγών ταινιών «Φίνος Φίλμ» ή «Καραγιάννης-Καρατζόπουλος» όπου υπάρχει φωτογραφικό υλικό, αφίσες της ταινίας, κριτικοί, μουσική και άλλα.
- Οι μαθητές μπορούν να μελετήσουν με αφορμή τις ταινίες, έργα διάσημων μουσικών (π.χ. ο Μίμης Πλέσσας δημιούργησε τη μουσική στην ταινία «Θέμα συνειδήσεως»).
- Κάθε ομάδα μπορεί να δημιουργήσει φωτογραφικά άλμπουμ για κάθε ταινία, αποσπάσματα κάτω από φωτογραφίες και παρουσιάσεις ppt, παρουσιάζοντας το έργο της σε όλη την τάξη.
- Πολλές από τις ταινίες βασίστηκαν σε θεατρικά έργα. Για παράδειγμα, οι ταινίες «Φωνάζει ο κλέφτης» και «Ζητείται ψεύτης» βασίστηκαν στα θεατρικά έργα του Δημήτρη Ψαθά. Επομένως, μπορεί κανείς να βρει τα βιβλία στη βιβλιοθήκη και να μελετηθούν ως λογοτεχνικά κείμενα.
- Το έργο «Φωνάζει ο κλέφτης» (*Φωνάζει ο κλέφτης του Δημήτρη Ψαθά*, 2017) μπορεί κανείς να το ακούσει διαδικτυακά («ραδιοφωνικό θέατρο»). Οι μαθητές μπορούν να παράγουν τις δικές τους θεατρικές παραγωγές στο τέλος της σχολικής χρονιάς.

Με την ευκαιρία της παραπάνω εξερεύνησης της ταινίας, μπορούν να συζητηθούν τα εξής θέματα:

- Ποιοι είναι οι συνήθεις λόγοι που τα δημόσια πρόσωπα καταφεύγουν στη διαφθορά;
- Συνήθως ένα άτομο εμπλέκεται σε μια διεφθαρμένη δραστηριότητα ή χρειάζονται περισσότερα;
- Τι χρειάζεται για την καταπολέμηση της διαφθοράς; Μπορείτε να περιγράψετε τους χαρακτήρες που αντιστέκονται στη διαφθορά; Ποιες είναι οι αρετές τους;
- Ποιες είναι οι ιδιότητες των διεφθαρμένων ανθρώπων; Μπορείτε να περιγράψετε διεφθαρμένους χαρακτήρες από τις ταινίες που έχετε παρακολουθήσει; Είχαν συνεργούς;

Μαθησιακά αποτελέσματα

Γνωστικός τομέας: Γνώση και κριτική ικανότητα

U1.4 Αναγνώριση της σημασίας της διαφάνειας και της ακεραιότητας (σε δημόσιο ή ιδιωτικό πλαίσιο)

U2.3 Δυνατότητα αναγνώρισης διάφορων ειδών διεφθαρμένων συμπεριφορών (σε δημόσιο ή ιδιωτικό πλαίσιο)

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: Κοινωνικοποίηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα

U2.1 Αίσθημα εκτίμησης για τις κοινές αξίες που συνδέουν τις ισχυρές κοινότητες

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

U2.1 Ικανότητα αναγνώρισης δεοντολογικών διλημμάτων και χρήσης ηθικής πυξίδας στην καθημερινή ζωή

U2.2 Έκφραση προσωπικών απόψεων σχετικά με την αμεροληψία και με ζητήματα παγκόσμιας κλίμακας για το ΚΔ και την ΚΝ.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Αλληλεγγύη / κοινό αίσθημα ανθρωπισμού

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Οι δάσκαλοι μπορεί να ενθαρρύνουν τους μαθητές να συζητήσουν στο σπίτι με τους γονείς και τους παππούδες τους, που είναι σίγουρα εξοικειωμένοι με αυτές τις ταινίες, σχετικά με τα βασικά μηνύματα-κλειδιά και τα θέματα που θίγουν, αφού τα παρακολουθήσουν μαζί.

Οι ταινίες, καθώς και οι ιδέες έργων και το θεατρικό παιχνίδι είναι περισσότερο κατάλληλες για τους μεγαλύτερους μαθητές του δημοτικού (ΣΤ' τάξη).

ΠΗΓΗ:

1. Μπορείτε να βρείτε γενικές πληροφορίες για τις ταινίες στους ιστότοπους των εταιρειών παραγωγής ταινιών: *Finos Films*: <http://finosfilm.com/> και *Καραγιάννης Καρατζόπουλος*: <https://www.karagiannis-karatzopoulos.com/>. Υπάρχει πληθώρα ακατέργαστων πόρων από πολλά αποσπάσματα ταινιών που μπορείτε να βρείτε *YouTube* χρησιμοποιώντας τον τίτλο της ταινίας.
2. Βιβλία θεατρικής κωμωδίας: «Ζητείται ψεύτης»(Ψαθάς, 2013a) και «Φωνάζει ο κλέφτης» (Ψαθάς, 2013b) του Δημήτρη Ψαθά. Μπορείτε να βρείτε ορισμένες αφηγήσεις του θεατρικού έργου «Φωνάζει ο κλέφτης»(Φωνάζει ο κλέφτης του Δημήτρη Ψαθά, 2017) » με τη μορφή «ραδιοφωνικού θεάτρου» στο *YouTube* με αναζήτηση λέξεων-κλειδιών.

Μηχανή του χρόνου: Διαφθορά και διαφάνεια στην αρχαία Ελλάδα

Μαθήματα: Ευέλικτη ζώνη, Ιστορία, ΤΠΕ, Γλώσσα/Γραμματισμός, Μαθηματικά, Φυσική αγωγή

Απευθύνεται σε μαθητές: μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: Τουλάχιστον 2-4 μαθήματα ή αρκετές εβδομάδες εάν πρόκειται να χτιστεί ένα έργο πάνω στο υλικό

Απαραίτητα υλικά: υπολογιστής, χαρτί και στυλό

Λέξεις κλειδιά: διαφθορά, διαφάνεια, δωροδοκία, σεβασμός, ακεραιότητα, δεοντολογική λήψη αποφάσεων, ευ αγωνίζεσθαι

Περιγραφή δραστηριότητας

Πρόκειται για μια ιδέα ενός έργου βασισμένη στο υλικό που παρουσιάστηκε στην τηλεοπτική εκπομπή «Η μηχανή του χρόνου», τηλεοπτικό πρόγραμμα και διαδικτυακή παραγωγή από βραβευμένη ομάδα δημοσιογράφων. Η ανεξάρτητη σειρά επεισοδίων «Η μηχανή του χρόνου» προβάλλεται εδώ και χρόνια στη δημόσια τηλεόραση της ΕΡΤ και τα αρχεία είναι ελεύθερα προσβάσιμα μέσω του ERTFLIX.GR. Επίσης, ο αντίστοιχος ιστότοπος (www.mixanitouxronou.gr) μπορεί να συμπληρώσει το βίντεο με πληροφορίες κειμένου. Προτείνονται δύο ιδέες:

A) Υπάρχουν δύο επεισόδια με τίτλο «Η ιστορία των Ολυμπιακών Αγώνων στην αρχαιότητα», Μέρος Α και Β. Ο δάσκαλος μπορεί να έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο και να παρουσιάσει τα επεισόδια κατά τη διάρκεια του μαθήματος Φυσικής αγωγής ή Ιστορίας. Το πιο σχετικό απόσπασμα για το θέμα της διαφθοράς βρίσκεται στο Μέρος Β (από το 23:40 λεπτό και μετά) το οποίο, μεταξύ άλλων πληροφοριών για τους Αγώνες, παρουσιάζει την «αόρατη πλευρά των Αγώνων», αυτή της διαφθοράς. Περιγράφει τις τιμές και τα κέρδη των νικητών αλλά και τις ποινές για όσους παραβίασαν τους κανόνες των αγώνων και δεν έπαιξαν δίκαια. Επίσης, αναφέρεται το πρώτο καταγεγραμμένο περιστατικό δωροδοκίας στην ιστορία, στημένα παιχνίδια, εμπορευματοποίηση των παιχνιδιών και παράνομες απόπειρες πολιτογράφησης. Τα επεισόδια του βίντεο μπορούν να συμπληρώσουν τα γραπτά ιστορικά στοιχεία που βρίσκονται στον ιστότοπο «Η μηχανή του χρόνου». Ο δάσκαλος μπορεί να προβάλει το απόσπασμα και να χρησιμοποιήσει τις ακόλουθες ερωτήσεις για να ξεκινήσει συζήτηση:

1. Ποιες πράξεις διαφθοράς και από ποιον έγιναν, προσέξατε;
2. Ποιες ήταν οι ποινές για διαφθορά στους Ολυμπιακούς Αγώνες;
3. Κατά τη γνώμη σας, γιατί οι αθλητές εμφάνισαν αντιδεοντολογική συμπεριφορά; Ποιοι ήταν οι λόγοι που άλλοι δεν ήθελαν (π.χ. οι Σπαρτιάτες);

4. Τι σημαίνει το ευ αγωνίζεσθαι γενικά και στο πλαίσιο των Ολυμπιακών Αγώνων;
5. Με ποιους τρόπους οι πρακτικές των Ολυμπιακών Αγώνων σας θυμίζουν τις σημερινές πρακτικές στον κόσμο του αθλητισμού; Μπορείτε να σκεφτείτε παραδείγματα στο ποδόσφαιρο, το μπάσκετ ή άλλα αθλήματα;

Β) Σε παρόμοιο πνεύμα, παρουσιάζεται το επεισόδιο με θέμα «Η ιστορία των φόρων» στην αρχαία Ελλάδα. Με αφορμή την ανάλυση του φορολογικού συστήματος, το βίντεο (από το 0:00 έως το λεπτό 4:35) παρουσιάζει περιστατικά έλλειψης διαφάνειας, σπατάλης δημοσίου χρήματος και προσπάθειες εφαρμογής μέτρων διαφάνειας στις δημόσιες δαπάνες (δηλαδή «Η στήλη της εξηκοστής», ως παράδειγμα δημόσιας λογοδοσίας).

Τα παραπάνω μπορεί να είναι μεμονωμένα έργα ή να είναι κοινά έργα για τη δημόσια ζωή στην αρχαία Ελλάδα. Οι ομάδες των μαθητών μπορούν να αφοσιωθούν στην έρευνα μιας συγκεκριμένης πτυχής, όπως η φορολογία και η διαφάνεια ή ο αθλητισμός και το ευ αγωνίζεσθαι, με διαφορετικά παραδοτέα περιεχομένου, όπως συζητήσεις όλης της τάξης, διαλόγους, ερευνητικές εκθέσεις, παρουσιάσεις ppt κ.λπ.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Γνωστικός τομέας: Γνώση και κριτική ικανότητα

U1.4 Αναγνώριση της σημασίας της διαφάνειας και της ακεραιότητας (σε δημόσιο ή ιδιωτικό πλαίσιο)

U2.3 Δυνατότητα αναγνώρισης διάφορων ειδών διεφθαρμένων συμπεριφορών (σε δημόσιο ή ιδιωτικό πλαίσιο)

U2.4 Κατανόηση των ιδιοτήτων ενός ατόμου με ακεραιότητα και ηθική

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: Κοινωνικοποίηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα

U1.2 Ανθεκτικότητα απέναντι σε αρνητικές επιρροές

U3.4 Αναμονή από την κοινότητα να τηρεί τους ίδιους κανόνες και τις ίδιες αξίες που έχουν συμφωνηθεί από όλους.

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

U2.4 Υποστήριξη του ευ αγωνίζεσθαι ακόμα κι αν δεν υπάρχει εμφανές κέρδος.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ / ΚΟΙΝΟ ΑΙΣΘΗΜΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΥ

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Τα βίντεο σχετίζονται ιδιαίτερα με τα μαθήματα Ιστορίας της Δ' τάξης, καθώς η ιστορία επικεντρώνεται στην αρχαία Ελλάδα.

ΠΗΓΗ:

A) Μπορείτε να βρείτε υλικό για τη διαφθορά στους Ολυμπιακούς Αγώνες στο (Η μηχανή του χρόνου, 2020-α) βίντεο «Η ιστορία των Ολυμπιακών Αγώνων - Μέρος Β» (διάρκεια 58 λεπτά, το σχετικό απόσπασμα ξεκινά από το λεπτό 23:40):

<https://www.ertflix.gr/ert1/mixani-tou-xronou/07avg2016-i-michani-tou-chronou-i-istoria-ton-olimpiakon-agonon-stin-archeotita-v-meros/>

Με την ιστοσελίδα, μπορούν να συνδυαστούν τα εξής:

<https://www.mixanitouxronou.gr/dorodokia-ke-stimeni-agonis-stous-olimpiakous-agonis-tis-archeas-elladas-i-pigmachi-pou-sinennoithikan-gia-to-apotelesma-ke-i-paterades-pou-kanonisan-to-apotelesma-tou-agona-ton-gion-tous/>

B) Υλικό για τη διαφθορά και τη φορολογία θα βρείτε στο (Η μηχανή του χρόνου, 2020-b) βίντεο «Η ιστορία των φόρων» (διάρκεια 52:39, το σχετικό απόσπασμα ξεκινά από 0:00 έως 4:35): <https://www.ertflix.gr/ert1/mixani-tou-xronou/30ion2017-i-michani-tou-chronou/>

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΑ

Αυτή η ενότητα παρέχει μια επισκόπηση της λογοτεχνίας που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη διδασκαλία εννοιών και αξιών που σχετίζονται με τη διαφάνεια, την ακεραιότητα, τη λογοδοσία και την ΚΝ. Για τους νεότερους μαθητές, η χρήση ιστοριών είναι συχνά πιο ελκυστική και σχετική με τις εμπειρίες τους από τα αφηρημένα και θεωρητικά μαθήματα. Επικεντρώνονται σε προσωπικές αξίες όπως η ενσυναίσθηση, η φροντίδα, ο σεβασμός, η ανεκτικότητα, η ηθική και η υπευθυνότητα. Για τους μαθητές των μεγαλύτερων τάξεων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, μπορεί κανείς να αρχίσει να επεκτείνει το πλαίσιο αναφοράς πέρα από την άμεση εμπειρία τους και να μιλήσει πιο συγκεκριμένα για δεοντολογικές αποφάσεις, προσωπική και δημόσια ακεραιότητα, διαφθορά και διαφάνεια στην κοινωνία. Μέσω ιστοριών, που είτε διαβάζονται δυνατά σε μικρά παιδιά είτε καθοδηγούνται στην ανάγνωση σε μεγαλύτερους μαθητές, οι δάσκαλοι μπορούν να ενσωματώσουν θέματα που σχετίζονται με το ΚΔ στην απαιτούμενη γλώσσα, τις Τέχνες ή άλλα σχολικά μαθήματα.

Ενώ πολλοί από άλλους διδακτικούς πόρους σε αυτό το εγχειρίδιο περιλαμβάνουν ιστορίες, σε κάποιο βαθμό, οι περισσότεροι γράφτηκαν ειδικά για το μάθημα, παρά ως ποιοτική λογοτεχνία ή γνωστές παραδοσιακές ιστορίες αυτές καθαυτές. Η διδασκαλία των αξιών (όπως η ενσυναίσθηση, η φροντίδα, ο σεβασμός, η ανεκτικότητα και άλλες βασικές αξίες σε μια ΚΝ) απαιτεί την προσέγγιση της καρδιάς των μαθητών καθώς και του μυαλού τους, μια εργασία όπου η αφήγηση είναι κατάλληλη (Benavot et al., 2018).

Ο πρώτος διδακτικός πόρος σε αυτήν την ενότητα παρέχει καθοδήγηση στους δασκάλους σχετικά με το πώς να χρησιμοποιούν τη λογοτεχνία και τις ιστορίες για να διδάξουν αξίες στους μαθητές. Οι υπόλοιποι διδακτικοί πόροι είναι παραδείγματα συγκεκριμένων ιστοριών που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι δάσκαλοι, με ερωτήσεις για συζήτηση που παρέχονται για να δώσουν έμφαση σε έννοιες που σχετίζονται με το ΚΔ, την προσωπική και δημόσια ακεραιότητα. Ο δάσκαλος μπορεί να χρησιμοποιήσει τις ερωτήσεις για συζήτηση με όποιο μέσο είναι καταλληλότερο για τις δεξιότητες που αναπτύσσουν στους μαθητές. Για παράδειγμα, πλήρως ομαδική συζήτηση, ανταλλαγή απόψεων σε ζευγάρια, συνομιλίες μικρών ομάδων, διάλογος ή γραπτή απάντηση.

Οι δάσκαλοι θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν αυτήν την ενότητα για ιδέες και, στη συνέχεια, να επιλέξουν ιστορίες και βιβλία σχετικά με το εκπαιδευτικό τους πλαίσιο για να τα χρησιμοποιήσουν μαζί με τους μαθητές τους.

Μαθήματα: Τέχνες, Ευέλικτη ζώνη, Γλώσσα/Γραμματισμός

Απευθύνεται σε μαθητές: μικρότερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: 30 έως 45 λεπτά (ανάλογα με την επιλεγμένη ιστορία)

Απαραίτητα υλικά: Ιστορία (προφορική ή γραπτή)

Λέξεις κλειδιά: συνεργασία, ισότητα, ενσωμάτωση

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Ο σκοπός αυτής της διδακτικής πηγής από τη Mary Renck Jalongo (2019) είναι να παρέχει στους δασκάλους συμβουλές για το πώς να βοηθήσουν αποτελεσματικά τους μαθητές ώστε να αφομοιώσουν τα μαθήματα σχετικά με τις αξίες καθώς ακούνε ιστορίες ή διαβάζουν εικονογραφημένα βιβλία.

Ο διδακτικός πόρος παρέχει ένα σύνολο βασικών προτάσεων αρχικά για την επιλογή μιας ιστορίας και έπειτα για την παρακολούθηση μιας διαδικασίας πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την ανάγνωσή της:

Καθορίστε έναν σκοπό για την ανάγνωση, έτσι ώστε οι μαθητές να είναι προετοιμασμένοι εκ των προτέρων να εστιάσουν στα βασικά σημεία που έχετε εντοπίσει.

Κάντε παύση ενώ διαβάζετε συγκεκριμένα μέρη της ιστορίας που αναδεικνύουν την αξία που θέλετε να προσέξουν οι μαθητές. Αναρωτηθείτε δυνατά – κάντε ερωτήσεις σχετικά με αυτό που διαβάζετε και γιατί οι χαρακτήρες μπορεί να αισθάνονται ή να συμπεριφέρονται με αυτόν τον τρόπο.

Μετά την ανάγνωση, καθοδηγήστε σκόπιμα τη συζήτηση, αρχικά βοηθώντας τους μαθητές να ταυτιστούν με τους χαρακτήρες, έπειτα να εκφράσουν τα συναισθήματά τους για την ιστορία και τέλος να εξετάσουν τις απόψεις τους.

Δώστε σε κάθε παιδί την ευκαιρία να σχολιάσει.

Ο διδακτικός πόρος παρέχει επίσης συμβουλές για το πώς να ρυθμίσετε το περιβάλλον της τάξης, έτσι ώστε να περιλαμβάνει ευκαιρίες αφήγησης καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας και σε ολόκληρο τον χώρο.

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: Κοινωνικοποίηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα

L1.1 Ανάπτυξη θετικών σχέσεων με τους άλλους

L1.2 Επίγνωση του τρόπου με τον οποίο τα συναισθήματα και οι συμπεριφορές μας επηρεάζουν τους άλλους (τόσο θετικά όσο και αρνητικά)

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Σεβασμός στη διαφορετικότητα / κοινό αίσθημα ανθρωπισμού / αλληλεγγύη

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Αυτή η πηγή παρέχει σε Έλληνες εκπαιδευτικούς μικρότερων τάξεων του δημοτικού ιδέες για το πώς να ενισχύσουν στους μαθητές την κατανόηση και την απόλαυση των βιβλίων (φιλιαναγνωσία). Η διαδικασία μπορεί να είναι ένας εξαιρετικός οδηγός για εκπαιδευτικούς που θέλουν να δημιουργήσουν μια «Λέσχη Ανάγνωσης» ή «Λέσχη Φιλιαναγνωσίας» και μπορεί να διδαχθεί σε μαθητές μεγαλύτερων τάξεων του δημοτικού.

Ο Έλληνας δάσκαλος μπορεί να αξιοποιήσει στο έπακρο τις συμβουλές για το πώς να διαβάζει βιβλία και να διεξάγει συζητήσεις σχετικά με αυτές τις αναγνώσεις. Η αγγλική παιδική λογοτεχνία παρέχει μια λίστα με βιβλία παραμυθιών που διδάσκουν μαθήματα ζωής. Ωστόσο, οι συμβουλές μπορούν να εφαρμοστούν σε ελληνικά βιβλία, μερικά από τα οποία προτείνονται σε αυτόν τον οδηγό, εστιάζοντας στην ηθική και την ακεραιότητα.

Ο δάσκαλος μπορεί να χρησιμοποιήσει τις συμβουλές για την ανάγνωση ιστοριών ώστε να ξεκινήσει την αναπαράσταση του βιβλίου (θέατρο) ή άλλων καλλιτεχνικών δημιουργιών (ζωγραφική, δημιουργική γραφή, ποίηση κ.λπ.).

Επίσης, οι μαθητές που διαβάζουν δυνατά σε ζευγάρια ή μικρές ομάδες με παιχνίδι ρόλων (κάθε μαθητής αντιπροσωπεύει έναν χαρακτήρα) είναι μια εξαιρετική άσκηση για μαθητές με συγκεκριμένες μαθησιακές δυσκολίες στην ανάγνωση.

Πηγή: Με βάση: Jalongo, M.R. 2019. *Stories that Teach Life Lessons. Early Childhood Today*. Scholastic (Jalongo, 2004). Μπορείτε να βρείτε πλήρεις πληροφορίες για αυτόν τον πόρο στη διεύθυνση: <https://www.scholastic.com/teachers/articles/teaching-content/stories-teach-life-lessons/>

Ο Περπατούλης στον πλανήτη των Ζουμ

Μαθήματα: Τέχνες, Μελέτη του περιβάλλοντος, Ευέλικτη ζώνη, Γλώσσα/Γραμματισμός, Θρησκευτικά

Απευθύνεται σε μαθητές: μικρότερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: δύο διδακτικές ώρες

Απαραίτητα υλικά: βιβλίο, χώρος για αναπαράσταση

Λέξεις κλειδιά: ακεραιότητα, σεβασμός, συμμετοχικότητα, αποδοχή, διαφορά

Περιγραφή δραστηριότητας

Αυτή η ιστορία, ενός Έλληνα συγγραφέα (2020), είναι ένα από τα 5 βιβλία που συνοδεύουν έναν οδηγό εκπαιδευτικών που αναπτύχθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ). Ο σκοπός του οδηγού είναι να αυξήσει την ευαισθητοποίηση σε θέματα διαφορετικότητας, αναπηρίας και στο τέλος πολιτισμού χωρίς αποκλεισμούς. Οι ιστορίες αφορούν διαφορετικές προκλήσεις της ζωής: πολλαπλή αισθητηριακή αναπηρία («Έλεν Κέλερ, Ταξίδι στο φως»), ασθένειες απειλητικές για τη ζωή («Η Βελόνα της Χαράς»), πρόσφυγας και μετανάστευση («Λιζέτ, η πολική αρκούδα») και κοινωνικές δυσκολίες και αυτισμός («Το Δάσος»). Ο οδηγός είναι περιεκτικός και περιλαμβάνει θεωρητική κάλυψη και πρακτικές δραστηριότητες, που δεν απευθύνονται μόνο σε μαθητές, αλλά και σε εκπαιδευτικούς και γονείς/κοινότητα.

Η συγκεκριμένη ιστορία αναλύει τη δυσκολία της σωματικής αναπηρίας μέσω της αναγνώρισης: Ο Περπατούλης, ένα αγόρι με δύο πόδια, γεννιέται στον Πλανήτη του Ζουμ, όπου όλοι οι κάτοικοι έχουν ρόδες και κυκλοφορούν σε γρήγορες, εναέριες ράγες. Όλοι είναι συγκλονισμένοι από αυτή τη διαφορά, συμπεριλαμβανομένων των γονιών του. Στην αρχή, οι γονείς του τον πηγαίνουν σε γιατρούς και προσπαθούν να τον θεραπεύσουν για να μοιάζει περισσότερο με τους Ζουμανθρώπους. Ο Περπατούλης επίσης θέλει να μοιάζει με όλους τους άλλους. Όμως οι άνθρωποι και τα παιδιά τον δυσκολεύουν, καθώς τον αποκλείουν από την κοινότητα με τον να τον λυπούνται, να τον αποφεύγουν ή ακόμη και να τον εκφοβίζουν. Η ιστορία μας ταξιδεύει μέσα από ένα συνονθύλευμα συναισθημάτων που περνά ο Περπατούλης και η οικογένειά του παράλληλα με τη μεταμόρφωση της κοινότητας που αλλάζει εντελώς στάσεις μέσω της ενσυναίσθησης.

Ο οδηγός προσφέρει μια ποικιλία από δραστηριότητες και ιδέες προσαρμογής. Μια τέτοια προσαρμογή είναι μια ιδιαίτερη μέθοδος για το δράμα που ονομάζεται «Θέατρο των καταπιεσμένων» που δίνει τη δυνατότητα στον θεατή να γίνει «θεατής-ηθοποιός» και έτσι να συμπάσχει με τους καταπιεσμένους, δίνοντας ακόμη λύσεις στα προβλήματα του πρωταγωνιστή. Η μέθοδος που περιγράφεται στον οδηγό και χρησιμοποιεί την ιστορία του Περπατούλη έχει 6 φάσεις:

1^η φάση: «Εισαγωγή στις "παγωμένες εικόνες"»: Ο δάσκαλος διαβάζει την ιστορία και καλεί τους μαθητές να κινηθούν στην αίθουσα με το ρυθμό ενός τυμπάνου. Όταν σταματήσει το τύμπανο, θα πρέπει να παγώσουν σε όποια στάση θέλουν. Αυτό ονομάζεται «παγωμένη εικόνα» και εξασκούνται με μια σειρά παγωμένων εικόνων. Αφού κατανοήσουν τη δραστηριότητα, οι μαθητές καλούνται να δημιουργήσουν παγωμένες εικόνες εμπνευσμένες από το βιβλίο.

2^η φάση: «Σκηνές από την ιστορία»: Ο δάσκαλος διαβάζει τέσσερα συγκεκριμένα επεισόδια από την ιστορία και καλεί τους μαθητές να δημιουργήσουν «παγωμένες εικόνες» από αυτές τις προτροπές.

3^η φάση: «Όλοι μαζί νιώθουμε...»: Ο δάσκαλος ζητά από τους μαθητές να αναπαραστήσουν τα συναισθήματα των Ζουμανθρώπων προς τον Περπατούλη. Κάνει ερωτήσεις όπως «Με ποιον τρόπο θα εκφράσουν τη λύπηση ή τον οίκτο για τον Περπατούλη;» ή «Με ποιον τρόπο θα μιλάνε κοροϊδευτικά ή θα κοροϊδεύουν τον Περπατούλη;» κ.λπ. Στη συνέχεια ο δάσκαλος θα ζητήσει την αναπαράσταση του Περπατούλη όταν οι Ζουμάνθρωποι τον κοροϊδεύουν, τον λυπούνται ή τον φοβούνται.

4^η φάση: «Η δημιουργία παγωμένων εικόνων»: Ο δάσκαλος δημιουργεί ομάδες μαθητών και παρουσιάζονται με επεισόδια από το βιβλίο. Κάθε ομάδα συζητά τον ρόλο του κάθε μέλους (ποιος θα παγώσει τον Περπατούλη, ποιος θα παγώσει τους γονείς κ.λπ.). Όλες οι ομάδες προχωρούν στη δημιουργία όλων των παγωμένων εικόνων. Ο δάσκαλος περνάει γύρω από τις ομάδες και βοηθά τους μαθητές με ιδέες.

5^η φάση: «Η παρουσίαση των παγωμένων εικόνων»: Κάθε ομάδα είναι έτοιμη να παρουσιάσει την εικόνα της. Κατά τη διάρκεια της παρουσίασης ο δάσκαλος ακουμπάει κάθε μαθητή και για μια στιγμή ζωντανεύει και μπορεί να εξηγήσει πώς αισθάνεται/σκέφτεται ο ρόλος του κ.λπ. Μιλάει εκ μέρους του χαρακτήρα που αναπαριστά.

6^η φάση: «Ζωντάνεμα των παγωμένων εικόνων»: Οι ομάδες καλούνται τώρα να ξανασκεφτούν τις παγωμένες εικόνες τους και να τις μεταμορφώσουν σε μια επιθυμητή ή ιδανική σκηνή για κάθε κακή ή ανεπιθύμητη σκηνή. Έτσι, σκηνές χλευασμού ή οίκτου, μπορεί να μετατραπούν σε σκηνές ενσωμάτωσης και αποδοχής.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: Κοινωνικοποίηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα

L1.1 Ανάπτυξη θετικών σχέσεων με τους άλλους

L1.2. Επίγνωση του τρόπου με τον οποίο τα συναισθήματα και οι συμπεριφορές μας επηρεάζουν τους άλλους

L2.1 Εκτίμηση και σεβασμός της διαφορετικότητας.

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

L2.2 Πραγματοποίηση ενεργειών βάσει δεοντολογικής λήψης αποφάσεων

L3.1 Αίσθηση κινήτρου για την εκδήλωση ενδιαφέροντος για τους άλλους

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Αλληλεγγύη / κοινό αίσθημα ανθρωπισμού / σεβασμός στη διαφορετικότητα

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Σκεφτείτε το ενδεχόμενο να προσκαλέσετε τη συγγραφέα της ιστορίας στο σχολείο σας για μια συνεδρία ερωτήσεων και απαντήσεων με την ίδια ή με οποιονδήποτε από τους συντάκτες του οδηγού δασκάλου για μια εκπαιδευτική συνεδρία δασκάλων σχετικά με τη χρήση των παραμυθιών ως μέσου για δραστηριότητες ευαισθητοποίησης.

Χρησιμοποιήστε τη μέθοδο «Παγωμένη εικόνα» με άλλα βιβλία.

ΠΗΓΗ: Το σετ των 5 βιβλίων (συμπεριλαμβανομένου του βιβλίου «Ο Περπατούλης στον Πλανήτη του Ζουμ») και ο οδηγός δασκάλων βρίσκονται στο αποθετήριο «Prosvasimo» του ΙΕΠ και η λήψη τους παρέχεται δωρεάν: <http://prosvasimo.iep.edu.gr/el/odhgos-ekpaideutikou-gia-thn-euaisthitopoihsh-se-themata-apodoxhs-ths-anaphrias-kai-ths-diaforetikothtas-kai-thn-anapyksh-entaksiakhs-koultouras-sto-sxoleio>

Ο κήπος με τις 11 γάτες

Μαθήματα: Τέχνες (θέατρο, μουσική), Μελέτη περιβάλλοντος, Ευέλικτη ζώνη, Γλώσσα/Γραμματισμός

Απευθύνεται σε μαθητές: μικρότερες τάξεις δημοτικού, μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: μεταβλητός

Απαραίτητα υλικά: βιβλίο, βίντεο (YouTube), σενάριο

Λέξεις κλειδιά: ακεραιότητα, θάρρος, δεοντολογική λήψη αποφάσεων, υπευθυνότητα

Περιγραφή δραστηριότητας

Ένα βιβλίο του Ιταλού ψυχολόγου Luciano Morati (1994) έχει μετατραπεί σε ένα ισχυρό εκπαιδευτικό εργαλείο από το Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ). Αρχικά χρησιμοποιήθηκε για την καταπολέμηση των ναρκωτικών και άλλων εθισμών, εξελίχθηκε σε ένα βιβλίο πολλών εργασιών για την προώθηση της ψυχικής και ηθικής υγείας καθώς και της προσωπικής ενδυνάμωσης, που αποδέχεται ταυτόχρονα την ανθρώπινη αδυναμία με ευαίσθητο τρόπο. Το βιβλίο αναγνωρίζει φόβους και αδυναμίες (π.χ. εκφοβισμός) προτείνοντας την υποστήριξη της κοινότητας, προάγει την εσωτερική δύναμη, τον σεβασμό και την

ακεραιότητα, τονίζει τη σημασία των προτύπων σε αντίθεση με τους διεφθαρμένους χαρακτήρες και εμπυχώνει τα παιδιά να είναι ανοιχτά σε όλους και συμπονετικά με τους άλλους. Εκτός από όλα τα παραπάνω, το βιβλίο ήταν ένα εξαιρετικό εργαλείο για αναπαράσταση λόγω του εκπληκτικού φάσματος των χαρακτήρων που εμπλέκονται.

Το βιβλίο περιγράφει 11 γάτες με διαφορετικούς χαρακτήρες ξεχωριστών δυνατοτήτων και αδυναμιών, που συνυπάρχουν αρμονικά σε έναν κήπο. Μια μέρα, μια νέα γάτα έρχεται και μιλά για ένα «μυστικό φίλτρο» που μπορεί να λύσει όλες τις ανησυχίες ως εκ θαύματος. Δεν πρέπει κάποιος να μοιραστεί το μυστικό με άλλους, δημιουργώντας έτσι συνεργούς, και επιπλέον χρειάζεται να ανταλλάξει πολύτιμα αντικείμενα για να το χρησιμοποιήσει. Οι φίλιες δοκιμάζονται λόγω των διλημάτων και των ψεμάτων που δημιουργούν αυτές οι άγνωστες και αντιδεοντολογικές καταστάσεις. Το ευτυχές τέλος έρχεται ως αποτέλεσμα της υποστήριξης, της αλληλεγγύης και της φροντίδας από την ομάδα των φίλων.

Ο δάσκαλος μπορεί να χρησιμοποιήσει τους χαρακτήρες του βιβλίου για να:

- επισημάνει τη δεοντολογική και αντιδεοντολογική συμπεριφορά, όπως το ψέμα, την απάτη και την ανταλλαγή πολύτιμων πραγμάτων σε αντάλλαγμα επιβλαβών.
- επισημάνει ότι η αλληλεγγύη, το πνεύμα συμμετοχικότητας καθώς και η προσωπική και ομαδική ακεραιότητα, έκαναν τους πρωταγωνιστές ευτυχισμένους.

Χρήσιμες ερωτήσεις μπορεί να είναι οι εξής:

- Τι είναι ένα μυστικό; Υπάρχει καλό και κακό μυστικό;
- Μπορείτε να πείτε «όχι» σε κάτι που σας κάνει να αισθάνεστε αβέβαιοι; Αν πείτε «όχι», σας κάνει δειλό ή αδύναμο;
- Το να αποκαλύπτει κανείς κάτι κακό σε έναν φίλο τον κάνει «καρφί»; Τι θα συμβεί αν αυτό σας κάνει αντιπαθή σε μερικούς ανθρώπους;
- Η απάτη και το ψέμα είναι δίκαιες συμπεριφορές; Γιατί;

Μαθησιακά αποτελέσματα

Γνωστικός τομέας: Γνώση και κριτική ικανότητα

L1.3 Αναγνώριση των σημαδιών και των κινδύνων καταχρηστικών συμπεριφορών

U2.3 Δυνατότητα αναγνώρισης διάφορων ειδών διεφθαρμένων συμπεριφορών (σε δημόσιο ή ιδιωτικό πλαίσιο)

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: Κοινωνικοποίηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα

L1.3 Θετική αυτοεικόνα

U1.2 Ανθεκτικότητα απέναντι σε αρνητικές επιρροές

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

L2.3 Ικανότητα προστασίας του εαυτού και των άλλων από αντιδεοντολογικές συμπεριφορές

U2.1 Ικανότητα αναγνώρισης δεοντολογικών διλημάτων και χρήσης ηθικής πυξίδας στην καθημερινή ζωή

U2.4 Ικανότητα εξέτασης της προσωπικής συμπεριφοράς και αξιολόγησης των προσωπικών αξιών μέσα από τις κατάλληλες ερωτήσεις.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Αλληλεγγύη / κοινό αίσθημα ανθρωπισμού / σεβασμός στη διαφορετικότητα

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Υπάρχουν πολλές ιδέες προσαρμογής που μπορεί κανείς να εξετάσει με την ευκαιρία αυτού του βιβλίου, ιδιαίτερα στο θέμα της Τέχνης (Δράμα και Μουσική).

Οι μαθητές των μικρότερων τάξεων του δημοτικού μπορούν να αναπαραστήσουν τους διαφορετικούς χαρακτήρες και τις καταστάσεις των γατών με τη βοήθεια του δασκάλου Τεχνών ή να ακούσουν την ηχογραφημένη αφήγηση της ιστορίας, όπως η εξής: <https://www.youtube.com/watch?v=o5gvUzXAalc>

Για τους μαθητές μεγαλύτερων τάξεων του δημοτικού υπάρχει πρόταση για ένα εκπαιδευτικό σχέδιο από τη Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Γ' Αθήνας με δραστηριότητες καθώς και θεατρικό σενάριο διαθέσιμο διαδικτυακά: https://www.slideshare.net/pappa_anna/11-28507123

Μπορείτε επίσης να κατεβάσετε τον οδηγό που συνοδεύει το βιβλίο μέσω διαδικτύου: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewjz3vumw8jvAhVrxoUKHWUbdDWIQFjAAegQIARAD&url=http%3A%2F%2Fdipe-a-athin.att.sch.gr%2F2303_11gates.pdf&usg=AOvVaw1HRp7evNCvB8GFoEU1haNp

Το βιβλίο μπορεί να συνδυαστεί με τη δραστηριότητα «Καμία δικαιολογία για κατάχρηση» (σελ. 70) που αναλύει την αντιδεοντολογική χρήση κόλπων και μυστικών.

ΠΗΓΗ: Βιβλίο του Morati, L. (1994). Ο κήπος με τις 11 γάτες. ΣΧΗΜΑ & ΧΡΩΜΑ.

Τι κέρδισε ο Άλκης και... τι έχασε ο Λάκης

Μαθήματα: Τέχνες, Μελέτη περιβάλλοντος, Ευέλικτη ζώνη, Γλώσσα/Γραμματισμός, Κοινωνική και πολιτική αγωγή

Απευθύνεται σε μαθητές: μικρότερες τάξεις δημοτικού, μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: μεταβλητός, ανάλογα με την ηλικία των μαθητών και το βάθος ανάλυσης του μηνύματος

Απαραίτητα υλικά: βιβλίο, στυλό και χαρτί ή μαυροπίνακας

Λέξεις κλειδιά: ακεραιότητα, διαφάνεια, λογοδοσία, καταπολέμηση διαφθοράς, δεοντολογικές αποφάσεις, αμεροληψία, σεβασμός, δικαιοσύνη, υπευθυνότητα

Περιγραφή δραστηριότητας

Η Διεθνής Διαφάνεια - Ελλάς, σε συνεργασία με τον Μάνο Κοντολέων, διάσημο συγγραφέα παιδικών βιβλίων, εξέδωσε αυτό το βιβλίο το 2009. Σκοπός ήταν η προώθηση των εννοιών της διαφάνειας και της αξιοπρέπειας μαζί με τις σχετικές δεξιότητες συμπεριφοράς προκειμένου να παρουσιαστεί το θέμα της καταπολέμησης της διαφθοράς στα μικρά παιδιά. Η ιστορία έχει μια ενδιαφέρουσα πλοκή εκτός από μια ποικιλία δραστηριοτήτων, που περιλαμβάνει ένα επιτραπέζιο παιχνίδι.

Πρόκειται για ένα νεαρό αγόρι, τον Άλκη, που θέλει να πάει στο θέατρο για να δει μια παράσταση όπου στο τέλος δίνουν δώρα. Ελπίζει να κερδίσει μια ποδοσφαιρική μπάλα με την υπογραφή του αγαπημένου του ποδοσφαιριστή. Ωστόσο, αυτό ακριβώς θέλει και ένας συμμαθητής του. Η κατάσταση γίνεται πολύπλοκη καθώς χρησιμοποιούνται διάφορα μέσα για την επίτευξη του στόχου. Είναι όλα αποδεκτά;

Αυτό το βιβλίο βρίσκεται στο επίκεντρο της έννοιας της διαφάνειας και της ακεραιότητας. Ο δάσκαλος μπορεί να εφαρμόσει τις κατευθυντήριες γραμμές που παρέχονται στη δραστηριότητα «Ιστορίες που διδάσκουν μαθήματα ζωής» ("Stories that teach life lessons") (σελ. 84) και, ως εκ τούτου, να ακολουθήσει μια διαδικασία «Πριν – κατά τη – μετά» την ανάγνωσή της:

- Πριν: Μπορεί να ζητήσει από τους μαθητές να αναρωτηθούν για τον τίτλο ή το εξώφυλλο, να κάνουν εικασίες για τους πρωταγωνιστές. Ο δάσκαλος μετά από αυτή την ανταλλαγή ιδεών μπορεί να ανακοινώσει σαφώς τον σκοπό του βιβλίου και τα βασικά σημεία στα οποία πρέπει να εστιάσουν οι μαθητές.
- Κατά τη διάρκεια: Μπορεί να κάνει παύση, να υπερβάλει ή να αλλάξει τον τόνο της φωνής στα πιο σημαντικά σημεία της ιστορίας για να τραβήξει την προσοχή. Θα μπορούσε να αναρωτηθεί δυνατά γιατί οι πρωταγωνιστές συμπεριφέρονται με τον τρόπο αυτό ή αν οι καταστάσεις θυμίζουν στους μαθητές κάποια άλλη ιστορία που έχουν διαβάσει. Είναι δυνατή η αναφορά σύντομων αφηγήσεων παρόμοιων προσωπικών εμπειριών.
- Μετά: «Ας θυμηθούμε...» τι συνέβη στο βιβλίο (ανάμνηση της πλοκής, αναγνώριση των πρωταγωνιστών και των δευτερευόντων χαρακτήρων, συζήτηση για το τι-πότε-ποιος-πώς), ας εμβυθίσουμε τη συζήτηση για τα συναισθήματα των χαρακτήρων και τα «γιατί» της ιστορίας. Ο δάσκαλος μπορεί να συζητήσει για τις απόψεις και να προσπαθήσει να

μιλήσει σε όλους αν είναι δυνατόν. Τέλος, μπορεί να συζητήσει εναλλακτικές λύσεις και σενάρια «Τι θα γινόταν αν...».

Μαθησιακά αποτελέσματα

Γνωστικός τομέας: Γνώση και κριτική ικανότητα

L1.4 Κατανόηση εννοιών που σχετίζονται με την ακεραιότητα

L2.3 Κατανόηση δεοντολογικών και αντιδεοντολογικών συμπεριφορών προς άλλους και προς τον εαυτό του ατόμου

U2.4 Κατανόηση των ιδιοτήτων ενός ατόμου με ακεραιότητα και ηθική

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: Κοινωνικοποίηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα

U2.1 Αίσθημα εκτίμησης για τις κοινές αξίες που συνδέουν τις ισχυρές κοινότητες

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

U2.1 Ικανότητα αναγνώρισης ηθικών διλημμάτων και χρήσης ηθικής πυξίδας στην καθημερινή ζωή (λέγοντας την αλήθεια, δείχνοντας σεβασμό για την ιδιοκτησία των άλλων)

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Αλληλεγγύη / κοινό αίσθημα ανθρωπισμού

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Σκεφτείτε το ενδεχόμενο να προσκαλέσετε συγγραφείς αυτού ή παρόμοιων βιβλίων στο σχολείο σας για μια συνεδρία ερωτήσεων και απαντήσεων ή για μια δυνατή ανάγνωση.

ΠΗΓΗ: Βιβλίο που εκδόθηκε από τη ΜΚΟ «Διεθνής Διαφάνεια – Ελλάς»(Κοντολέων, 2009):Κοντολέων, Μ. (2009). *Τι κέρδισε ο Άλκης και... τι έχασε ο Λάκης*. Διεθνής Διαφάνεια - Ελλάς.

Οι μικροί αδιάφθοροι στο λούνα παρκ του τρόμου

Μαθήματα: Ευέλικτη ζώνη, Ιστορία, Γλώσσα/Γραμματισμός, Κοινωνική και πολιτική αγωγή

Απευθύνεται σε μαθητές: μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: μεταβλητός

Απαραίτητο υλικό: βιβλίο

Λέξεις κλειδιά: ακεραιότητα, διαφάνεια, λογοδοσία, καταπολέμηση διαφθοράς, δεοντολογικές αποφάσεις, υπευθυνότητα

Περιγραφή δραστηριότητας

Αυτό το βραβευμένο βιβλίο που εκδόθηκε το 2017 από την Παιδική Νομική Βιβλιοθήκη υπό την αιγίδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων – Ελλάδα είναι ένα βιβλίο που ταιριάζει καλύτερα για προτεινόμενη ανάγνωση ή για μια σειρά μαθημάτων. Περιγράφει τις περιπέτειες δύο φίλων που αναλαμβάνουν να λύσουν ένα μυστήριο κατά το οποίο ευδοκούν τα ψέματα, οι απάτες και η διαφθορά. Το βιβλίο στο τέλος προτείνει διασκεδαστικές διδακτικές δραστηριότητες ως δώρο.

Ο δάσκαλος μπορεί να χρησιμοποιήσει αυτό το βιβλίο ως υλικό για να παρουσιάσει στους μεγαλύτερους μαθητές του δημοτικού τις έννοιες της συστημικής διαφθοράς και της διαφάνειας, την ορολογία που χρησιμοποιείται, καθώς και άλλα ζητήματα που προκύπτουν, όπως η δωροδοκία, η καταγγελία, κ.λπ. Το βιβλίο καταγράφει επίσης μια πληθώρα καταστάσεων διαφθοράς, πολλές από τις οποίες αναπτύσσονται μέσα στο άμεσο περιβάλλον των παιδιών (φαγητό με ημερομηνία λήξης, ρύπανση του περιβάλλοντος) και επεκτείνονται στη δημόσια ζωή (ακύρωση προστίμου, συσσώρευση πλούτου λόγω πολιτικής θέσης, ευνοϊκή μεταχείριση σε δικά τους άτομα). Επιπλέον, το βιβλίο θίγει το θέμα του πώς πρέπει να αναφέρουμε σωστά τέτοια περιστατικά.

Αυτό θα μπορούσε να είναι ένα πολύτιμο «ευχάριστο εγχειρίδιο» για έναν δάσκαλο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που επιθυμεί να αναλύσει το θέμα της διαφθοράς και της διαφάνειας.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Γνωστικός τομέας: Γνώση και κριτική ικανότητα

U2.3 Δυνατότητα αναγνώρισης διάφορων ειδών διεφθαρμένων συμπεριφορών

U2.6 Κατανόηση των πλεονεκτημάτων της διαφάνειας και της ακεραιότητας στην κοινωνία (πώς κερδίζουν όλοι)

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: Κοινωνικοποίηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα

U3.2 Ανάπτυξη στάσεων που βοηθούν τους ανθρώπους να συνυπάρχουν ειρηνικά

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

U2.2 Έκφραση προσωπικών απόψεων σχετικά με την αμεροληψία και με ζητήματα παγκόσμιας κλίμακας για το ΚΔ και την ΚΝ.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ / ΚΟΙΝΟ ΑΙΣΘΗΜΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΥ

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Ο εκδότης του βιβλίου, «Παιδική Νομική Βιβλιοθήκη» διαθέτει έναν πλούσιο και ενδιαφέροντα κατάλογο εκδόσεων για μικρούς αναγνώστες. Πιο συγκεκριμένα, παιδικά βιβλία σχετικά με τη νομοθεσία, τη δικαιοσύνη, τα ανθρώπινα δικαιώματα και άλλα θέματα που εισάγουν τα παιδιά και τους νέους σε διάφορες πτυχές του ΚΔ και της ΚΝ.

ΠΗΓΗ: Βιβλίο που εκδόθηκε από την Παιδική Νομική Βιβλιοθήκη υπό την αιγίδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης και του Οργανισμού «Διεθνής Διαφάνεια – Ελλάς»(Δημοκίδης, 2017) : Δημοκίδης Άρης, (2017) Οι μικροί αδιάφθοροι στο λούνα παρκ του τρόμου, Εκδ.Νομική Βιβλιοθήκη

Κατάλογος προτεινόμενου αναγνωστικού υλικού και άλλων πόρων σχετικών με τη διαφάνεια, την ακεραιότητα και τη λογοδοσία

Η ΕΑΔ και το ΥΠΘ έχουν συντάξει μια λίστα με προτεινόμενα αναγνώσματα και πόρους, με θέμα τη διαφάνεια, την ακεραιότητα και τη λογοδοσία, κατάλληλα για μαθητές της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

1. Αποστολάκη Μιλένα, Πολίτες ενωμένοι ποτέ νικημένοι, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη (2013).
2. Βέρε Εντ, Πώς να είσαι λιοντάρι, Εκδόσεις. Πατάκη(2018)
3. Δημοκίδης Άρης, Οι μικροί αδιάφθοροι στο λούνα παρκ του τρόμου, Εκδόσεις. Νομική Βιβλιοθήκη (2017).
4. Γιαμάντα Κόμπι, Τι μπορείς να κάνεις με ένα πρόβλημα, Εκδόσεις. Λιβάνης (2017).
5. Κυπαρίσσης Πάνος, Το παραμύθι της μοναξιάς, Εκδόσεις. Καλειδοσκόπιο(2017)
6. Λυκάρτση Μαρία, Η πολιτεία που δεν έβρεχε ποτέ, Εκδόσεις. Επόμενος Σταθμός (2016).
7. Κέλλυ Ματαθία-Κόβο, Τα κίτρινα καπέλα, Εκδόσεις. Πατάκη (2017).
8. Παπαντωνοπούλου-Καρατζά Τζίνα, Το Σύνταγμα της Ελλάδας για παιδιά, Εκδόσεις. Νομική Βιβλιοθήκη (2012).
9. Συντακτική Ομάδα του Elniplex, Αθλητισμός, Ιδέες και Αξίες, Εκδόσεις. Νομική Βιβλιοθήκη (2016).
10. Σκουλαρική Λιλή, Τι τους θέλουμε νόμους, Εκδόσεις. Νομική Βιβλιοθήκη (2013).
11. Χριστοδούλου Πάνος, Πως έμπλεξα με τη δικαιοσύνη και άλλες άγνωστες λέξεις, Εκδόσεις. Νομική Βιβλιοθήκη (2013).
12. Ιστοσελίδα Γραφείου Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα με εκπαιδευτικό υλικό για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση (στην αγγλική γλώσσα): <https://www.unodc.org/e4j/en/primary/index.html>

ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΧΡΗΣΗ ΕΚΤΟΣ ΤΑΞΗΣ

Σε αυτήν την ενότητα, οι δάσκαλοι θα βρουν καθοδήγηση σχετικά με την ενσωμάτωση της διαφάνειας, της αμεροληψίας και άλλων εννοιών του ΚΔ σε αθλητικές και υπαίθριες δραστηριότητες.

Τα τελευταία χρόνια, η χρήση του αθλητισμού ως διδακτικού μέσου για τη βελτίωση της αυτοεκτίμησης, την ενίσχυση των κοινωνικών δεσμών και την παροχή στους συμμετέχοντες την αίσθηση του σκοπού έχει γίνει πιο διαδεδομένη.

Εν τω μεταξύ, οι σχολικές εκδρομές δίνουν στους μαθητές την ευκαιρία να εφαρμόσουν τη μάθησή τους που βασίζεται στην τάξη πιο συγκεκριμένα στη δική τους κοινότητα. Μέσω εκδρομών, οι μαθητές μπορούν να δουν πώς η κουλτούρα του ευ αγωνίζεσθαι και της νομιμότητας υποστηρίζει ειρηνικές και δίκαιες κοινότητες χωρίς αποκλεισμούς. Μπορούν να τηρούν κανόνες που επιτρέπουν στα μέλη της κοινότητας να συνεργάζονται και να σέβονται το ένα τα δικαιώματα του άλλου και να μαθαίνουν για ισχυρούς και αξιόπιστους θεσμούς που ενισχύουν τη διαφάνεια και την ακεραιότητα.

Σε προκαλώ σε διαγωνισμό

Μαθήματα: Ευέλικτη ζώνη, Φυσική αγωγή

Απευθύνεται σε μαθητές: μικρότερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: 1 μάθημα

Απαραίτητα υλικά: χαρτί και στυλό

Λέξεις κλειδιά: ευ αγωνίζεσθαι, κανόνες

Περιγραφή δραστηριότητας

Αυτή είναι μια δραστηριότητα που αναπτύχθηκε από τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή (ΔΟΕ) για την ευαισθητοποίηση σχετικά με το «ευ αγωνίζεσθαι» ως μία από τις Ολυμπιακές αξίες. Κατά τη διάρκεια αυτής της δραστηριότητας ο δάσκαλος ρωτά και βοηθά τα παιδιά να βρουν συμπαίκτης ίσης δύναμης και ικανότητας. Στη συνέχεια, κάθε συμπαίκτης επιλέγει μια δραστηριότητα στην οποία διαπρέπει. Για παράδειγμα, τρέξιμο, άλμα, χορός, ενόργανη γυμναστική, σκοποβολή, λάκτισμα ή ακόμα και σχέδιο, ζωγραφική, τραγούδι κ.λπ.

Στο τέλος του διαγωνισμού, στον οποίο και οι δύο συμμετέχουν σε όλες τις προκλήσεις και όχι μόνο σε αυτές στις οποίες είναι καλοί, συζητούν ή κρατούν σημειώσεις για τα ακόλουθα:

- Είμαστε και οι δύο πολύ καλοί στο...
- Και οι δύο πρέπει να βελτιωθούμε στο...
- Είμαι καλύτερος/-η στο...
- Είσαι καλύτερος/-η στο...

Στη συνέχεια, όλες οι ομάδες συζητούν μαζί τα ακόλουθα θέματα:

1. Γιατί είναι σημαντικό να ανταγωνίζονται όλοι ισότιμα και δίκαια;
2. Γιατί είναι σημαντικοί οι κανόνες για να έχουμε δίκαιους διαγωνισμούς;
3. Πώς μπορεί ο συμπαίκτης σας να σας βοηθήσει να βελτιωθείτε και πώς θα βελτιώσετε τον συμπαίκτη σας;

Μαθησιακά αποτελέσματα

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: Κοινωνικοποίηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα

L1.1 Ανάπτυξη θετικών σχέσεων με τους άλλους

L1.3 Θετική αυτοεικόνα

L2.1 Εκτίμηση και σεβασμός της διαφορετικότητας

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

L1.1 Καλή συνεργασία σε ομάδες

L3.2 Συμμετοχή σε θετικές δραστηριότητες στο σπίτι και στο σχολείο.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Αλληλεγγύη / κοινό αίσθημα ανθρωπισμού / σεβασμός στη διαφορετικότητα

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

ΠΗΓΗ: Με βάση τις δραστηριότητες που προτείνονται από τη ΔΟΕ(IOC, n.d.):

<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewiVtqKot-nvAhVSsKQKHV-aA4AQFjABegQIAhAD&url=https%3A%2F%2Fstillmed.olympic.org%2FDocuments%2FOVEP%2FSeychelles%2F13.%2520Activities-FairPlay.pdf&usg=AOvVaw0hJzabzZFiskaTHEwAc7h2>

Καλά έπαιξες!

Μαθήματα: ΤΠΕ, Γλώσσα/Γραμματισμός, Φυσική αγωγή

Απευθύνεται σε μαθητές: μικρότερες τάξεις δημοτικού, μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: 60 λεπτά (η διάρκεια μπορεί να χωριστεί σε 2 πιο σύντομες συνεδρίες – δραστηριότητες πριν από τον αγώνα και μετά έναν αγώνα με συζήτηση στη συνέχεια)

Απαραίτητα υλικά: Παραδείγματα αθλητικών αγώνων (βίντεο, εικόνες, εφημερίδες ή διαδικίτυο), χαρτί και στυλό, εξοπλισμός για το άθλημα επιλογής, βιντεοκάμερα (προαιρετικά)

Λέξεις κλειδιά: συνεργασία, δεοντολογική λήψη αποφάσεων, μέσα ενημέρωσης, κανόνες (λόγοι), αθλήματα, αξίες (αμεροληψία)

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Σε αυτό το μάθημα από την Κοινοπολιτεία της Αυστραλίας (2006), οι μαθητές διερευνούν και προσδιορίζουν τις «καλύτερες και πιο δίκαιες» οδηγίες στον αθλητισμό, χρησιμοποιούν τις οδηγίες σε ένα παιχνίδι αθλήματος και σκέφτονται την εμπειρία.

Ο δάσκαλος καθοδηγεί πρώτα τους μαθητές σε μια συζήτηση σχετικά με τα αθλήματα που τους αρέσουν, το καλό έναντι του κακού αθλητικού πνεύματος και τη σημασία του να παίζουν δίκαια.

Στη συνέχεια, οι μαθητές εξετάζουν παραδείγματα πραγματικών αγώνων, μέσω βίντεο, εφημερίδων, εικόνων ή στο διαδικίτυο. Ο δάσκαλος καθοδηγεί μια συζήτηση σχετικά με την καλή ή κακή αθλητική συμπεριφορά που παρατήρησαν, λαμβάνοντας υπόψη τις συνέπειες των πράξεων και τη σημασία των κανόνων στον αθλητισμό.

Στη συνέχεια, οι μαθητές εργάζονται σε μικρές ομάδες, με κάθε ομάδα να αναλαμβάνει μια αξία προς συζήτηση. Σκέφτονται μεμονωμένα πώς να αναδείξουν αυτήν την αξία μέσω του αθλητισμού και έπειτα συνοψίζουν τις ιδέες τους πριν τις παρουσιάσουν στην τάξη. Μετά τις ομαδικές παρουσιάσεις και τον ατομικό γραπτό προβληματισμό, οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες για να γράψουν μια «καλύτερη και πιο δίκαιη» λίστα ελέγχου για το πώς να παίζονται αθλήματα με καλή αθλητική συμπεριφορά.

Τέλος, οι μαθητές παίζουν μαζί έναν αθλητικό αγώνα ενώ κάποιος (για παράδειγμα ο δάσκαλος) βιντεοσκοπεί τον αγώνα. Στη συνέχεια, η ομάδα συζητά παραδείγματα για το πώς επέδειξαν καλό αθλητικό πνεύμα κατά τη διάρκεια του αγώνα. Ολοκληρώνουν συζητώντας πώς η λίστα ελέγχου μπορεί να εφαρμοστεί εκτός αθλημάτων.

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: Κοινωνικοποίηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα

L1.2 Επίγνωση του τρόπου με τον οποίο τα συναισθήματα και οι συμπεριφορές μας επηρεάζουν τους άλλους (τόσο θετικά όσο και αρνητικά)

U3.2 Ανάπτυξη αξιών και στάσεων που βοηθούν τους ανθρώπους να συνυπάρχουν ειρηνικά

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Κοινό αίσθημα ανθρωπισμού / αλληλεγγύη

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Σκεφτείτε το ενδεχόμενο να συνδυάσετε τα αθλήματα που ταιριάζουν με αυτή τη δραστηριότητα με το κεφάλαιο «Το πνεύμα του αθλητισμού» σε αυτό το εγχειρίδιο (σελ. **Error! Bookmark not defined.**). Η τεχνολογία που χρησιμοποιείται σε αυτόν τον πόρο διδασκαλίας είναι προαιρετική. Εάν δεν είναι διαθέσιμη, συζητήστε αγώνες που έχουν δει ή ακούσει οι μαθητές.

Πηγή: Με βάση την Κοινοπολιτεία της Αυστραλίας. 2006. Καλά έπαιξες! Melbourne, Values Education for Australian Schooling (Commonwealth of Australia, n.d.). Μπορείτε να βρείτε πλήρεις πληροφορίες για αυτόν τον πόρο στη διεύθυνση:

http://www.curriculum.edu.au/verve/_resources/Currprim_Well_played.pdf

Πάρτε την ουρά [Pique-rabo]

Μαθήματα Φυσική αγωγή, Κοινωνική και πολιτική αγωγή

Απευθύνεται σε μαθητές: μικρότερες και μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: 30 λεπτά

Απαραίτητα υλικά για την κατασκευή «ουρών»: (αθλητική φανέλα, λωρίδες εφημερίδων, σχοινί)

Λέξεις κλειδιά: λογοδοσία, ισότητα, κανόνες (λόγοι), αθλήματα

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Αυτό το παιχνίδι από το Instituto Promundo (2016) επιτρέπει στους μαθητές να βιώσουν καταστάσεις ανισότητας και σχέσεων εξουσίας, καθώς και άδικες καταστάσεις που δημιουργούνται όταν οι πόροι δεν επαρκούν για όλους.

Αυτή η δραστηριότητα χωρίζεται σε τρία μέρη. Στο πρώτο μέρος, κάθε μαθητής λαμβάνει μια «ουρά» από τον δάσκαλο από λωρίδες εφημερίδων, την οποία καρφίτσωνει στο σώμα του (π.χ. στην πλάτη του). Στη συνέχεια ο δάσκαλος δίνει στους μαθητές την οδηγία: «Μείνε με την ουρά για 1 λεπτό». Είναι πιθανό, μετά την οδηγία, οι μαθητές να προσπαθήσουν να πιάσουν ο ένας την ουρά του άλλου, παρόλο που δεν είναι αυτός ο στόχος της δραστηριότητας. Εάν συμβεί αυτό, μην παρεμβαίνετε μέχρι να περάσει 1 λεπτό και, μόνο μετά το τέλος του χρόνου, σκεφτείτε με τους μαθητές τη σημασία της τήρησης και του σεβασμού των κανόνων.

Στο δεύτερο μέρος, χωρίστε τους μαθητές σε δύο ομάδες, αφαιρέστε τις «ουρές» από μια ομάδα και πείτε σε όλους τους μαθητές: «Προσπαθήστε να έχετε μια ουρά μέχρι να φωνάξω «Τέλος χρόνου». Δηλαδή, κάθε μέλος θα πρέπει να ολοκληρώσει τη δραστηριότητα με μια «ουρά». Αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια κατάσταση διαφωνίας στην οποία, όποιος έχει την «ουρά» θα πρέπει να σκεφτεί τρόπους να την κρατήσει μέχρι το τέλος και όποιος είναι χωρίς την «ουρά» να σκεφτεί πώς να «κλέψει» μια «ουρά» από αυτούς που την έχουν.

Στο τρίτο μέρος, χωρίστε την ομάδα σε ζευγάρια (και οι δύο πρέπει να έχουν «ουρές» τώρα) και ζητήστε από τους μαθητές να προσπαθήσουν να πιάσουν την «ουρά» του συμπαίκτη τους, με σεβασμό προς το μέγεθος και τις δεξιότητές του.

Συζήτηση και ερωτήσεις προβληματισμού:

Ο δάσκαλος θα πρέπει να κάνει μια συζήτηση με τους μαθητές σχετικά με τις καταστάσεις ανισότητας που προέκυψαν κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού. Όταν συζητάτε με την τάξη σχετικά με το πώς ένα άτομο μπορεί να «επιβληθεί» στο άλλο άτομο παίρνοντας την «ουρά» του, μπορείτε να προβείτε σε συσχετισμούς με διάφορα θέματα, στα οποία διατηρούνται κοινωνικές, φυλετικές και άλλου είδους ανισότητες λόγω σχέσεων εξουσίας. Οι μαθητές μπορούν να αναρωτηθούν τι ήταν αυτό που τους έκανε να προσπαθήσουν να πάρουν ο ένας την ουρά του άλλου, τι είδους ανισότητες ή διαφορές εξουσίας προέκυψαν και πώς όλα αυτά σχετίζονται με καταστάσεις της καθημερινής ζωής. Μπορούν να προκύψουν πολλές ερωτήσεις από αυτήν τη δραστηριότητα. Άλλο ένα σημαντικό θέμα που πρέπει να συζητηθεί στην τάξη είναι η λογοδοσία, δηλαδή τι συμβαίνει με έναν μαθητή που κλέβει μια ουρά. Άλλα πιθανά θέματα που πρέπει να τεθούν επί τάπητος είναι η κατάχρηση εξουσίας, η κοινωνική ανισότητα, ο εκφοβισμός, ο σεξουαλικός προσανατολισμός, η φυλετική ανισότητα κ.λπ.

Ακολουθούν κάποιες πιθανές ερωτήσεις:

- Ποιες ήταν οι καταστάσεις ανισότητας;
- Τι δημιούργησε αυτές τις καταστάσεις; Γιατί πιστεύετε ότι προέκυψαν;
- Στην καθημερινότητά μας, πώς προκύπτουν αυτές οι καταστάσεις ανισότητας;
- Γιατί μερικοί άνθρωποι προσπαθούν να επιβληθούν στους άλλους;

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Γνωστικός τομέας: Γνώση και κριτική ικανότητα

L2.2 Κατανόηση του λόγου για τον οποίο οι δίκαιοι κανόνες και νόμοι ενισχύουν και κάνουν ασφαλέστερες τις οικογένειες και τα σχολεία

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: Κοινωνικοποίηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα

U3.2 Ανάπτυξη στάσεων που βοηθούν τους ανθρώπους να συνυπάρχουν ειρηνικά

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Κοινό αίσθημα ανθρωπισμού/σεβασμός στη διαφορετικότητα

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Ο δάσκαλος μπορεί να επεκτείνει τη δραστηριότητα παρέχοντας ειδησεογραφικά άρθρα και δεδομένα σχετικά με ένα ζήτημα ανισότητας ή κατάχρησης εξουσίας που σχετίζεται με τους μαθητές. Η ομάδα μπορεί να εξετάσει το πώς αντιμετωπίζεται το ζήτημα αυτό από ειδικούς θεσμούς ή φορείς δικαιοσύνης. Το κεφάλαιο είναι διαθέσιμο στα πορτογαλικά.

Πηγή: Με βάση το Instituto Promundo. 2016. Educação e esporte for a igualdade: Guia de Atividades do Projeto Praticando Esporte, Vencendo na Vida! [Εκπαίδευση και Αθλητισμός για την Ισότητα: Οδηγός Δραστηριότητας για την Άθληση, Έργο «Κερδίζουμε τη Ζωή!». Rio de Janeiro, Instituto Promundo, pp. 12–13, (Instituto Promundo, 2016). <https://promundoglobal.org/resources/education-sports-equality-activity-guide-practicing-sports-winning-life-project/>

Κανόνες και νόμοι: «Μάντεψε τους κανόνες!»

Μαθήματα: Ευέλικτη ζώνη, Φυσική αγωγή

Απευθύνεται σε μαθητές: μικρότερες τάξεις δημοτικού, μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: 1 διδακτική ώρα

Απαραίτητα υλικά: μπάλες, πίνακας σεμιναρίων, στυλό, φύλλα χαρτιού για να γράψετε τους κανόνες.

Λέξεις κλειδιά: κανόνες, δημοκρατία

Περιγραφή δραστηριότητας

Το (2010), το Παιδαγωγικό Πανεπιστήμιο της Ζυρίχης (PH Zurich) σε συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης ανέπτυξαν το εκπαιδευτικό έργο «Living Democracy» με στόχο την

προώθηση των δημοκρατικών αρχών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στο εγχειρίδιο «Μεγαλώνουμε δημοκρατικά», η ακόλουθη δραστηριότητα περιλαμβάνεται σε ένα σύνολο δραστηριοτήτων που προωθούν την κατανόηση των κανόνων και των νόμων στη δημοκρατία.

Ο δάσκαλος σχηματίζει δύο ομάδες. Εξηγεί ότι θα παίξουν ένα παιχνίδι στο οποίο κάθε ομάδα θα προσπαθεί να «μαντέψει τους κανόνες» του παιχνιδιού! Μόνο ο δάσκαλος γνωρίζει τους κανόνες. Οι μαθητές αρχίζουν κλωτσούν την μπάλα στοχεύοντας στον χώρο που έχει οριστεί για κάθε ομάδα. Ο δάσκαλος τους ενημερώνει όταν παραβιάζουν έναν κανόνα, επομένως οι μαθητές πρέπει να παραβιάσουν τον κανόνα μερικές φορές για να καταφέρουν να τον μαντέψουν.

Οι κανόνες είναι οι εξής:

- όλοι μπορούν να παίξουν το παιχνίδι
- μόνο τα αγόρια μπορούν να κλωτσήσουν τις μπάλες
- οι μαθητές των οποίων το όνομα αρχίζει με το γράμμα «Α» δεν μπορούν να τρέξουν
- κανείς δεν επιτρέπεται να κινείται μαζί με την μπάλα
- η βία επιτρέπεται.

Το παιχνίδι ξεκινά με δύο κανόνες μόνο και σταδιακά προστίθενται και οι υπόλοιποι. Μόλις τελειώσει το παιχνίδι, ο δάσκαλος συζητά με τις ομάδες πώς ένιωσαν που δεν γνώριζαν τους κανόνες και αν αυτό ήταν δίκαιο. Μέσα από την ανταλλαγή σκέψεων και απόψεων, μέχρι το τέλος του μαθήματος, ο πίνακας θα πρέπει να περιλαμβάνει ζητήματα που αφορούν την «ισότητα», τη «συμμετοχή», τη «δικαιοσύνη» και τον «σεβασμό». Οι κανόνες μπορούν να υπάρξουν μόνο μαζί με τα δικαιώματα, συνεπώς ο δάσκαλος βοηθά τους μαθητές να καταγράψουν και τα «δικαιώματα και τους κανόνες» τους.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Γνωστικός τομέας: Γνώση και κριτική ικανότητα

L2.2 Κατανόηση του λόγου για τον οποίο οι δίκαιοι κανόνες και νόμοι ενισχύουν και κάνουν ασφαλέστερες τις οικογένειες και τα σχολεία.

U1.1 Διαφοροποίηση ανάμεσα σε αυτό που καθιστά δίκαιους ή άδικους τους κανόνες στο σχολείο και στην κοινότητα.

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

L1.1 Καλή συνεργασία σε ομάδες (από κοινού χρήση, ακρόαση, παροχή βοήθειας)

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Αλληλεγγύη / κοινό αίσθημα ανθρωπισμού

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Οι δάσκαλοι μπορούν να είναι δημιουργικοί με τους κανόνες. Οι επιλογές είναι ατελείωτες.

Οι κανόνες θα πρέπει να προσαρμοστούν ως προς τον βαθμό πολυπλοκότητας ανάλογα με την ηλικία και τις μαθησιακές επιδόσεις.

ΠΗΓΗ: Δραστηριότητα από το «Living Democracy»(Rolf Golob and Wiltrud Weindiger, 2010):

<https://www.living-democracy.com/textbooks/volume-2/>

Το πνεύμα του αθλητισμού

Θέματα Γλώσσα/Γραμματισμός, Φυσική αγωγή

Απευθύνεται σε μαθητές μικρότερες και μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος 4 περίοδοι μαθημάτων

Απαραίτητα υλικά Φυλλάδια, στυλό

Λέξεις κλειδιά: ανάπτυξη κοινότητας, κανόνες (λόγοι), αθλήματα, αξίες (δικαιοσύνη), ευ αγωνίζεσθαι, ακεραιότητα, υπευθυνότητα

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Σκοπός αυτού του κεφαλαίου από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Αντιντόπινγκ (2015) είναι να μνήσει τους μαθητές στις αξίες του «Πνεύματος του Αθλητισμού» (δείτε τον σύνδεσμο που παρέχεται παρακάτω στην ενότητα **πηγής**), να τους βοηθήσει να κατανοήσουν τη σημασία του ευ αγωνίζεσθαι και να συσχετίσουν αυτές τις αξίες με την καθημερινότητα εκτός αγώνων και αθλημάτων.

Στο πρώτο μάθημα, παρουσιάζονται στους μαθητές οι 11 αξίες που συγκροτούν το πνεύμα του αθλητισμού. Χωρίζονται σε μικρές ομάδες και αναπτύσσουν τα δικά τους παραδείγματα που επιδεικνύουν ή παραβιάζουν τις αξίες.

Στο δεύτερο μάθημα, οι μαθητές διαβάζουν πραγματικές ιστορίες αθλητών και διαπιστώνουν τον τρόπο με τον οποίο οι εν λόγω αθλητές επέδειξαν τις αξίες του πνεύματος του αθλητισμού με τις πράξεις τους.

Στο τρίτο μάθημα, οι μαθητές καλούνται να σκεφτούν πώς εφαρμόζονται οι αξίες του πνεύματος του αθλητισμού στην καθημερινή ζωή τους εκτός αθλητισμού.

Στο τελευταίο μάθημα, οι μαθητές μαθαίνουν για τον Ολυμπιακό Όρκο και στη συνέχεια, γράφουν τους δικούς τους όρκους με βάση τις αξίες του πνεύματος του αθλητισμού ένας-ένας ή σε μικρές ομάδες.

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: Κοινωνικοποίηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα

L1.3 Θετική αυτοεικόνα

U1.3 Ανάπτυξη της ενσυναίσθησης, της αλληλεγγύης και της αίσθησης του ανήκειν σε μια κοινότητα

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

L1.1 Καλή συνεργασία σε ομάδες (από κοινού χρήση, ακρόαση, παροχή βοήθειας)

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Κοινό αίσθημα ανθρωπισμού/αλληλεγγύη/σεβασμός στη διαφορετικότητα

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Το κεφάλαιο περιλαμβάνει ιδέες σχετικά με το πώς οι αξίες του πνεύματος του αθλητισμού μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως θέματα στην τάξη ή σε όλο το σχολείο καθ' όλη τη διάρκεια μιας σχολικής χρονιάς. Τα μαθήματα φυσικής αγωγής ή οι αθλητικές ομάδες θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν αυτά τα μαθήματα και στη συνέχεια, να ενθαρρύνουν τους μαθητές να αναγνωρίσουν πότε επιδεικνύουν τις αξίες κατά τη διάρκεια της προπόνησης και των παιχνιδιών. Ανατρέξτε στον διδακτικό πόρο «Καλά έπαιξες!» στο παρόν εγχειρίδιο διδασκαλίας (σελ. 98).

Κατά τη διάρκεια του τελευταίου μαθήματος όπου θα παρουσιαστούν οι Ολυμπιακοί Όρκοι, μπορεί να γίνει αναφορά στον όρκο που δίνουν οι αθλητές στους Ολυμπιακούς αγώνες και να συζητηθεί γιατί ο όρκος αποτελεί ένα σημαντικό τελετουργικό με συμβολική σημασία (π.χ. δικαστήρια, θρησκευτικές τελετές κ.λπ.). Σε ποιο επίπεδο είναι δεσμευτικός ο όρκος; Είναι νομική ή ηθική υποχρέωση; Συζητήστε γιατί το «ευ αγωνίζεσθαι» αποτελεί ηθική δέσμευση.

Ο δάσκαλος μπορεί να ζητήσει από τους μαθητές να κάνουν μια ερευνητική εργασία σχετικά με αθλητές και αθλήτριες που επέδειξαν πνεύμα «ευ αγωνίζεσθαι» και ακεραιότητα εντός και εκτός αγωνιστικού χώρου αποτελώντας παραδείγματα προς μίμηση. Αφού χωριστούν σε ομάδες, οι μαθητές μπορούν να προβούν σε έρευνα για αθλητές και αθλήτριες με ή χωρίς αναπηρία σε διάφορα αθλήματα. Οι παρουσιάσεις μπορεί να περιλαμβάνουν βίντεο, φωτογραφίες και αφήγηση.

Ο οδηγός WADA στα αγγλικά περιλαμβάνει ιστορίες σπουδαίων αθλητών που επέδειξαν θάρρος, ακεραιότητα και δεοντολογική συμπεριφορά βάσει του «ευ αγωνίζεσθαι». Αυτές οι ιστορίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε μαθήματα αγγλικών ως άσκηση μετάφρασης. Τέλος, στο πλαίσιο του μαθήματος ΤΠΕ σχετικά με τη χρήση μέσων, μπορεί να ανατεθεί στους μαθητές να αναζητήσουν στο διαδίκτυο βίντεο και φωτογραφίες με στιγμές από τις ιστορίες εξέχοντος αθλητικού πνεύματος που αναφέρονται στον οδηγό.

Πηγή: Με βάση τον Παγκόσμιο Οργανισμό Αντιντόπινγκ (WADA). 2015. Teacher's Tool Kit. Montreal, Canada: World Anti-Doping Agency, pp. 5–37 (World Anti-Doping Agency, 2015).

Μπορείτε να βρείτε πλήρεις πληροφορίες σχετικά με αυτόν τον πόρο στη διεύθυνση:

<https://www.wada-ama.org/en/resources/education-and-awareness/teachers-tool-kit>

ΜΕΣΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΜΠΛΟΚΗ ΣΧΟΛΕΙΟΥ-ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ-ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Μέσα από αυτές τις δραστηριότητες και με την υποστήριξη των γονέων και των μελών της κοινότητας, τα παιδιά μπορούν να ασκούνται διαμορφώνοντας ενεργά μια κοινωνία στην οποία όλοι μπορούν να ζουν ειρηνικά, δίκαια, με αίσθημα ασφάλειας και ικανοποίησης.

Η ενημέρωση, καθώς και η συμμετοχή και στήριξη των μελών της οικογένειας είναι ιδιαίτερα σημαντική κατά την αντιμετώπιση δυνητικά ευαίσθητων ζητημάτων, όπως είναι η κακοποίηση, ή κατά τη διαμόρφωση των προσωπικών αξιών.

Η βασισμένη στην κοινότητα μάθηση χρησιμοποιεί δεξιότητες ενεργητικής έρευνας και εφαρμογής για την αντιμετώπιση οποιασδήποτε πρόκλησης στις κοινότητες των μαθητών. Οι μαθητές εντοπίζουν ένα κοινωνικό, οικονομικό ή περιβαλλοντικό πρόβλημα και όχι μόνο μπαίνουν στη διαδικασία να βρουν λύσεις, αλλά επιφέρουν και αλλαγές στις κοινότητές τους εφαρμόζοντας αυτές τις λύσεις.

Αν πράγματι η ισότητα είναι μια από τις αδιαπραγμάτευτες αξίες αυτής της κοινωνίας θα πρέπει να τους καταστήσουμε όλους συμμετόχους σε αυτή τη διαδικασία. (Από ομιλία μαθητή στη Βουλή των Εφήβων)

Διαγωνισμοί ακεραιότητας για μαθητές

Μαθήματα: Τέχνες (εικαστικές τέχνες), Μελέτη περιβάλλοντος, Ευέλικτη ζώνη, Ιστορία, ΤΠΕ, Γλώσσα/Γραμματισμός, Κοινωνική και πολιτική Αγωγή

Απευθύνεται σε μαθητές: μικρότερες τάξεις δημοτικού, μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: έως 4 διδακτικές ώρες

Απαιτούμενο υλικό: ποικιλία υλικών ανάλογα με το προβλεπόμενο προϊόν (π.χ. ζωγραφική, αφίσα, φωτογραφία, βίντεο κ.λπ.)

Λέξεις κλειδιά: ακεραιότητα, διαφάνεια, λογοδοσία, καταπολέμηση διαφθοράς, δεοντολογικές αποφάσεις, αμεροληψία, σεβασμός, δικαιοσύνη, υπευθυνότητα, αλληλεγγύη, αποδοχή, αξιοκρατία

Περιγραφή δραστηριότητας

Η Εθνική Αρχή Διαφάνειας, σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας της Ελλάδας, διοργανώνει έναν εθνικό μαθητικό διαγωνισμό με θέματα σχετικά με την ακεραιότητα. Αυτός ο διαγωνισμός προσκαλεί μαθητές δημοτικού να δημιουργήσουν εικαστικά έργα τέχνης, όπως ζωγραφιές,

κολάζ, αφίσες ή βίντεο. Η συμμετοχή των μαθητών σας στον διαγωνισμό της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας μπορεί να εξελιχθεί σε μια εξαιρετική μαθητική εργασία.

Όταν η Εθνική Αρχή Διαφάνειας ανακοινώσει τον διαγωνισμό, οι δάσκαλοι θα κληθούν να μυσούν τους μαθητές τους στις έννοιες της δημόσιας διαφάνειας, της ακεραιότητας και της λογοδοσίας, κατά προτίμηση επ' ευκαιρία της Παγκόσμιας Ημέρας κατά της Διαφθοράς (9 Δεκεμβρίου). Οι δάσκαλοι μπορούν να ανατρέξουν σε βιβλία, άρθρα εφημερίδων, ταινίες, βίντεο και ιστοσελίδες στο διαδίκτυο για να ενισχύσουν με οπτικό υλικό παραδείγματα διαφάνειας και ακεραιότητας στην κοινωνία, καθώς και τις ηθικές αξίες που αποτελούν τα θεμέλιά τους. Επίσης, γίνεται μια παρουσίαση και ανάλυση του θέματος του διαγωνισμού.

Στη συνέχεια, οι μαθητές σχηματίζουν ομάδες και αρχίζουν να προετοιμάζουν τα έργα τους. Ο ρόλος των δασκάλων είναι πολύ σημαντικός σε αυτό το στάδιο, καθώς καθοδηγούν τις ομάδες όσον αφορά τη μορφή των έργων τους και τους παρέχουν πρόσθετες πληροφορίες για τα θέματα του διαγωνισμού. Ανάλογα με το επιθυμητό έργο (ζωγραφιά, αφίσα, κολάζ, βίντεο, φωτογραφία), θα μπορούσαν να συμμετάσχουν δάσκαλοι από διαφορετικούς κλάδους. Όταν ολοκληρωθούν τα έργα, οι μαθητές τα υποβάλλουν στην Εθνική Αρχή Διαφάνειας για αξιολόγηση. Η Εθνική Αρχή Διαφάνειας αξιολογεί τα έργα με βάση κριτήρια όπως η αισθητική, η δημιουργικότητα, η συνάφεια και ο αντίκτυπος, και ανακοινώνει τους νικητές κατά τη διάρκεια μιας τελετής βράβευσης.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Γνωστικός τομέας: Γνώση και κριτική ικανότητα

L1.4 Κατανόηση εννοιών που σχετίζονται με την ακεραιότητα

U1.4 Αναγνώριση της σημασίας της διαφάνειας και της ακεραιότητας

U2.4 Κατανόηση των ιδιοτήτων ενός ατόμου με ακεραιότητα.

U2.6 Κατανόηση των πλεονεκτημάτων της διαφάνειας και της ακεραιότητας στην κοινωνία

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: Κοινωνικοποίηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα

L1.3 Θετική αυτοεικόνα.

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

U2.1 Ικανότητα αναγνώρισης ηθικών διλημμάτων και χρήσης ηθικής πυξίδας στην καθημερινή ζωή (λέγοντας την αλήθεια, δείχνοντας σεβασμό για την ιδιοκτησία των άλλων)

U3.2 Συμμετοχή σε εθελοντική εργασία και αναζήτηση ευκαιριών για θετική δραστηριοποίηση εντός της κοινότητας.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Αλληλεγγύη / κοινό αίσθημα ανθρωπισμού

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Η συμμετοχή στον διαγωνισμό της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας μπορεί να εμπνεύσει την *αίσθηση της κοινότητας* σε ολόκληρο το σχολείο, καθώς δραστηριοποιούνται διαφορετικά ενδιαφερόμενα μέρη του σχολείου: διευθυντής, δάσκαλοι, μαθητές και γονείς.

Επίσης, πρόκειται για μια εξαιρετική ευκαιρία για την εφαρμογή *μεθόδων συνεργασίας ή συνδιδασκαλίας* μεταξύ του δασκάλου της τάξης και δασκάλων για ειδικά μαθήματα όπως καλλιτεχνικά ή ΤΠΕ. Ειδικότερα, ο δάσκαλος των καλλιτεχνικών και ο δάσκαλος ΤΠΕ θα πρέπει να συνεργαστούν με τον καθηγητή γλωσσών, καθώς το 1^ο στάδιο (εισαγωγή) είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με το 2^ο στάδιο (υλοποίηση και παραγωγή έργων τέχνης).

Αυτή η δραστηριότητα εντάσσεται στην ιδέα του προγράμματος «*Εργαστήρια Δεξιοτήτων +21*» που υλοποιήθηκε πρόσφατα και προωθεί τη βιωματική μάθηση, καθώς και την καινοτόμο και δημιουργική σκέψη μέσω της χρήσης εργαλείων ΤΠΕ, μέσων και της πραγματικής παραγωγής έργων τέχνης.

Μπορεί να συνδυαστεί με τη δραστηριότητα «Ακεραιότητα, διαφάνεια και εκπαίδευση» από το Κυπριακό Φόρουμ Διαφάνειας (σελ. 109).

Τα αποτελέσματα και οι υποβολές των συμμετεχόντων του διαγωνισμού για το 2021 είναι διαθέσιμα εδώ: <https://ead.gr/education/draseis-evesthitopoiisis/nikites-diagonismou-igetes-akeraiotitas-tou-avrio>

ΠΗΓΗ: Με βάση την πρωτοβουλία της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας για έναν Πανελλήνιο Διαγωνισμό Μαθητικής Δημιουργίας για την Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση με θέμα «*Ηγέτες Ακεραιότητας του Αύριο*». Για περισσότερες πληροφορίες δείτε την ανακοίνωση του διαγωνισμού και μια σχετική παρουσίαση στο (National Transparency Authority, 2021): <https://ead.gr/education/ekpaideftikes-draseis/pp-pagkosmia-imerakata-tis-diafthoras-draseis-evaisthitopoiisis>

Μαθήματα: Τέχνες (εικαστικές τέχνες), Μελέτη περιβάλλοντος, Ευέλικτη ζώνη, Ιστορία, ΤΠΕ, Γλώσσα/Γραμματισμός, Θρησκευτικά, Κοινωνική και πολιτική αγωγή

Απευθύνεται σε μαθητές: μικρότερες τάξεις δημοτικού, μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: ποικίλλει

Απαιτούμενο υλικό: ποικιλία υλικών

Λέξεις κλειδιά: ακεραιότητα, διαφάνεια, λογοδοσία, καταπολέμηση διαφθοράς, δεοντολογικές αποφάσεις, αμεροληψία, σεβασμός, δικαιοσύνη, υπευθυνότητα, αλληλεγγύη, αποδοχή, αξιοκρατία

Περιγραφή δραστηριότητας

Σκοπός αυτής της πρωτοβουλίας που υλοποίησε το Κυπριακό Φόρουμ Ακεραιότητας σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου από το 2016 είναι να εκπαιδεύσει τα παιδιά και τους νέους να σέβονται τον νόμο και να καλλιεργήσουν ηθική συνείδηση.

Η πρωτοβουλία αυτή περιλαμβάνει ποικίλες δράσεις όπως οι ακόλουθες:

- Σεμινάρια κατάρτισης δασκάλων σχετικά με την ένταξη δραστηριοτήτων για την καταπολέμηση της διαφθοράς στα μαθήματα.
- Εργαστήρια στα σχολεία με τους μαθητές από ειδικούς. Αυτά τα εργαστήρια περιλαμβάνουν εισαγωγικές δραστηριότητες, όπως η παρουσίαση βίντεο κατάλληλων για την ηλικία των μαθητών: <https://www.youtube.com/watch?v=-QZbmjXOCxc> (μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού) και <https://www.youtube.com/watch?v=Z35qMzn5nQc> (μεσαίες τάξεις δημοτικού) και, στη συνέχεια, ανταλλαγή ιδεών σχετικά με την ορολογία και συζήτηση για παραδείγματα διαφθοράς.
- Επισκέψεις σε καλοκαιρινές κατασκηνώσεις.
- Διαλέξεις σε σχολικές συνελεύσεις για την καταπολέμηση της διαφθοράς
- Διαγωνισμός ζωγραφικής και ποίησης με θέμα τη διαφάνεια
- Επισκέψεις σε επαγγελματικά ιδρύματα και οργανισμούς που ασχολούνται με το θέμα της διαφάνειας και την προάγουν
- Συνέδριο με θέμα το «ευ αγωνίζεσθαι» στο οποίο προσκαλείται ένας διάσημος αθλητής ως βασικός ομιλητής για να διευκολυνθεί η επιτυχία του συνεδρίου

Μαθησιακά αποτελέσματα

Γνωστικός τομέας: Γνώση και κριτική ικανότητα

L1.4 Κατανόηση εννοιών που σχετίζονται με την ακεραιότητα

U1.4 Αναγνώριση της σημασίας της διαφάνειας και της ακεραιότητας

U2.4 Κατανόηση των ιδιοτήτων ενός ατόμου με ακεραιότητα.

U2.6 Κατανόηση των πλεονεκτημάτων της διαφάνειας και της ακεραιότητας στην κοινωνία

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: Κοινωνικοποίηση και σεβασμός στη διαφορετικότητα

L1.3 Θετική αυτοεικόνα.

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

U2.1 Ικανότητα αναγνώρισης ηθικών διλημάτων και χρήσης ηθικής πυξίδας στην καθημερινή ζωή (λέγοντας την αλήθεια, δείχνοντας σεβασμό για την ιδιοκτησία των άλλων)

U3.2 Συμμετοχή σε εθελοντική εργασία και αναζήτηση ευκαιριών για θετική δραστηριοποίηση εντός της κοινότητας.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Αλληλεγγύη / κοινό αίσθημα ανθρωπισμού

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Το οπτικό υλικό σε μορφή βίντεο μπορεί να προσαρμοστεί και για μαθητές μικρότερων τάξεων του δημοτικού με τη χρήση κατάλληλης γλώσσας και ορολογίας.

Ο ιστότοπος διαθέτει φωτογραφικό υλικό από τις δραστηριότητες του προγράμματος. Ειδικότερα, η παρουσίαση των βραβευμένων έργων τέχνης και ποιημάτων των μαθητών μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως κίνητρο για παρόμοια προγράμματα (π.χ. «Ηγέτες Ακεραιότητας του Αύριο», σελ.**Error! Bookmark not defined.**).

ΠΗΓΗ: Με βάση την πρωτοβουλία του Κυπριακού Φόρουμ Ακεραιότητας «Πρόγραμμα Ακεραιότητας, Διαφάνειας και Εκπαίδευσης»(Κυπριακό Φόρουμ Ακεραιότητας, 2021). Για περισσότερες πληροφορίες: <https://cyprusintegrityforum.org/programma-paideia-kai-diafaneia/>

Μαθήματα: Τέχνες (σχέδιο/ζωγραφική), ΤΠΕ, Γλώσσα/Γραμματισμός, Κοινωνική και πολιτική αγωγή

Απευθύνεται σε μαθητές: μεγαλύτερες τάξεις δημοτικού

Απαιτούμενος χρόνος: Αρκετές εβδομάδες ή μήνες (ανάλογα με το πρόγραμμα)

Απαραίτητα υλικά: Χαρτί, στυλό, είδη καλλιτεχνίας, κάμερα, βιντεοκάμερα, smartphone ή tablet (τα περισσότερα είναι προαιρετικά, ανάλογα με το πρόγραμμα)

Λέξεις κλειδιά: συμμετοχή στα κοινά, ανάπτυξη κοινότητας, δημοκρατία, ανθρώπινα δικαιώματα (γνώση), νομικοί θεσμοί (συμβούλιο)

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Αυτό το εγχειρίδιο από την Υπηρεσία Αρωγής και Έργων των ΗΕ για τους Παλαιστίνιους Πρόσφυγες στην Εγγύς Ανατολή (UNRWA) (2015) «Πρόγραμμα εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα, στην επίλυση διαφορών και στην ανοχή» (Human rights, conflict resolution and tolerance education programme) παρέχει στους δασκάλους τα κατάλληλα μέσα για να υποστηρίξουν τους μαθητές στη δημιουργία μαθητικών συμβουλίων για την ευαισθητοποίηση και ανάληψη δράσης για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου.

Περιλαμβάνει παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών κοινωφελών εργασιών και έργων προσανατολισμένων στη δράση από σχολεία της UNRWA. Ένα παράδειγμα είναι η δραστηριότητα «Βελτίωση συνθηκών στο κυλικείο του σχολείου» που σχετίζεται με τα θέματα της ακεραιότητας, της διαφάνειας και της λογοδοσίας και περιγράφεται παρακάτω.

«Βελτίωση συνθηκών στο κυλικείο του σχολείου»:

Το θέμα είναι η επίλυση διαφορών σύμφωνα με τους κανόνες. Στη συγκεκριμένη ορθή πρακτική, το σημείο ενδιαφέροντος είναι το κυλικείο του σχολείου. Οι μεγάλες ουρές και ο μεγάλος αριθμός ατόμων που συγκεντρώνεται μπορεί να οδηγήσουν σε διαφωνίες ή ατυχήματα μεταξύ των μαθητών όση ώρα περιμένουν στην ουρά, π.χ. κάποιος μπορεί να προσπεράσει την ουρά. Επίσης, μπορεί να μην υπάρχει ο απαιτούμενος σεβασμός προς το περιβάλλον. Οι μαθητές προτείνουν τρόπους βελτίωσης της ουράς στο κυλικείο του σχολείου, καθώς και άλλες ιδέες για τη βελτίωση της καθαριότητας του σχολείου. Στις ιδέες για βελτίωση, περιλαμβάνεται η δημιουργία μιας «περιτολίας προστασίας περιβάλλοντος» η οποία:

- Θα διευκολύνει τις ουρές στο κυλικείο διασφαλίζοντας ότι όλοι ακολουθούν τους κανόνες και κανείς δεν προσπερνά την ουρά.

- Θα συμβάλλει στην επίλυση των διαφωνιών που προκύπτουν μεταξύ των μαθητών στο κυλικείο.
- Θα υπενθυμίζει στους μαθητές που βρίσκονται στο κυλικείο να μαζεύουν τα σκουπίδια τους και να τα απορρίπτουν σωστά.

Ο οδηγός της UNRWA παρέχει βέλτιστες πρακτικές στους δασκάλους για να εμπνεύσει τα σχολεία να οργανώσουν παρόμοια έργα. Παρέχει επίσης ένα πρότυπο σχεδίου δράσης που εξετάζει τις πρακτικές τους μέσω τεκμηρίωσης της φύσης και των επιτευγμάτων της πρακτικής και εξηγώντας τους λόγους που την καθιστούν ορθή.

Το εγχειρίδιο έχει βασιστεί σε μελέτες περιπτώσεων βέλτιστων πρακτικών και περιλαμβάνει ιδέες, κατευθυντήριες γραμμές και βήματα που θα βοηθήσουν άλλα σχολεία να διεξαγάγουν δραστηριότητες που θα συμβάλουν στην κουλτούρα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Επιπλέον, παρέχει διδακτικούς πόρους και πρότυπα για τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση των μαθητικών συμβουλίων και των δραστηριοτήτων τους.

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Συμπεριφορικός τομέας: Δεοντολογική υπευθυνότητα και αφοσίωση

U3.2 Συμμετοχή σε εθελοντική εργασία και αναζήτηση ευκαιριών για θετική δραστηριοποίηση εντός της κοινότητας

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Σεβασμός στη διαφορετικότητα / κοινό αίσθημα αλληλεγγύης

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ/ΠΡΟΣ ΣΚΕΨΗ

Οι περισσότερες από τις δράσεις που προτείνονται στον οδηγό προάγουν την ενεργή συμμετοχή των πολιτών στα κοινά, τη λήψη δεοντολογικών αποφάσεων και την εφαρμογή δημοκρατικών διαδικασιών με διαφάνεια. Οι πρακτικές μπορούν να εφαρμοστούν σε ένα ευρύ φάσμα σχολικών μαθημάτων, αλλά και ως ανεξάρτητα προγράμματα που θα διαμορφώσουν δημοκρατικό ήθος στους μαθητές. Πρόκειται για έναν πόρο που βασίζεται σε διαδικασίες και στοχεύει στη διαμόρφωση βέλτιστων πρακτικών σε ολόκληρο το σχολείο και όχι μόνο σε επίπεδο τάξεων, καθώς και τη διασφάλιση της ποιότητας αυτών των πρακτικών.

Πολλές πρακτικές έχουν σχεδιαστεί για να πραγματοποιούνται εκτός του σχολικού χώρου και εντός της κοινότητας με τη συμμετοχή των γονέων, καθώς και μεταξύ διαφορετικών σχολείων, με σκοπό την προαγωγή αδελφοτήτων και συνεργειών.

Επιλέξτε και προσαρμόστε μια ορθή πρακτική ανάλογα με τα ενδιαφέροντα των μαθητών και τις ανάγκες του σχολείου. Λάβετε υπόψη ότι για τέτοιες δραστηριότητες είναι απαραίτητη η διασφάλιση της συμμετοχής των γονέων.

Πηγή: Με βάση την UNRWA (Υπηρεσία Αρωγής και Έργων των Ηνωμένων Εθνών για τους Παλαιστίνιους Πρόσφυγες στην Εγγύς Ανατολή). 2015. UNRWA School Parliament Good Practices Booklet. Amman, Jordan, UNRWA Department of Education HRCRT Team (UNRWA - United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East, 2015). Μπορείτε να βρείτε πλήρεις πληροφορίες σχετικά με αυτόν τον πόρο στη διεύθυνση: https://www.unrwa.org/sites/default/files/school_parliament_good_practices_booklet_english_11.11.2015.pdf

ΕΝΟΤΗΤΑ 4: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

4.1 Τύποι αξιολόγησης

Η αξιολόγηση αποτελεί σημαντικό μέρος της διαδικασίας διδασκαλίας και μάθησης. Οι γενικοί τύποι αξιολόγησης είναι η διαγνωστική, η διαμορφωτική και η αθροιστική.

- Η διαγνωστική αξιολόγηση χρησιμοποιείται για την κατανόηση των βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων των μαθητών. Επιτρέπει στους δασκάλους να αντιληφθούν τα στοιχεία με τα οποία οι μαθητές είναι ήδη εξοικειωμένοι και τους τομείς που απαιτούν περαιτέρω προσοχή. Η διαγνωστική αξιολόγηση συνήθως διεξάγεται με τη μορφή ερευνών και προκαταρκτικών ελέγχων και εξασφαλίζει πολύτιμες πληροφορίες για τη βελτίωση του σχεδιασμού των μαθημάτων.
- Η διαμορφωτική αξιολόγηση είναι μέρος της μαθησιακής διαδικασίας αυτής καθαυτής και συχνά διεξάγεται υπό τη μορφή συζητήσεων, παρατηρήσεων και συλλογισμών. Έτσι, οι δάσκαλοι έχουν τη δυνατότητα να εντοπίσουν πιθανά μαθησιακά κενά και να διαπιστώσουν εάν υπάρχουν μεμονωμένοι μαθητές που χρειάζονται περισσότερη υποστήριξη. Αυτές οι αξιολογήσεις βοηθούν τον δάσκαλο στη λήψη μελλοντικών παιδαγωγικών αποφάσεων με βάση την ανατροφοδότηση από τους μαθητές (UNESCO 2015, p. 57).
- Η αθροιστική αξιολόγηση λειτουργεί ως συνολική αξιολόγηση γνώσεων και δεξιοτήτων και πραγματοποιείται συχνά στο τέλος του κεφαλαίου, του εξαμήνου ή του σχολικού έτους. Αυτός ο τύπος αξιολόγησης έχει μακροπρόθεσμο ορίζοντα και διεξάγεται πιο αποτελεσματικά όταν χρησιμοποιείται ποικιλία μέσων και υλικών (π.χ. ημερολόγια, παρατήρηση, συζήτηση, συλλογές έργων). Θα πρέπει να αποτελεί μια ολιστική αξιολόγηση όσων έχει μάθει και έχει εκδηλώσει ο κάθε μαθητής.

Πέραν των σαφώς καθορισμένων τύπων αξιολόγησης που αναφέρθηκαν, ένας δάσκαλος μπορεί να χρησιμοποιήσει διάφορες στρατηγικές που μπορούν να λειτουργήσουν με πολλούς τρόπους. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η στρατηγική K-W-L που περιλαμβάνει μερικά στοιχεία από όλες τις παραπάνω προσεγγίσεις. Οι στρατηγικές K-W-L δεν αποτελούν στρατηγικές αξιολόγησης αλλά ένα εργαλείο καθοδήγησης για τη διαδικασία απόκτησης νέων γνώσεων. Αντιπροσωπεύει αυτό που ένας μαθητής ξέρει (K), θέλει να μάθει (W) και έχει μάθει (L) για ένα θέμα και μπορεί να χρησιμοποιηθεί πριν, κατά τη διάρκεια και μετά από μια μαθησιακή εμπειρία ανεξάρτητα από το πόσο μικρή (ένα μάθημα) ή μεγάλη διάρκεια (ερευνητικά έργα) έχει. Είναι ένα γράφημα με τρεις στήλες, το οποίο μπορεί να συμπληρωθεί πριν και μετά από ένα νέο μάθημα. Μπορεί να λειτουργήσει ως ένας σύνδεσμος μεταξύ της προηγούμενης γνώσης και των τρεχουσών διαδικασιών, καθώς και ως ένα χρήσιμο εργαλείο αξιολόγησης. Από το 1986 που αναπτύχθηκε για πρώτη φορά από την Donna Ogle, εξακολουθεί να αποτελεί ένα αποτελεσματικό εργαλείο για την εκπαιδευτική κοινότητα λόγω του ότι βασίζεται σε μια απλούστατη ιδέα, υλοποιείται

πολύ γρήγορα, μπορεί να υποστεί πολλές προσαρμογές ανάλογα με την ηλικία των μαθητών και τα εκάστοτε σχολικά μαθήματα και δεν απαιτεί τη χρήση πολύπλοκων πόρων (Ogle, 1986).

4.2 Προσεγγίσεις για αξιολόγηση

Η χρήση διαφόρων τύπων αξιολογήσεων εξασφαλίζει μια πιο σαφή αποτύπωση της μαθησιακής προόδου. Μερικές βασικές προσεγγίσεις για την αξιολόγηση τομέων που σχετίζονται με την ΕΠΠ είναι οι εξής:

α) Αυτοαξιολόγηση

Όταν οι μαθητές αξιολογούν τον εαυτό τους, αποκτούν επίγνωση του επιπέδου κατανόησής τους (IBE - UNESCO, 2016, p. 25).

Αυτό τους ενθαρρύνει να εξετάζουν με αντικειμενικό και κριτικό βλέμμα τις εργασίες και τις δημιουργίες τους, ιδιαίτερα όταν γίνεται βάσει κανόνων που έχουν αναπτυχθεί από κοινού με τους δασκάλους. Όταν η αυτοαξιολόγηση γίνεται τακτικά, οι μαθητές αποκτούν την ικανότητα να αντιλαμβάνονται την ανάπτυξή τους με την πάροδο του χρόνου.

β) Μαθησιακά ημερολόγια

Τα ημερολόγια μαθητών είναι ένα μέσο με το οποίο κάθε μαθητής μπορεί να αναστοχαστεί σε βάθος σχετικά με τη μάθηση που λαμβάνει. Συνιστάται οι μαθητές να γράφουν στο ημερολόγιο όταν τελειώνει το μάθημα, με τη βοήθεια καθοδηγητικών ερωτήσεων από τους δασκάλους. Αυτά τα ημερολόγια θα πρέπει να είναι ιδιωτικά, έτσι ώστε οι μαθητές να μπορούν να αισθάνονται άνετα και να καταγράψουν τις σκέψεις τους με ειλικρίνεια και ευθύτητα. Παρότι οι δάσκαλοι δεν διαβάζουν αυτά τα ημερολόγια, το γεγονός ότι οι μαθητές διαθέτουν συγκεκριμένο χρόνο και χώρο αφιερωμένο ειδικά στον αναστοχασμό της μάθησης που λαμβάνουν τους βοηθά να εξελιχθούν με πλήρη επίγνωση των γνώσεων, των αξιών και των δεξιοτήτων τους, καθώς και της θέσης τους σε αυτόν τον κόσμο.

γ) Αξιολόγηση από συνομηλίκους

Η αξιολόγηση από συνομηλίκους επιτρέπει στους μαθητές να ελέγχουν ο ένας τις εργασίες του άλλου και να παρέχουν ανατροφοδότηση και ιδέες για βελτιώσεις. Η παροχή και λήψη εποικοδομητικής ανατροφοδότησης είναι μια σημαντική δεξιότητα για την καθημερινή ζωή, η οποία πρέπει πρώτα να διδαχθεί. Όπως η αυτοαξιολόγηση, έτσι και οι μέθοδοι αξιολόγησης από συνομηλίκους ενισχύουν τη μαθησιακή διαδικασία του μαθητή, αφού και ο ίδιος συμμετέχει ενεργά σε αυτήν. Και οι δύο τύποι αξιολόγησης συμβάλλουν στην ανάπτυξη σημαντικών κοινωνικοσυναισθηματικών μαθησιακών δεξιοτήτων και συγκεκριμένα ειλικρίνειας, εντιμότητας και ικανότητας ειρηνικής επικοινωνίας με διαφορετικά άτομα.

δ) Παρατήρηση

Η σύνδεση των μαθησιακών αποτελεσμάτων με τη διαμορφωτική αξιολόγηση στο πλαίσιο της καθημερινών εργασιών στη σχολική τάξη θα μπορούσε να προσαρμοστεί για τις κοινωνικο-συναισθηματικές και συμπεριφορικές δεξιότητες. Για παράδειγμα, την ώρα που ο δάσκαλος παρατηρεί μια ομαδική εργασία, μπορεί να αξιολογήσει την ικανότητα των μαθητών να επικοινωνούν και να συνεργάζονται μεταξύ τους, καθώς και να επιλύουν τις διαφωνίες που προκύπτουν. Γνωρίσματα όπως η ενσυναίσθηση και ο σεβασμός για τη διαφορετικότητα θα μπορούσαν να αξιολογηθούν μέσω της παρατήρησης των αλληλεπιδράσεων μεταξύ δασκάλου και μαθητή, καθώς και μεταξύ των μαθητών. Υπάρχουν διάφοροι τρόποι με τους οποίους μπορούν να δομηθούν οι ειδικές για κάθε ικανότητα εργασίες και οι ρουμπρικές αξιολόγησης και η ανάλυση των υπαρχουσών ρουμπρικών για την ευθυγράμμισή τους με τα μαθησιακά αποτελέσματα αναφορικά με τη διαφάνεια και την ακεραιότητα είναι ένα απαραίτητο πρώτο βήμα.

ε) Συλλογή έργων

Οι συλλογές έργων περιλαμβάνουν υλικό που έχουν δημιουργήσει οι μαθητές, όπως δημιουργικά έργα, ολοκληρωμένες εργασίες και άλλα δείγματα, που είναι πολύ αποτελεσματικά όταν εφαρμόζονται προσεγγίσεις της ΕΠΠ βασισμένες στην τέχνη (IBE-UNESCO 2016, σελ. 25). Παρέχουν μια ολιστική προσέγγιση όσον αφορά την κατανόηση της εξέλιξης των μαθητών σε μια χρονική περίοδο. Θα πρέπει να παρέχεται στους μαθητές η δυνατότητα να επιλέξουν τουλάχιστον μερικά από τα έργα που θέλουν να συμπεριλαμβάνονται στη συλλογή έργων τους, ώστε να αναπτύξουν ένα αίσθημα ιδιοκτησίας.

στ) Έργα

Τα έργα που οργανώνονται από μαθητές είναι ένας σημαντικός τρόπος να επιδείξουν γνωστική, κοινωνικο-συναισθηματική και συμπεριφορική ανάπτυξη. Για παράδειγμα, τα ομαδικά έργα στα οποία εμπλέκονται οι τοπικές κοινότητες μπορούν να αναπτύξουν και να ενισχύσουν δεξιότητες που σχετίζονται με την κριτική σκέψη, την επίλυση προβλημάτων, την επικοινωνία, την υπεράσπιση και την κατανόηση διαφόρων μηχανισμών συμμετοχής των πολιτών στα κοινά ή/και στον τομέα της πολιτικής.

Πλαίσιο 2: Οδηγίες ΟΑΣΕ/ΓΔΘΑΔ για την αξιολόγηση των μαθητών στην εκπαίδευση σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα

Ενόψει των αξιών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι αξιολογήσεις της μάθησης πρέπει να εκφράζουν τις ακόλουθες αρχές:

- Οι μαθητές αξιολογούνται επίσημα (και βαθμολογούνται όταν είναι δυνατόν) για επιτεύγματα σε επίπεδο εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα οποία βασίζονται στη γνώση και στις δεξιότητες. Οι δάσκαλοι μπορούν επίσης να παρακολουθούν ανεπίσημα τις αλλαγές στη συμπεριφορά των μαθητών, οι οποίες όμως δεν θα λαμβάνονται υπόψη στη βαθμολόγηση.
- Οι μαθητές συμμετέχουν ενεργά στον σχεδιασμό και τη διεξαγωγή των αξιολογήσεων, καθώς και στον αναστοχασμό των έργων τους ως ενός σημαντικού μέρους της μαθησιακής διαδικασίας.
- Η αξιολόγηση της προόδου των μαθητών, τόσο η επίσημη όσο και η ανεπίσημη, πραγματοποιείται τακτικά.
- Οι αξιολογήσεις έχουν σχεδιαστεί για να υποστηρίξουν τη μάθηση των μαθητών παρέχοντας ανατροφοδότηση σε τομείς που επιδέχονται βελτίωση και τα αποτελέσματα μοιράζονται και συζητούνται με τους μαθητές.
- Τα επιτεύγματα των μαθητών αναγνωρίζονται και αποτιμώνται.
- Οι μέθοδοι αξιολόγησης για μεμονωμένους μαθητές ή ομάδες μαθητών θεωρούνται δίκαιες, αξιόπιστες και μη απειλητικές για τους μαθητές και διεξάγονται με διαφάνεια και αμεροληψία.
- Τα μέσα αξιολόγησης ποικίλλουν περιλαμβάνοντας, για παράδειγμα, τεστ, εκθέσεις, προσομοιώσεις, ημερολόγια μάθησης, συλλογές έργων, εργασίες βασισμένες σε έργα,

Παράρτημα: Ιδέες προσαρμογής

Πλαίσιο 3. Προσαρμογή σε τάξεις μεγάλου μεγέθους ⁴	
Στρατηγικές ομαδικής συζήτησης	<p>Αντί να κάνετε μια ερώτηση απευθυνόμενοι σε ολόκληρη την τάξη και να λάβετε απάντηση από έναν μαθητή:</p> <p>Κάντε μια ερώτηση σε όλους τους μαθητές</p> <p>Στη συνέχεια, ζητήστε τους να τη συζητήσουν σε ζευγάρια ή μικρές ομάδες</p> <p>Ζητήστε από την ομάδα να μοιραστεί το περιεχόμενο της συζήτησης με ολόκληρη την τάξη</p>
Μικρή ομαδική εργασία	<p>Εάν ένας διδακτικός πόρος προβλέπει τη χρήση παιχνιδιού ρόλων ή δραστηριότητας έργου που προορίζεται για μικρό αριθμό μαθητών:</p> <p>Χωρίστε την τάξη σε μικρές ομάδες με τον συγκεκριμένο αριθμό μαθητών</p> <p>Κάθε ομάδα μπορεί να ακολουθήσει τις ίδιες οδηγίες και ο δάσκαλος μπορεί να επισκέπτεται μία-μία τις ομάδες για να τις ακούσει και να τις συμβουλέψει</p> <p>Στη συνέχεια, ο δάσκαλος συγκεντρώνει όλες τις ομάδες για συζήτηση</p>
Δημιουργική χρήση του χώρου	<p>Για την εφαρμογή διδακτικών πόρων με υψηλό βαθμό αλληλεπίδρασης με τους μαθητές σε μια γεμάτη τάξη:</p> <p>Μετακινήστε τα περιττά έπιπλα έξω από την αίθουσα</p> <p>Αποθηκεύστε τα υλικά σε σημεία όπου θα είναι εύκολα προσβάσιμα, μέχρι να τα χρειαστείτε</p> <p>Πραγματοποιήστε μια δραστηριότητα σε εξωτερικό χώρο, π.χ. γήπεδο ή προαύλιο χώρο, ή σε άλλον σχολικό χώρο, π.χ. αίθουσα εκδηλώσεων ή γυμναστήριο.</p>

⁴

Πλαίσιο 4. Προσαρμογή με βάση τη διαθεσιμότητα υλικών⁵

Επαναχρησιμοποίηση και τοπικά διαθέσιμα υλικά	<p>Εάν δεν υπάρχουν διαθέσιμοι εκτυπωτές και φωτοτυπικά μηχανήματα, εκτυπώστε ή γράψτε χρησιμοποιώντας χοντρό χαρτί ή κάρτες και πλαστικοποιήστε τα εάν είναι δυνατόν, ώστε τα υλικά να μπορούν να χρησιμοποιηθούν ξανά</p> <p>Δημιουργήστε ταμπλό και πιόνια για επιτραπέζια παιχνίδια, παζλ, εκπαιδευτικές κάρτες και άλλα διδακτικά βοηθήματα χρησιμοποιώντας καθημερινά υλικά – δοχεία, καπάκια μπουκαλιών, χαρτόκουτα, πλαστικά μπουκάλια κ.λπ.</p>
Εναλλακτικές της τεχνολογίας	<p>Αντί να ζητήσετε από τους μαθητές να πληκτρολογήσουν σε υπολογιστή, ζητήστε τους να γράψουν σε χαρτί</p> <p>Ως εναλλακτική της έρευνας στο διαδίκτυο ή στη βιβλιοθήκη, προσκαλέστε μέλη της κοινότητας με ειδικές γνώσεις επί του θέματος, ως προσκεκλημένους ομιλητές</p> <p>Εάν ένας δάσκαλος δεν μπορεί να προβάλει ένα βίντεο, δοκιμάστε να δημιουργήσετε μια δραστηριότητα με παιχνίδι ρόλων, στην οποία οι μαθητές θα παρουσιάσουν ή θα αναπαραστήσουν μια παρόμοια κατάσταση ή ιστορία</p>

Πλαίσιο 5. Προσαρμογή με βάση την πολιτισμική οικειότητα⁶

Αλλαγές στο περιεχόμενο	<p>Συνήθως, ένα μεγάλο μέρος του απλού περιεχομένου μπορεί να τροποποιηθεί χωρίς να επηρεαστούν τα μαθησιακά αποτελέσματα. Αναφέρονται ενδεικτικά μερικά παραδείγματα:</p> <p>Ονόματα (χαρακτήρες και τοπωνύμια)</p>
--------------------------------	--

⁵ (IDP Foundation, 2018)

⁶ (UNESCO, 2018)

	<p>Τρόφιμα και ρούχα</p> <p>Εικόνες που σχετίζονται με τον χώρο και τους χαρακτήρες</p>
<p>Αλλαγές ιστοριών, έργων τέχνης και παιχνιδιών</p>	<p>Σε ορισμένες περιπτώσεις, ένας διδακτικός πόρος μπορεί να επικεντρώνεται σε ένα κείμενο, μια ιστορία, μια παράσταση, ένα παιχνίδι ή ένα έργο τέχνης που είναι άγνωστο στους μαθητές και προέρχεται από μια ξένη περιοχή ή έναν άλλο πολιτισμό. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι δάσκαλοι μπορούν να επιλέξουν ένα τοπικό ισοδύναμο, όπως μια ιστορία που έχει παρόμοια πλοκή ή μαθήματα ή ένα έργο τέχνης που αποτυπώνει ένα παρεμφερές ζήτημα.</p>
<p>Ευαισθησία ως προς τους τοπικούς κανόνες</p>	<p>Οι διδακτικοί πόροι μπορεί να περιλαμβάνουν ιστορίες, εικόνες και κείμενα με άτομα που συμπεριφέρονται με τρόπους που δεν θεωρούνται σωστοί στην τοπική κοινωνία. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι δάσκαλοι μπορούν να συζητήσουν ανοιχτά με τους μαθητές, εάν να επιθυμούν, σχετικά με αυτήν την πολιτισμική διαφορά ή να αλλάξουν το κείμενο όπως περιγράφεται στην ενότητα «πολιτισμική οικειότητα» παραπάνω.</p>

Πλαίσιο 6. Προσαρμογή με βάση την τοπική συνάφεια⁷

<p>Αλλαγές θεσμών και διαδικασιών</p>	<p>Τα θέματα που αφορούν το κράτος δικαίου, τη διαφθορά και τη δημόσια διαφάνεια συχνά περιλαμβάνουν συζήτηση για θεσμούς και πολιτικές διαδικασίες, συνεπώς οι δάσκαλοι θα πρέπει συχνά να αντικαθιστούν τα ονόματα τοπικών θεσμών όπως είναι η αστυνομία και τα δικαστήρια, ή να περιγράψουν πώς ο καθένας έχει πρόσβαση στην αστυνομία, στα δικαστήρια και στα κυβερνητικά γραφεία στην τοπική κοινωνία.</p>
--	---

⁷ (UNESCO and UNODC, 2019)

<p>Δύναμη του κράτους δικαίου και της δημόσιας ακεραιότητας στην κοινωνία</p>	<p>Είναι σημαντικό οι δάσκαλοι να επιδεικνύουν ευαισθησία ως προς την κουλτούρα της νομιμότητας που βιώνουν οι ίδιοι και οι μαθητές τους στην κοινωνία τους. Για παράδειγμα, σε περιπτώσεις όπου το κράτος δικαίου είναι αδύναμο, παρουσιάζονται συχνά φαινόμενα διαφθοράς ή/και υπάρχει συχνή βία και εγκληματικότητα, ένας δάσκαλος μπορεί να επιλέξει διδακτικούς πόρους που εστιάζουν σε αξίες και δεξιότητες σε σχέση με τις «καλές πράξεις», τον σεβασμό των δικαιωμάτων των άλλων και την επίλυση συγκρούσεων, αντί για τις ικανότητες των πολιτών να οργανώνουν εκστρατείες ή να διαμαρτύρονται για την αδικία.</p>
--	---

<p>Πλαίσιο 7. Προσαρμογή σε διαφορετικούς μαθητές, στυλ μάθησης και ικανότητες⁸</p>	
<p>Επίπεδο ανάγνωσης των μαθητών</p>	<p>Πολλοί διδακτικοί πόροι περιλαμβάνουν δραστηριότητες, στις οποίες οι μαθητές πρέπει να διαβάσουν ένα κείμενο. Εξετάστε τις απαιτήσεις ανάγνωσης πριν χρησιμοποιήσετε έναν διδακτικό πόρο ώστε να αποφασίσετε εάν το κείμενο είναι κατάλληλο για τα επίπεδα ανάγνωσης των μαθητών. Για να προσαρμόσουν το επίπεδο ανάγνωσης για τους μαθητές, οι δάσκαλοι μπορούν:</p> <ul style="list-style-type: none"> Να απλοποιήσουν οι ίδιοι τη γλώσσα Να χρησιμοποιήσουν πιο απλά ή πιο περίπλοκα κείμενα που αφορούν το ίδιο θέμα Να διαβάσουν δυνατά στην τάξη ή να ζητήσουν από μαθητές με υψηλότερα επίπεδα ανάγνωσης να διαβάσουν δυνατά στους συμμαθητές τους

⁸

(Gadelii, 2003)

<p>Προσαρμογές στα συλ μάθησης</p>	<p>Σε κάθε τάξη, υπάρχουν μαθητές με ευρύ φάσμα συλ μάθησης. Κάποιοι μαθαίνουν καλύτερα με οπτικό υλικό, άλλοι διαβάζοντας και άλλοι λύνοντας προβλήματα. Μερικοί μαθητές μαθαίνουν καλύτερα μόνοι τους, ενώ άλλοι μαθαίνουν καλύτερα σε ομάδες. Επιλέξτε διδακτικούς πόρους με ποικιλία δραστηριοτήτων, έτσι ώστε οι μαθητές να έχουν πολλές ευκαιρίες να μάθουν το περιεχόμενο με διαφορετικούς τρόπους</p>
<p>Προσαρμογή για μαθητές με ειδικές ανάγκες</p>	<p>Για τους μαθητές που πάσχουν από μια γνωστή αναπηρία ή που δυσκολεύονται με συγκεκριμένους τύπους μαθησιακών εργασιών, προσαρμόστε τις δραστηριότητες στις ειδικές ανάγκες τους. Για παράδειγμα:</p> <p>Εφαρμόστε τυχόν προσαρμογές ή τροποποιήσεις που λαμβάνουν συνήθως μέσω ατομικού εκπαιδευτικού προγράμματος, εάν αυτό είναι εφικτό</p> <p>Επιτρέψτε τους να λαμβάνουν επιπλέον βοήθεια από κάποιο βοήθημα ή έναν συμμαθητή τους σε εργασίες ανάγνωσης και γραφής</p> <p>Φροντίστε να υπάρχει περισσότερο οπτικό υλικό (εικόνες και σύμβολα) ως βοήθημα για τους μαθητές με χαμηλά επίπεδα ανάγνωσης ή χαμηλότερο επίπεδο γνώσης της γλώσσας διδασκαλίας</p>

<p>Πλαίσιο 8. Προσαρμογή στη γλώσσα</p>	
<p>Γλώσσα αυθεντικού υλικού (χρήση αυθεντικού υλικού)</p>	<p>Αν και πολλές από τις πηγές και τις δραστηριότητες που αναφέρονται σε αυτόν τον οδηγό είναι στα αγγλικά ή σε κάποια άλλη γλώσσα, αυτά τα χρήσιμα υλικά μπορούν να προσαρμοστούν ή να χρησιμοποιηθούν με διάφορους τρόπους από τον δάσκαλο. Για παράδειγμα, μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους καθηγητές αγγλικών ως διδακτικό υλικό για νέο λεξιλόγιο ή ορολογία. Επίσης, οι εν λόγω καθηγητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν μικρές παραγράφους ή προτάσεις ως υλικό για ασκήσεις μετάφρασης. Μια πιθανή δραστηριότητα βάσει της παραπάνω ιδέας είναι οι «Κάρτες με τα δικαιώματα των παιδιών» (σελ.41) που περιλαμβάνουν εικόνες και σύντομες προτάσεις. Μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί και άλλο υποστηρικτικό υλικό, όπως βίντεο και ηχητικό περιεχόμενο.</p>

	<p>Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η ετοιμότητα των μαθητών σε επίπεδο γνώσης της ξένης γλώσσας. Επίσης, η συγκεκριμένη προσαρμογή πιθανόν να είναι καταλληλότερη για τις τελευταίες τάξεις του δημοτικού. Εάν οι μαθητές δεν είναι έτοιμοι, ο δάσκαλος μπορεί να προσαρμόσει τη διάρκεια και το επίπεδο δυσκολίας του υλικού. Μπορεί, λοιπόν, να δοθεί στους μαθητές μια μικρή παράγραφος και να τους ζητηθεί να εντοπίσουν λέξεις που δηλώνουν «δικαιώματα» ή «συναισθήματα» κ.λπ.</p>
<p>Χρήση μη γλωσσικών μερών των δραστηριοτήτων</p>	<p>Οι δάσκαλοι μπορούν να χρησιμοποιήσουν μόνο τα μη γλωσσικά μέρη των πόρων (π.χ. οπτικό υλικό, σχέδια, εικόνες ή βίντεο) χωρίς το κείμενο, ιδίως για τις μικρότερες τάξεις του δημοτικού, ώστε να διδάξουν ορολογία ή να υποστηρίξουν ένα μάθημα ελληνικών.</p>
<p>Χρήση ξένου υλικού ως μέσου πολιτισμικής ευαισθητοποίησης.</p>	<p>Ορισμένοι τύποι υλικού, κυρίως το φωτογραφικό και το εικαστικό υλικό, μπορούν να αποτελέσουν μια εξαιρετική εισαγωγή σε άλλους πολιτισμούς και την πολιτισμική ποικιλομορφία γενικότερα. Για παράδειγμα, οι φωτογραφίες ή εικόνες που απεικονίζουν διάφορα στοιχεία σχετικά με εθνοτική καταγωγή, θρησκευτικά σύμβολα, παραδοσιακά ρούχα, χώρες κ.λπ. μπορεί να αποτελέσουν το επίκεντρο μιας συζήτησης, ιδιαίτερα εάν υπάρχουν μαθητές με διαφορετικές καταγωγές στην τάξη.</p>
<p>Ξενόγλωσσο υλικό ως ευκαιρία για συνδιδασκαλία</p>	<p>Ο καθηγητής των ελληνικών και ο καθηγητής των αγγλικών μπορούν να συνεργαστούν και να σχεδιάσουν από κοινού ένα έργο για τη διαφάνεια και την ακεραιότητα. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν προτεινόμενο υλικό από τον οδηγό και να χειριστούν τις δύο γλώσσες με τρόπο που εξυπηρετεί τον μαθησιακό στόχο.</p>

Ευρετήριο με βάση λέξεις κλειδιά

αθλήματα, 98, 99, 104
ακεραιότητα, 35, 48, 69, 74, 76, 80, 86, 88, 93, 104, 107, 110
αλληλεγγύη, 107, 110
αμεροληψία, 35, 54, 91, 98, 104, 107, 110
ανάπτυξη κοινότητας, 104, 112
ανθρώπινα δικαιώματα, 69, 112
ανθρώπινα δικαιώματα (γνώση), 40
ανθρώπινα δικαιώματα (δικαίωμα στην εκπαίδευση), 46
αξίες, 98, 104
αξιοκρατία, 107, 110
αποδοχή, 44, 51, 86, 107, 110
ασφάλεια, 62, 64
δεοντολογικές αποφάσεις, 37, 91, 93, 107, 110
δεοντολογική λήψη αποφάσεων, 46, 61, 62, 69, 71, 74, 76, 80, 88, 98
δημοκρατία, 40, 67, 102, 112
διακρίσεις (με βάση το φύλο), 46
διαφάνεια, 35, 48, 58, 61, 67, 74, 76, 80, 93, 107, 110
διαφθορά, 48, 58, 61, 76, 80
διαφορά, 54, 86
δικαιοσύνη, 40, 46, 54, 57, 91, 107, 110
δικαιώματα, 37
δικαιώματα των παιδιών, 40, 64, 71
δωροδοκία, 58, 76, 80
δωροδοκίες, 69
έγκλημα, 61
έγκλημα (κυβερνοέγκλημα, εμπορία ανθρώπων και σωματεμπορία/παράνομη διακίνηση μεταναστών), 46
εκφοβισμός, 44, 69, 71
εκφοβισμός (διαδικτυακός εκφοβισμός), 46
ενσυναίσθηση, 44, 57
ενσωμάτωση, 54, 67, 84
εντιμότητα, 33, 35
επίγνωση, 33, 44, 51
επίλυση διαφορών, 46
ευ αγωνίζεσθαι, 67, 80, 96, 104
ηθική, 51, 57
θάρρος, 35, 69, 88
ισότητα, 46, 84, 99
κακοποίηση, 69, 71
κανόνες, 33, 54, 67, 96, 98, 99, 102, 104
καταπολέμηση διαφθοράς, 91, 93, 107, 110
κόλπα, 69
κριτική σκέψη, 62
λογοδοσία, 35, 48, 93, 107, 110
μέσα ενημέρωσης, 46, 98
μυστικά, 69
νομικοί θεσμοί, 112
νόμοι, 37, 62, 67
προσωπική ακεραιότητα, 71
σεβασμός, 37, 42, 44, 46, 51, 62, 67, 69, 71, 80, 86, 91, 107, 110
συμβούλιο, 112

συμμετοχή στα κοινά, 112
συμμετοχικότητα, 86
συνεργασία, 67, 84, 98
υπευθυνότητα, 88, 91, 93, 104, 107, 110
υποχρεώσεις και δικαιώματα, 57

Ευρετήριο με βάση τα μαθήματα

Αγγλικά ως ξένη γλώσσα (ΑΞΓ), 33, 40, 62, 64
Γλώσσα/Γραμματισμός, 33, 40, 42, 44, 57, 62, 64, 74, 76, 80, 84, 86, 88, 91, 93, 98, 104, 107, 110, 112
ΕΔΕΑΥ, 51, 69, 71
Ευέλικτη ζώνη, 33, 35, 37, 42, 44, 48, 51, 53, 57, 58, 64, 69, 71, 74, 76, 80, 84, 86, 88, 91, 93, 96, 101, 107, 110
Θρησκευτικά, 40, 51, 57, 62, 64, 86, 110
Ιστορία, 35, 48, 58, 80, 93, 107, 110
Κοινωνική και πολιτική αγωγή, 35, 40, 42, 46, 48, 57, 58, 61, 62, 64, 67, 74, 76, 91, 93, 99, 107, 110, 112
Μαθηματικά, 53, 61, 80
Μελέτη περιβάλλοντος, 33, 44, 51, 53, 57, 69, 71, 76, 86, 88, 91, 107, 110
Τέχνες, 37, 40, 71, 74, 84, 86, 91
Τέχνες (εικαστικές τέχνες), 107, 110
Τέχνες (θέατρο), 33, 44, 69
Τέχνες (θέατρο, μουσική), 88
Τέχνες (θέατρο, μουσική, φωτογραφία, κινηματογράφος), 76
Τέχνες (παιχνίδι ρόλων), 67
Τέχνες (σχέδιο/ζωγραφική), 64, 112
ΤΠΕ, 37, 46, 64, 71, 74, 76, 80, 98, 107, 110, 112
Φυσική αγωγή, 33, 53, 67, 80, 96, 98, 99, 101, 104

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- American Bar Association. (2014). *No vehicles in the park*.
https://www.americanbar.org/groups/public_education/resources/lesson-plans/elementary/law---society/no-vehicles-in-the-park/
- Benavot, A., Bernard, J., Chabbott, C., Sinclair, M., Smart, A., and Williams, J. (2018). *Engaging Learner's Hearts and Minds*. UNESCO – Asia Pacific Centre of Education for International Understanding (APCEI).
- Castle, C. (1989). *For Every Child*. UNICEF. <https://www.publishersweekly.com/978-0-8037-2650-5>
- Centre for Philosophy for Children. (n.d.). *How did you feel?* University of Washington. Retrieved April 3, 2021, from <https://www.philosophyforchildren.org/lessonplans/how-did-you-feel-exercise/>
- Commonwealth of Australia. (n.d.). Well Played! In 2006. Melbourne, Values Education for Australian Schooling. Retrieved April 11, 2021, from http://www.curriculum.edu.au/verve/_resources/Currprim_Well_played.pdf
- Conry-Murray, C. (2016). The Development of Social Justice: The Role of Reasoning. In *Human Development* (Vol. 58, Issues 4–5, pp. 273–280). S. Karger AG.
<https://doi.org/10.1159/000444371>
- Council of Europe. (2009). *Compasito: Manual on Human Rights Education for Children* (N. Flowers (Ed.)). Council of Europe Directorate of Youth and Sport.
- Council of Europe. (2020). *COMPASS. Manual for human rights education with young people*.
<https://www.coe.int/en/web/compass/front-page>
- Council of Europe, & PHZH. (2010). *Growing up in Democracy: Lesson plans for primary level on democratic citizenship and human Rights (EDC/HRE). UNIT 5: Rules and law*.
<https://book.coe.int/en/human-rights-democratic-citizenship-and-interculturalism/4527-edc-hre-volume-ii-growing-up-in-democracy-lesson-plans-for-primary-level-on-democratic-citizenship-and-human-rights.html>
- Finos Film - Ζητείται Ψεύτης*. (1961). <http://finosfilm.com/movies/view/47>
- Finos Film - Υπάρχει Και Φιλότειμο*. (1965). <http://finosfilm.com/movies/view/84>
- Finos Film - Φωνάζει Ο Κλέφτης*. (1965). <http://finosfilm.com/movies/view/80>
- Finos Films*. (n.d.). Retrieved April 2, 2021, from <http://finosfilm.com/>

- Gadelii, K. (2003). *Writing unwritten languages*. UNESCO.
http://portal.unesco.org/education/en/ev.php-URL_ID=28300&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html
- Greece-OECD project: *Technical support on anti-corruption - OECD*. (n.d.). Retrieved June 12, 2021, from <https://www.oecd.org/corruption/greece-oecd-anti-corruption.htm>
- IBE - UNESCO. (2016). *Global monitoring of target 4.7: themes in national curriculum frameworks*; <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000246382>
- IDP Foundation. (2018). *Module 4: Developing and Teaching with Creative Low Cost Resources*. <https://www.youtube.com/watch?v=bpKTxqL0YtM>
- Instituto Promundo. (2016). *Educação e esporte para a igualdade: Guia de Atividades do Projeto Praticando Esporte, Vencendo na Vida! [Education and Sports for Equality: Activity Guide for the Practicing Sports, Winning in Life Project]*. <https://promundoglobal.org/resources/education-sports-equality-activity-guide-practicing-sports-winning-life-project/>
- International Play Association, Children's Parliament, Children and Young People's Commissioner for Scotland, and T. des H. (2016). *Under the Same Sky: Children's Rights and the Environment*.
- IOC. (n.d.). *I challenge you to a contest*. Retrieved April 6, 2021, from <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiqlorlqunvAhVZt6QKHfofDuQQFjACegQIAhAD&url=https%3A%2F%2Fstillmed.olympic.org%2FDocuments%2FOVEP%2FSeychelles%2F13.%2520Activities-FairPlay.pdf&usg=AOvVaw0hJzabzZFiskaTHEwAc7h2>
- Jalongo Mary. (2004). Stories that Teach Life Lessons,. *Early Childhood Today*, 19(2), 36–43. <https://eric.ed.gov/?id=EJ738435>
- Johnston, M. (2001). *Good governance: rule of law, transparency, and accountability | ETICO - IIEP UNESCO | Platform on ethics and corruption in education*. <https://etico.iiep.unesco.org/en/resource/good-governance-rule-law-transparency-and-accountability>
- Living Democracy. (n.d.). *Childrens' rights cards*. Retrieved April 11, 2021, from <http://www.living-democracy.com/childrens-rights-cards/>
- Morati, L. (1994). *Ο κήπος με τις 11 γάτες*. ΣΧΗΜΑ & ΧΡΩΜΑ.
- National Transparency Authority, G. (2021). *Integrity leaders of tomorrow*. <https://aead.gr/education/ekpaideftikes-drasesis/pp-pagkosmia-imer-kata-tis-diafthoras-drasesis-evaisthitopiisis>

- New Zealand Police National Prevention Centre. (2018). *Keeping Ourselves Safe: Junior primary*.
<https://www.police.govt.nz/advice/personal-and-community-advice/school-portal/resources/successful-relationships/junior-primary>
- New Zealand Police National Prevention Centre. (2020). *No excuse for abuse*.
<https://www.police.govt.nz/advice/personal-and-community-advice/school-portal/resources/successful-relationships/middle-primary>
- OECD. (2018). *Education for Integrity: Teaching on Anti-Corruption, Values and the Rule of Law*.
<https://www.oecd.org/gov/ethics/integrity-education.htm>
- Ogle, D. M. (1986). K-W-L: A Teaching Model That Develops Active Reading of Expository Text. *The Reading Teacher*, 39(6), 564–570. <http://www.jstor.org/stable/20199156>
- OSCE/ODIHR. (2012). *Guidelines on Human Rights Education for Secondary School Systems*.
<https://www.osce.org/odihr/93969>
- Oxfam. (n.d.). Children’s rights: rights of the child. In 2015 (pp. 1–8).
<https://oxfamilibrary.openrepository.com/handle/10546/620581>
- Oxfam GB. (2015). *Global citizenship in the classroom: a guide for teachers*.
<https://www.oxfam.org.uk/education/who-we-are/global-citizenship-guides/>
- PositivePsychology.com. (n.d.). *Is this honesty?* Retrieved April 5, 2021, from
<https://positivepsychology.com/honesty-integrity-worksheets-activities-tests/>
- Rolf Golob and Wiltrud Weindiger. (2010). *Μεγαλώνουμε δημοκρατικά*. Συμβούλιο της Ευρώπης. <https://www.living-democracy.gr/textbooks/>
- Sian Williams. (2019). *Inclusive Schools*. British Council.
<https://inclusiveschools.net/gr/resources/>
- Transparency International. (2014). *Anti-Corruption Kit: 15 ideas for young activists*.
<https://www.transparency.org/en/publications/anti-corruption-kit-15-ideas-for-young-activists>
- UNESCO. (2015). *Global Citizenship Education: Topics and learning objectives*.
<https://en.unesco.org/news/global-citizenship-education-topics-and-learning-objectives>
- UNESCO. (2017). *Making textbook content inclusive: a focus on religion, gender, and culture*.
https://books.google.gr/books?id=3307DgAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=el&source=gb_s_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- UNESCO. (2018). *Global Citizenship Education: Taking it Local*.
<https://en.unesco.org/news/global-citizenship-education-taking-it-local>
- UNESCO and UNODC. (2019). *Strengthening the rule of law through education: A guide for*

policymakers: <https://www.unodc.org/e4j/en/about-e4j/unodc-unesco-guide-for-policymakers.html>

United Nations. (n.d.). The rule of law and transitional justice in conflict and post-conflict societies: Report of the Secretary-General - United Nations and the Rule of Law. In 2004. Retrieved April 11, 2021, from <https://www.un.org/ruleoflaw/blog/document/the-rule-of-law-and-transitional-justice-in-conflict-and-post-conflict-societies-report-of-the-secretary-general/>

United Nations Office on Drugs and Crime. (2004). *United Nations Convention Against Corruption*. https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/tools_and_publications/UN-convention-against-corruption.html

UNODC. (2019a). *Anti-Corruption Module 1 Key Issues: Corruption - Baseline Definition*. <https://www.unodc.org/e4j/en/anti-corruption/module-1/key-issues/corruption---baseline-definition.html>

UNODC. (2019b). *Anti-Corruption Module 6 Key Issues: Transparency as a Precondition*. <https://www.unodc.org/e4j/en/anti-corruption/module-6/key-issues/transparency-as-a-precondition.html>

UNODC. (2019c). *The Zorbs*. <https://www.unodc.org/e4j/en/primary/e4j-tools-and-materials/thezorbs.html>

UNRWA (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East). (2015). *UNRWA school parliaments: good practices booklet | UNRWA*. <https://www.unrwa.org/resources/reports/unrwa-school-parliaments-good-practices-booklet>

Vere Ed. (2018). *Πώς να είσαι λιοντάρι: Vol. Εκδόσεις Π*. <https://www.patakis.gr/product/507400/vivlia-paidika--efhvika-paidikh-neanikh-logotexnia/Pos-na-eisai-liontari/>

World Anti-Doping Agency. (2015). *Teacher's Tool Kit*. World Anti-Doping Agency.

Yamada Kobi. (2017). *Τι μπορείς να κανείς με ένα πρόβλημα*. Εκδόσεις Λιβάνης. <https://www.public.gr/product/books/paidika/paramythia/ti-mporeis-na-kaneis-me-ena-problima/prod8480349pp/>

You Tube. (n.d.). Retrieved April 2, 2021, from <https://www.youtube.com/>

Αίσωπος. (n.d.). *Ο ψεύτης βοσκός*. Retrieved April 5, 2021, from <https://www.ebooks4greeks.gr/o-pseftis-voskos>

Αποστολάκη Μιλένα. (2013). *Πολίτες ενωμένοι ποτέ νικημένοι*. Νομική Βιβλιοθήκη. <https://www.nb.org/ekdoseis/polites-enomenoi-pote-nikimenoi.html>

- Δημοκίδης, Ά. (2017). *Οι μικροί αδιάφθοροι στο λούνα παρκ του τρόμου*. ΠΑΙΔΙΚΗ ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.
- Δημοκρατική Παιδεία - EUDEC Greece. (n.d.). Retrieved June 10, 2021, from <https://www.eudec.gr/en/dimokratiki-paideia/>
- Η μηχανή του χρόνου. (2020-a). *Η Ιστορία των Ολυμπιακών Αγώνων στην αρχαιότητα- Β΄ Μέρος*. Retrieved April 4, 2021, from [https://www.ertflix.gr/ert1/mixani-tou-xronou-i-istoria-ton-olimpiakon-agonon-stin-archeotita-v-meros/](https://www.ertflix.gr/ert1/mixani-tou-xronou/07avg2016-i-michani-tou-chronou-i-istoria-ton-olimpiakon-agonon-stin-archeotita-v-meros/)
- Η μηχανή του χρόνου. (2020-b). *Η ιστορία των φόρων*. Retrieved April 5, 2021, from <https://www.ertflix.gr/ert1/mixani-tou-xronou/30ion2017-i-michani-tou-chronou/>
- Καραγιάννης Καρατζόπουλος. (n.d.). Retrieved April 2, 2021, from <https://www.karagiannis-karatzopoulos.com/>
- Κοντολέων, Μ. (2009). *Τι κέρδισε ο Άλκης και... τι έχασε ο Λάκης*. Διεθνής Διαφάνεια - Ελλάς.
- Κυπριακό Φόρουμ Ακεραιότητας. (2021). *Πρόγραμμα Ακεραιότητα, Διαφάνεια και Εκπαίδευση*. <https://cyprusintegrityforum.org/programma-paideia-kai-diafaneia/>
- Λυκάρτση Μαρία. (2016). *Η πολιτεία που δεν έβρεχε ποτέ*. Επόμενος Σταθμός. <https://www.politeianet.gr/books/9789608259324-lukartsi-maria-epomenos-stathmos-i-politeia-pou-den-ebreche-pote-276886>
- Ματαθία - Κόβο Κέλλυ. (2017). *Τα κίτρινα καπέλα* (Εκδόσεις Πατάκη (Ed.)). <https://www.patakis.gr/product/506285/vivlia-paidika--efhvika-paidikh-neanikh-logotexnia/Ta-kitrina-kapela/>
- Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας. (n.d.). *Copyrightschool.gr*. Retrieved April 8, 2021, from <https://www.copyrightschool.gr/index.php/pupils-elementary/video-elementary>
- Πάνος, Κ. (2017). *Το παραμύθι της μοναξιάς*. Εκδόσεις Καλειδοσκόπιο. <https://www.politeianet.gr/books/9789604711352-kuparissis-panos-kaleidoskopio-to-paramuthi-tis-monaxias-276788>
- Πάνος Χριστοδούλου. (2013). *Πώς έμπλεξα με τη δικαιοσύνη και άλλες άγνωστες λέξεις* -. Νομική Βιβλιοθήκη. <https://www.protoporia.gr/xristodoyloy-panos-pws-emple3a-me-th-dikaiosynh-kai-alles-agnwstes-le3eis-9789605624743.html>
- Παπαντωνοπούλου-Καρατζά Τζίνα. (2012). *Το Σύνταγμα της Ελλάδας για παιδιά*. Νομική Βιβλιοθήκη. <https://www.imommy.gr/2016/12/06/to-syntagma-ths-elladas-gia-paidia/>
- Σκουλαρική Λιλή. (2013). *Τι τους θέλουμε τους νόμους;*. Νομική Βιβλιοθήκη. <https://www.politeianet.gr/books/9789605624972-skoulariki-lili-nomiki-bibliothiki-ti-tous-theloume-tous-nomous-226207>

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΤΟΥ ELNIPLEX. (2016). *ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ: Ιδέες και αξίες*. Νομική Βιβλιοθήκη.
<https://www.politeianet.gr/books/9789605625474-suntaktiki-omada-tou-elniplex-nomiki-bibliothiki-athlitismos-257927>

Το Χαμόγελο του Παιδιού. (2017a). *Play charades*. <https://www.prepei.eu/gr/en/e-games/charades/>

Το Χαμόγελο του Παιδιού. (2017b). *Preparing, Enhancing, Participating, Educating, Informing*.
<https://www.prepei.eu/gr/en/the-project/>

Φωνάζει ο κλέφτης του Δημήτρη Ψαθά. (2017).
<https://www.youtube.com/watch?v=Uv8ccrUrCpE>

Ψαθάς, Δ. (2013a). *Ζητείται ψεύτης*. ΨΑΘΑ ΕΚΔΟΣΕΙΣ.

Ψαθάς, Δ. (2013b). *Φωνάζει ο κλέφτης*. ΨΑΘΑ ΕΚΔΟΣΕΙΣ.